

Talvenne
Hankkeen
30.7.1977
Jaana Pietilä

NOUSIAISTEN KIRKON TUTKIMUSKERTOMUS V. 1967-68.

Yleistä	s. 1
Oviaukot	2
- eteläportaali	2
- länsiportaali	4
- papinovi	5
- sakaristoon johtava oviaukko	6
- ullakolle johtava oviaukko	6
- asehuoneen itäinen ovuaukko	7
- asehuoneen läntinen oviaukko	8
Pilarit ja pilasterit	8
- eteläpilarit ($S_1 - S_4$)	10
- pohjoispilarit ($N_1 - N_4$)	19
- pilasterit	27
Runkohuoneen peruskiveys	28
Lattiataason määrittäminen	29
Kuoriossa	30
- alttari	30
- triumfikaari	31
Pyhän Henrikin kenotafin peruskiveys	32
Muurihaudat	35
Kivilatomus pilasteri N_1 (alttarinpohja)	38
Sakaristo	39
Asehuone	41
Ikkunat	43
Eteläseinän ulkoinen seinäkomero	44
Ullakko	45
- holvit	45
- triumfikaari II	47
Valokuvaluettelo	
Löytöluettelo	
Muut liitteet	

NOUSIAISTEN KIRKON TUTKIMUSKERTOMUS V. 1967-68.

Kuvat 1-39

YLEISTÄ

LIITE II

Nousiaisten kirkon restaurointityöhön liittyvien rakennushistoriallisten tutkimusten valmistelut aloitettiin 24.4.67, jolloin penkit poistettiin. Stenbäckin korkaustyön yhteydessä v.1901 tehdyn tuuman paksuisen asfalttilattian (taso 16.75) rikkominen aloitettiin heti toukokuun alussa. Samanaikaisesti poistettiin myös kaminoiden (sijaintipaikat: I₄ ja III₁) hormien ympärillä olleet tiilimuuraukset. Varsinaisen kaivaustyö aloitettiin 9.5. Aluksi kuorittiin koko kirkon alta asfalttipermanttoa tukemaan tehty n. 8 cm paksuinen hiekkakerros, n. 10 cm paksuinen tinasavikerros sekä n. 20 cm paksuinen laastinsekainen tiilenporokerros.¹⁾ Viimeksi mainitussa kerroksessa oli jo suhteellisen paljon luita, mikä nähtävästi johtuu siitä, että maa oli pyritty tasoittamaan mahdollisimman hyvin ennen asfaltointia. Tiilenporokerroksen jälkeen n. 40 cm asfalttilattian alapuolella alkoi varsinaisen musta multamaa, joka oli haudattu ja koskettu. Multakerrosten kaivamisen yhteydessä aloitettiin myös kirkon ulkopuolella tapahtunut koneellinen seulonta. Runkohuoneen keski-osassa maanpoisto suoritettiin kalliopintaan asti, muualla peruskallio laski niin jyrkästi, että kaivaus ulotettiin vain koskemattomaan maahan.

Lattian alusta oli erittäin täyteen haudattu, mutta maan suuren kosteuspitoisuuden vuoksi ei ehjiä arkkuja löytynyt. Esiintulleet arkkujen jäännökset olivat mädäntyneitä ja lahoja. Kosteus oli vaikuttanut haurastuttavasti myös luihin.

1) Stenbäckin tilikirjan mukaan: "16. noin 700 kuormaa (ä 0,4 m³) hiekkaa permannon alustan täytteeksi, yht.luettuna sen tiiviiksi polkeminen. 17.367m² permanttoa luonn.asfaltista, valettuna savialustalle."

Kaikki luut haudattiin kirkon länsipuolella kirkkomaan aidan sisäpuolelle kaivettuun yhteishautaan.

Kaivaustyö saatiin päätökseen kesäkuun viimeisellä viikolla 1967. Tämän jälkeen vahvistettiin pilarit valamalla niiden ympäri betonianturat. Pilareiden manttelointityö valmistui heinäkuun puoliväliin mennessä.

Syyskuun lopulla aloitettiin työt kirkossa uudelleen lattia-rakenteiden ja lämmitysjärjestelmän osalta. Kuorihautoja jouduttiin madaltamaan parin tiilikerran verran. Kaikki mahdolliset putket ja johdot on vedetty kirkkoon asehuoneen itäisen oviaukon ja eteläportaalin alta.

Kevättalvella 1968 poistettiin lehterirakennelmat sekä pak-sut seinä- ja pilarirappaukset. Sakariston, asehuoneen ja runkokuoneen länsipään holvivaipoista löytyi joitakin uusia maalausfragmentteja (vrt. Kiljusen kertomus). Heinäkuussa 1968 aloitettiin varsinaiset entistämistyöt muuraamalla en-sin umpeen sakariston länsiseinän ikkuna ja elokuun alkana valmistui runkokuoneen pohjoisseinän sakariston itäpuolella olevan ikkunan umpeenmuuraus. Marraskuuhun mennessä olivat kaikki runkokuoneen ikkunoiden alaosien umpeenmuuraukset, se-kä kuori-ikkunoiden profiloidut pielimuuraukset (lukuunotta-matta kuorin eteläseinän suurta aukkoa) valmiina. Tähän kuu-luen myös kuorin pohjoisseinän kahden ikkuna-aukon umpeenmuu-rausten avaaminen. Joulukuussa saatiin päätökseen oviaukko-jen entistävät muuraustyöt. Samoin joulukuun alkupuolella 1968 suoritettiin vihdoin viimeinen entistämisluontoinen toi-menpide, P. Henrikin kenotafin siirtäminen Stenbäckin tekemäs-tä kappelista takaisin alkuperäiselle paikalleen, kirkon kes-kikäytävälle. Välittömästi tämän jälkeen entistettiin myös kuorin eteläseinä.

Kuvat 40-76;
387-398

OVIAUKOT

Eteläportaalin oviaukon kynnys oli korotettu Stenbäckin kor-jausten yhteydessä asehuoneen lattian tasolle. Tasolla 16.73 olleen asfalttikerroksen alla oli täytetiilikerta. Tämän poistamisen jälkeen paljastui alkuperäinen kynnysalusta ta-

solta 16.63. Tämä lukema on suurin piirtein sama sekä kirkkosalin että asehuoneen puolella. Ed. mainittu täytemuuraus jatkui oviaukon kirkkosalin ja asehuoneen puolella alkuperäisten kynnyskivien verran. Toisin sanoen täytemuuraus oli yksinomaan niiden päällä. Täytemuurauksen tiilimittoja: $28 \times 14 \times 9$, $28 \times 14 \times 8,5$, $28 \times 14 \times 8,5$, $27,5 \times 14 \times 8$, $27,5 \times 13,5 \times 8,5$, $28,5 \times 14 \times 8$, $28 \times 14 \times 8,5$, $29 \times 15 \times 9$, - $\times 14 \times 8$, - $\times 14 \times 9$, - $\times 14 \times 8$. Osassa näistä tiilistä oli selviä merkkejä "heinillä kuivaamisesta". Käytetty laasti oli samantyyppistä kuin esim. pilarin N3 eteläpuolen kivilatomuksessa (vrt.sivu 24). Se oli sementin kaltaista, väriltään harmaan ruskeaa, kuivaa ja erittäin tiukkaa. Laastin joukossa oli sekä valkoisia kalkkihiukkasia että pieniä kivenkappaleita.

Asehuoneesta kirkkosaliin katsottuna ei kynnyskivi ulkone asehuoneen pohjoisesta seinäpinnasta. Sen pituus on sama kuin oviaukon leveys eli 263 cm. Kiven paksuus on n. 26 cm. Se jatkuu kaariaukon sisään länsipuolella 41 cm ja itäpuolella 45 cm. Kynnyskivi menee pieliprofiloinnin alle. Kiven asehuoneen puoleinen yläreuna on kulunut pyöreäksi. Kiven asehuoneen puoleisessa ulkoreunassa ei ole mitään merkkejä mahdollisesta kynnyskorkeudesta. Tämän harmaakiven ja seuraavan kirkkosalin puolelle asti jatkuvan kynnyskiven välissä on n. 7-12 cm:n levyinen laastittu rako. Itäpuolella on väli hieman suurempi (20 cm), siihen on laitettu tiili, joka menee osaksi pielen alle. Sen näkyvän osan tiilimitat ovat $20 \times - \times 8$. Kirkkosalin puolelle ulottuva harmaakivi on 19 cm paksuinen ja ulkonee kirkkosalin puolella runko- huoneen puolelta mitattuna 175 cm. Kiven leveys on n. 90 cm. Kiven kirkkosalin puoleisessa ulkoreunassa n. 14 cm:n päässä yläpinnasta tasolla 16.49 kulkee kalkkiraja. Se merkitsee alkuperäistä eli varhaisempaa kynnyskorkeutta. Kiven pinta on kuluneen ja käytetyn näköinen.

Asehuoneen puolella on portaalin alkuperäisistä profiileista säilynyt suurin osa portaalin yläkaareissa. Profiili on seuraava: uloimpana päästään pyöristetty tiili, kourutiili, pyörösauva kahden pienen teräväkulmaisen pykälän välissä ja sisimpänä jälleen päästään pyöristetty tiili. Ulointa

profiilikaarta kiertää tasolle 18.35 ulottuva juoksutiilinauha.

Kirkkosalin puolelta katsottuna portaalin pyörökaarinen oviaukko (lev.154 cm) on suorakaiteenmuotoisessa kehysaukossa (lev.189 cm). Sen pystysuorissa sivuissa on käytetty päästään pyöristettyä tiiltä, yläreuna on suora. Pyörökaarisen oviaukon yläkaari on säilynyt, tosin alareunoistaan rikottuna, alkuperäisessä asussaan. Sisäpielet ovat uusitut. Kehyksen läntinen vertikaali pieli on säilynyt yläosastaan ehjänä tasolle 18.35 sekä itäinen pieli tasolle 17.59.

Länsiportaalin oviaukossa oli tasolta 16.82 tasolle 16.50 myöhäinen tiilestä tehty täytemuuraus. Tiilimittoja 26x-x6,5, 26x-x7, 27x-x6, 29,5x-x6,5, 26,5x-x6,5, 29,5x-x6,5 ja 28x-x6,5. Tämän alapuolella oli 8-9 cm paksuinen hienorakenteinen hiekkakerros. Tasolta 16.43 löytyi alkuperäinen tiilinen kynnystaso. Se jatkuu oviaukon sisäpuoleisesta reunasta 57 cm länteen. Tiilet ovat pituussuunnassa lappeellaan. Niiden välissä on hieman laastinsekaista hiekkaa. Tiilien yläpinnat ovat kuluneet paikoin hyvinkin ohuiksi. Tiililattia menee reunaosiltaan alkuperäisten piilien tiilimuurauksen alle. Tiilimittoja: 27x14x9, 27x14x9, 28x14x8,5, 27x14x8,5, 27x14,5x9, 27,5x15x7,5, 27,5x15x7, 27,5x14x-, 28x14,5x-, 27x14,5x-, 27,5x14x-, 26,5x14x-, 26x14x-, 26,5x14x-, 26x14x-, 26x14x-, 26,5x.4x- ja 27,5x.5x-. Muilta osin oviaukon pohja on harmaakivestä. Kivet ovat samalla tasolla kuin tiilet.

Länsiportaali on rikottu pielistään sekä ulko- että sisäpuolelta yläpuolella olevan ikkunan alareunaan asti. Sisäpuolella portaalin eteläpieli on säilynyt alkuperäisenä tasolle 17.32. ja pohjoispieli tasolle 17.39 asti. Tiilimittoja uudelleen muuratuista pielistä: 31x-x6,5, 30,5x-x6,5, -x13x6,5, 30x-x6,5 ja -x14x6,5. Pielien korjaukseen oli myös käytetty formaatiltaan vanhempaa tiiltä: 28x-x9, 28x-x9, 26,5x-x9,5 ja 27x-x9.

Länsiportaali on kaikesta päättäen ollut samantyyppinen kuin asehuoneen läntinen oviaukko: Kirkkosalin puolella on 65 cm syvyinen segmenttikaarinen nissi (lev.160 cm), jota

seuraa pyörökaarinen oviaukko (lev.126 cm). Molemmiin puolin säilyneiden suorakulmaisten pykälien leveys on 17 cm.

Länsiportaalin ulkopuolelta löytyi vanhat porrasaskelmat. Varsinaisen kynnystason (16.43) edessä oli ulkopuolella 172 cm pituinen ja 66 cm levyinen hiottu harmaakivi. Sen edessä on tasolla 16.23 suuri, laakea harmaakivi, jossa on selvä kulutuspinna. Kiven alareunan tasolla 16.01 on selviä merkkejä askelmasta, joka kuitenkin oli poistettu ukkosenjohdatinta tehtäessä. Seuraava kolmen kiven muodostama askelma on tasolla 15.81 ja sen alapuolella vastaavanlainen askelma tasolla 15.56. Alin kynnysaskelma on tasolla 15.38 ja se muodostuu neljästä erillisestä harmaakivestä. Askelmakiveyksen äärireunojen välinen pituus on tason 16.23 kohdalla 230 cm, tason 15.86 kohdalla 250 cm ja alimman tason kohdalla 280 cm. Kivet eivät ylintä lukuunottamatta ole erityisen kuluneen näköisiä. Maanpinna on kyseisessä kohdassa niin korkealla, että vain ylimmäinen askelma voitiin jättää näkyviin.

Papinovi oli hävitetty kynnyskiveä lukuunottamatta Stenbäckin piirtämän P.Henrikin kappelin rakennustyön yhteydessä. Kynnyskivi on pituudeltaan yläreunasta mitattuna 134 cm ja 130 cm alareunasta mitattuna. Paksuudeltaan se on n.27 cm ja sen syvyys on 123 cm. Kivi on yhtenäinen laakea harmaakivipaasi, jonka pinna on kuluneen näköinen. Paasi täyttää koko oviaukon pohja-alan. Kiven yläpinna on kirkkosalin puolella länsipäässä tasolla 16.78 ja itäpäässä 16.76. Tasolla 16.66 kulkee kiven kirkkosalin puoleisessa ulkopinnassa kalkkiraja, joka osoittanee kuorin alkuperäisen lattiatason. Kynnysaskelman alkuperäiseksi korkeudeksi tulee näin ollen n. 12 cm. Kiven länsipäässä on kynnyskiven ja kuorin seinämuurin välinen osa täytetty tiileillä. Tiilimittoja: 13,5x9 ja 27x8,5. Itäpäässä on vastaavalla kohdalla laastialue. Kiven alla on laastin seassa joitakin harmaakiven ja tiilen kappaleita. Varsinaiset seinäpinnasta ulkonevat peruskivet alkavat täällä kohdalla tasolla 16.18. Oviaukko entistettiin Stenbäckin arkkitehtitoimiston tekemän pohjapiirroksen mukaisesti.

Sakariston oviaukon muoto on alkuperäinen, joskin runsaasti korjattu. Oviaukossa on kirkkosalin puolella yksi suorakulmainen pykälä. Alkuperäisen pielen tiilimittoja: -x12x8,5, -x13x9, -x14x8,5, -x13x8,5, -x13x9, 28x13x9 ja 28x14x8,5. Oven leveys on kirkkosalin puolella pykälän kohdalla 130 cm, keskiosassa 98 cm ja sakariston puolella 134 cm. Oviaukon pohjassa on kirkkosalin puolella rivi tiiliä tasolla 16.56. Tiilimittoja: 28x14x9, 29x13x9, 27x12x8, 28x-x9, 27x13x8,5, 28,5x13x8,5, 27x9x9 ja 27x13x9. Tiilien sijoitus on lännestä lukien seuraava: lappeellaan oleva tiili, joka menee osaksi pielimuurauksen alle, sen vieressä toinen samanlainen. Seuraavat kuusi tiiltä ovat syrjällään, sen jälkeen lappeellaan oleva tiili, joka menee osaksi pielimuurauksen alla ja sen vieressä toinen vastaavanlainen, joka menee kokonaan pielimuurauksen alle. Tiilien pinnat ovat hyvin kuluneen näköiset. Keskiosalta kynnystaso on tehty harmaakivistä. Reunimmaisista niistä menevät pielimuurauksen alle. Nämä harmaakivet ovat samalla tasolla tiilien kanssa. Ne ovat laastittu kiinni toisiinsa. (Sakariston lämpöputkien vetotyön yhteydessä jouduttiin rikkomaan keskimmäinen näistä harmaakivistä) Sakariston puolella kynnystason reunassa on jälleen rivi syrjälleen asetettuja tiiliä. Ne olivat tosin rikkoutuneet, mutta niiden laastianturat olivat säilyneet tasolla 16.38.

Rappauksen poistamisen jälkeen ilmeni, että sakariston puolella on pyörökaarisen oviaukon yläpuolella segmentinmuotoinen kaari. Umpeenmuurauksen poistamisen jälkeen tuli myös sakariston puolelle yhden pykälän muodostama profiili. Pykälän sakariston puolelta katsottuna läntisestä pielestä löytyi myös varhaisemman oven alempi saranatappi. Varsinaisen pyörökaarinen oviaukko oli uusittu kokonaisuudessaan tasolta 17.95 alkaen. Uusimiseen oli käytetty pieniä rautapalaneita tiiliä. Tiilimittoja: 26x-x6, 24x-x6,5, 28x-x6,5, 28x13x6,5, ja 26x13x6,5. Segmenttikaariset nissit olivat sekä sakariston- että kirkkosalin puolella huonosti säilyneet ja rikkonaiset.

Sakariston ullakon oviaukko kirkkosalin pohjoisseinässä oli muurattu Stenbäckin korjaustöiden yhteydessä kapeammaksi. Aukon leveys oli tällöin vain 40 cm. Osittaiseen umpeenmuu-

raukseen käytettyjen tiilien mittoja: 31x12x7, 29,5x14x6,5, 29x13,5x8, 30x14x6, 29,5x13,5x8,5, 29x12x7,5 ja 29,5x13,5x7,5. Avattuna oven leveydeksi tuli 81 cm. Oven alareuna oli ennen umpeenmuurauksen poistamista tasolla 20.97 ja sen poistamisen jälkeen löytyi oviaukon alkuperäinen kynnystaso tasolta 20.88, Siitä on säilynyt ainoastaan osaksi pieli-muurauksen alle jääneet reunafragmentit. Tiilimittoja ovi-aukon alkuperäisestä pielimuurauksesta: 26x8, 26x8, 13x8 ja 13x7,5. Oviaukon kirkkosalin puolella oleva ulompi segmenttikaari on osaksi paikattu lännenpuoleisesta yläkulmastaan. Tiilimittoja tästä paikkauskorjauksesta: 31x-x7 ja 29x-x6,5. Sakariston ullakon puolella on segmenttikaarinen oviaukko suorakaiteenmuotoisessa nississä, jonka leveys on 117 cm. Varhaisemman oven molemmat saranatapid ovat säilyneet sakariston ullakon puolella oviaukon länsipielessä. Ne ovat tasolla 21.11 ja 22.38. Itäpielessä on tasolla 21.97 säilynyt saranatappeihin kuuluneen oven kiinnitysrauta.

Asehuoneen itäisen oviaukon kynnyskiveyksessä oli asehuoneen puolella ensin sekundaari rivi lappeelleen asetettuja tiiliä tasolla 16.86. Tiilimittoja: 27,5x14x5,5, 28x14x6, 28x13,5x4,5, 28x13,5x4,5, 28,5x14x5 ja 27x13x6. Tiilien jälkeen on tasolla 17.01 oviaukon ulkoreunaan asti ulottuva harmaakivi, joka myös on sekundaari lisäys. Ed.mainitun tiilirivin alla tasolla 16.77 on yhtenäinen pielimuurauksen alle menevä harmaakivi.

Oviaukko oli sekä ulko- että sisäpuolelta segmenttikaarinen (lev.127 cm). Ulkopuolinen segmenttikaari oli kuitenkin myöhemmin tehty muutos ja näin ollen sekundaari. Oviaukko on säilyneistä rakennusfragmenteista päätellen ollut samanlainen kuin asehuoneen läntinen oviaukko: Sisäpuolelta segmenttikaarisessa nississä on pyörökaarinen oviaukko. Selvänä todisteena tästä on oviaukon sisällä n. 47 cm päässä asehuoneen sisäseinästä kulkeva vertikaali murtopintaraja. Siinä on jokainen pitkä tiili ehyt, mutta lyhyt tiili katkaistu. Murtopintarajan kohdalla on alkanut varsinainen pyörökaarinen oviaukko. Oviaukon leveytenä on ollut n. 90 cm.

Asehuoneen läntisen oviaukon kynnyskiveyksessä oli tasolla 16.79 19 cm paksuinen ja 62 cm levyinen sekundaari harmaakivi. Sen alla tasolla 16.60 on oviaukon pohjan laajuinen ja pielimuurauksen alle menevä suuri yhtenäinen harmaakivi-paasi.

Oviaukko on säilynyt alkuperäisessä asussaan: Segmenttikaarisessa nississä (lev.160 cm) on 48 cm päässä sen asehuoneen puoleisista sisäpuolista pyörökaarinen oviaukko (lev.127 cm). Pielen suorakulmaisten pykäliden leveys on 15 cm. Pyörökaaren ulkoreuna on pyöristetty. Oviaukko on suhteellisen hyvin säilynyt. Ainoastaan molempia pieliä oli hieman rikottu saranautoja paikalleen asetettaessa Stenbäckin korjaustyön yhteydessä. Myös oviaukon yläpuolella asehuoneen puolella on holvivaipassa tummilla rautapalaneilla tiilillä tehty paikkauskorjaus. Tiilimittoja oviaukon pielistä: 25x14x8,5, 26x14x8,5, 27x13,5x8,5, 26x13x8,5, 26x14x8,5, 25x13x8 ja 25,5x-x8.

Rappauksen poistamisen jälkeen tuli näkyviin oviaukon segmenttikaarisen nissin pielistä umpeenmuuratut parrukolot. Etelänpuoleisen kolon alareuna on tasolla 17.46, sen leveys on 20 cm, korkeus 15-16 cm ja syvyys 31 cm. Pohjoispuoleisen kolon alareuna on tasolla 17.51, sen leveys on 20-22 cm, korkeus 20 cm ja syvyys n. 210 cm. Kolon alareuna on rikkonainen. Kolon uomaa ei erotu asehuoneen länsiseinässä, mutta sen kohdalla ei muuten harmaakivisessä seinässä ole harmaakiviä, vaan laastin peittämä alue.

Kuvat 77-148 PILARIT

LIITE 1

Pilarit ovat poikkileikkaukseltaan neliömäiset. Äärimittat ovat keskimäärin 104x104 cm. Pilarin N₄ WN-nurkka ja pilarin S₄ WS-nurkka oli vinottu lehteriportaiden takia. Pilareiden tiilisaumat ovat suorat. Minkäänlaisia harja- tai muita erityissaumoja ei esiinny. Pilareitten tiilimitana on yleisin 28x14x10 cm, 1/2 cm poikkeamia on havaittavissa kumpankin suuntaan. Pilareiden alapäässä on pyörötiilistä muurattu kaulusmainen basis. Basiksen läpimitat ovat 131-133x

LIITE 2

131-133 cm. Tiilikauluksen alkamiskohta vaihtelee. Runko-
huoneen eteläpuolen pilareissa, lukuunottamatta läntisintä,
se on jonkun verran korkeammalla kuin pohjoispuolen pila-
reissa. Eteläpuolen lukemat ovat idästä länteen lueteltuina
tasoilla 16.75, 16,75, 16,80 ja 16.58. Vastaavat tasot poh-
joispuolen pilareissa ovat 16.62, 16.71, 16.75 ja 16.69.
Muototiilet on asetettu kunkin pilarin sivuun nähden poi-
kittaissuuntaan lappeelleen. Tiilibasis on alkuperäinen,
koska sen kaulusmaisen osan muodostavat tiilet ovat liit-
teessä pilariin. Tapa, millä kyseinen tiilikaulus on tehty,
vaihtoi pilarista toiseen siirryttäessä. Myös pilarien si-
säistä vaihtelua esiintyy. Mitään tiettyä järjestelmää ei
ole käytetty, vaan näyttää siltä, että on pyritty soveltamaan
kaikkea käsillä olevaa pyörötiilimateriaalia. Pilareissa
 S_3 , N_1 ja N_2 on upotettu puoliksi pilariin molemmista päis-
tään pyörästetty tiili (tyyppi 2, vrt. liite n:o 2). Pi-
lareissa S_1 , S_2 , N_2 ja N_3 kauluksena on vain toisesta pääs-
tään pyörästetty tiili (tyyppi 1). Runkohuoneen läntisim-
missä pilareissa S_4 ja N_4 basiksen pyöröreunana on sauvatii-
li (tyyppi 3). Pilarissa N_4 sen varsi on upotettu pilariin,
mutta pilarissa S_4 on rakennusvaiheessa ehkä unohdettu upot-
taa varsi itse pilariin. Vartta on vain vähän lyhennetty ja
väliin jäävä tyhjä tila on täytetty laastilla. Erityisen huo-
mattavaa on, että pilareiden muototiilet ovat täysin samoja
kuin seinäpilastereissakin. Varsinaisessa basisosassa on
keskimäärin pari, kolme tiilikertaa. Paikoin, missä pilari-
en peruskivet nousevat hyvin korkealle, liittyy pyörötiili-
kaulus suoraan peruskiveyksen päälle.

Basiksen tiilikoko on sama kuin ylempänä olevan varsinaisen
pilarin, keskiarvona $28,5 \times 14 \times 9,5$ ja jälleen $1/2$ cm poikkea-
mat ovat mahdollisia. Muutamissa pilareissa pyörästetty
kaulusosa on myöhemmin rikottu pilarin pintaa myöten. Rikot-
tuja sivuja on pilareissa S_2 sen itä- ja länsisivuilla, S_3
itä- ja länsisivuilla ja S_4 itä- ja pohjoissivuilla. Pohjois-
puolen pilareissa rikkomista on tapahtunut seuraavilla si-
vuilla: N_1 etelä- ja pohjoispuolella sekä N_2 itäpuolella.
Pilarin N_2 SE ja NE- nurkissa ovat ainoat säilyneet kulma-
palat jäljellä.

Pilareiden peruskivet ovat suuria laakeita harmaakivilaatoja. Laastia on käytetty runsaasti. Paikoin siitä muodostuu harmaakivien päälle pieni tasainen yhtenäinen kenttä. Laastittu alue pilareissa jatkuu aina kalliopintaan asti.

Eteläpuolen pilareissa varsinaiset suuret peruskivet loppuvat tasolla n. 16.08 - 15.98 paitsi läntisimmässä, missä vasta varsinainen tiilibasis loppuu täällä tasolla. Peruskivien alapuolella oleva osa on laastinsekaista pienillä kivilillä täytettyä maata, joka jatkuu moreenipintaan asti. Pohjoispuolen pilareissa ei ole havaittavissa mitään yhtenäistä linjaa, vaikkakin tilanne on periaatteessa sama. Lähinnä kalliopintaa oleva osa on samanlaista kevyempää täytettä. Taso, missä peruskivet loppuvat, ei ole yhtenäinen. Pilastereiden peruskivet alkavat samalla tasolla kuin vastaavien pilareiden perustat.

Pilareiden paksun rappauskerroksen poistamisen jälkeen niistä tuli näkyviin joka sivulla olevat rakennustelineitten jättämät parrunkolot. Osa niistä oli umpeenmuurattu. Koloja on kahdella eri tasolla. Alemmat niistä ovat tasolla 18.06-18.47. Tasot vaihtelevat eri pilareissa. Ylemmät parrunkolot ovat tasolla 19.53-19.85. Pilareita jouduttiin korjaamaan lehtereiden poistamisen jälkeen, koska viimeeksi olleen lehterin kannatinpalkit sekä kaiderakennelma oli upotettu pilareihin. Kannatinpalkin alareuna oli tasolla n. 19.18 ja lehterinkaiteen yläreuna tasolla n. 20.66. Upotusreikien syvyydet vaihtelivat 15 - 100 cm välillä.

Eteläpilarit ($S_1 - S_4$)

Pilari S_1

Tiilimittoja pilarista: 28x14x9,5, 28,5x15x9,5, 28x14x9,5, 28x15x9,5 ja 28x13x8,5. Pyörötiilikaulus alkaa pilarissa tasolla 16.75. Muototiilenä on pilarin kaikilla sivuilla käytetty toisesta päästä pyöristettyä tiiltä (tyyppi 1, 25x13x9,5). Pyörötiilikaulus on kulmia lukuunottamatta säilynyt joka sivulla. Pilarin eteläpuolella pyörötiili on upotettu 14 cm: n pituudelta pilariin. Joten pyörötiilen näkyväksi osaksi jää 11 cm.

Pilarin itäsivulla on pyörötiilirivin alla poikittaissuunnassa lappeellaan oleva tiilikerta slammattu kiinni harmaakivi-perustaan. Anturakivet alkavat tasolla 16.53 itäsivun pohjoiskulmassa. Ne nousevat pilarin sivua etelään mentäessä. Kes-
kellä ne alkavat tasolla 16.56 ja eteläkulmassa tasolla 16.58. Itäsivun pohjoispuoleisessa päässä on ylin anturakivi tasolla 16.53-16.48. Vastaavalla kohdalla ja tasolla eteläpuoleisessa päässä on jonkinlaista täytemaata: pieniä harmaakivikapaleita ja tiilifragmentteja sekä niiden välissä runsaasti laastia. Suurempi anturakivi alkaa tasolla 16.42. Tämän harmaakiven alareuna on tasolla 16.32 ja sen alapuolella oleva anturakivi alkaa tasolla 16.24. Kivien välinen osa on täytetty laastilla. Itäsivun anturakivet loppuvat tasolla 16.08. Niiden alapuolella on mullansekaista laastia kuin sinne viskattuna. Pilarin itäsivun eteläreunassa oli tasolla 18.06 17 cm levyinen, 23 cm korkea ja tiilen paksuuden syvyinen kolo.

Pilarin eteläsivulla pyörötiilikauluksen alla on länsikulmasta alkaen ensin pitkittäissuunnassa lappeellaan katkonainen tiili, ehjä tiili (28,5x-x9) ja niiden vieressä kaksi tiilenkaltaista harmaakiveä. Niiden alapuolella on tasolla 16.42 suuri yhtenäinen harmaakivipaasi leveydeltään n. 30 cm. Sen alareuna on n. tasolla 16.35. Harmaakivi ikäänkuin lepää sen alla olevien pyöreähköjen harmaakivien päällä. Viimeeksi mainitut kivet ovat n. 15 cm sisempänä kuin niiden yläpuolella olevat harmaakivipaadet. Niiden välissä on laastia. Nämä kivet loppuvat tasolla 16.07. Eteläsivun idän puoleisessa, päässä on ylimmän anturakiven päällä haudan n:o 6 reunaa n. 60 cm pituudelta. Tältä osalta on myös haudan seinämänä pidetyn pilarin peruskiveys slammattu. (vrt. myös hauta n:o 6 sivu 37-38).

Pilarin länsisivulla pyörötiilikerran alla on kerros tavallisia tiiliä. Kulmissa on ollut tiilet pituussuunnassa lappeellaan (pohjoispuoleinen säilynyt ehjänä 28x14x10) ja niiden välissä neljä tiiltä poikittaissuunnassa syrjäällä, -x14x9,5, -x14x10 ja -x14,5x9,5. Tiilikerran alla on harmaakivitaso, jonka muodostaa kolme laattamaista harmaakivilevyä. Ne ovat laastitut tasaiseksi yhtenäiseksi pinnaksi. Ne tu-
levat esiin pilarista n. 40 cm. Kivien tasot eteläkulmasta lukien ovat 16.48, 16.45 ja 16,50. Pohjoisimman kiven päällä

ei ole laastia. Sen pinta näyttää kuluneelta. Muita kiviä on ehkä tasoitettu laastilla, koska niiden pinnassa on näkyvissä joitakin laastifragmentteja. Kivien alareunat ovat tasoilla 16.36 (eteläisin), 16.33 ja 16.35. Niiden alla on yhtenäinen laastitaso ja heti sen alapuolella lähempänä pilarin keskustaa olevia epämääräisemmän muotoisia harmaakiviä. Niiden alareunat ovat tasoille 16.06-16.08. Niiden alla on mullansekaista maata, jossa paikoin näkyy laastikokkareita.

Pilarin pohjoissivulla pyörötiilikauluksen alla on kerros poikittaissuunnassa syrjälleen asetettuja tiiliä: -x13,5x9, -x14x9,5, -x14,5x9, -x15x9, -x14,5x9,5, -x14x8,5 ja -x14x9 cm. Ääripäässä olevat tiilet ovat pitkittäissuunnassa lappeellaan. Niiden alareunan alla on n. 5 cm paksuinen laastikerros tasoittamassa riviä suoraksi. Anturakivet alkavat länsikulmassa tasolla 16.42 ja idän puoleisessa päässä tasolla 16.46. Päällimmäisistä kivistä muodostuu keskimäärin 20 cm levyinen sileäpintainen taso. Kivien alapuolella tasoilla 16.28-16.30 kulkee yhtenäinen leveä laastittu alue. Äärikulmassa alkaa tasolla 16.14 n. 50-70 cm pilarista ulkonevat kivet. Laastialue tulee niiden yläpinnalle. Kivien alareunan (n.16.07) alla on vain laastinsekaista maata.

Länsipään anturakivien kohdalla on tasolla 16.08 suuri etelä-pohjoissuunnassa sijaitseva pitkulainen maakivi, jonka alareuna menee moreenimaan sisään. Kiven äärimitat ovat n. 120x90 cm.

Pilari S₂

Tiilimittoja pilarista: 30x15x9, 28x-x9,5, 28x14,5x10, 28x-x10, 27x-x10 ja 28x14x9. Pilarin basiksen pyörötiilikaulus alkaa tasolla 16.76. Kauluksen muototiilet ovat rikutut pilarin itä- ja länsisivuilla. Kaulustiilet ovat toisesta päästään pyörästettyjä tiiliä (tyyppi 1). Tässä pilarissa tulee peruskiveys jonkin verran korkeammalle kuin muissa pilareissa. Huomattavaa on, että myös runkokuoneen peruskiveys eteläseinällä pilarin kohdalla on keskimäärin n. 20 cm korkeammalla kuin muun runkokuoneen peruskiveys.

LIITE 3

Itäsivu

Koska pilarin itäsivun kaulusosa oli kauttaaltaan rikottu näkyivät etelä- ja pohjoissivujen pyörötiilet kokonaisuudessaan. Etelänpuoleinen on mitoiltaan 26x12x9 cm. Siitä on tiili upotettu pilariin 14 cm. Näkyvän osan leveys eteläsivulla on näin ollen 12 cm. Pohjoispuolen pyörötiilen (26x12x9) näkyvä osa on 15 cm. Pilariin on tiili upotettu 9 cm. Näiden kulmatiilien välissä on kahdeksan rikottua tiiltä, joiden leveydet ovat eteläpuolelta alkaen 8, 9,5, 9,5, 9, 9,5 ja 9,5 cm. Pohjoispuoleisen kaulustiilen alla on pituussuunnassa lappeellaan 10 cm ulompana oleva tiili 28x14x8,5 cm. Sen vieressä toinen samanlainen 29x-9 cm ja niiden jälkeen poikittaisessa asennossa syrjällä oleva toisesta päästään rikottu tiili. Eteläkulmassa pyörötiili lepää suoraan reunakivien päällä. Niiden alkamiskorkeudet ovat pohjoiskulmassa 16,45, keskellä 16,51 ja eteläkulmassa 16,65. Viimeeksi mainittu harmaakivi loppuu tasolla 16,22 ja siitä seuraavat tasoilla 16,32 ja 16,38. Niiden alla on 9-12 cm paksuinen laastittu alue, jonka etäisyys pilarista n. 40 cm. Laastivyöhykkeessä on runsaasti pieniä harmaakiven- ja tiilenkappaleita. Tämän alapuolella on uusi harmaakivivyöhyke, jonka alareuna on etelästä pohjoiseen lueteltuina tasoilla 16,02, 15,98 ja 15,94. Tämän rajan alapuolella harmaakivet jäävät keskemälle. Harmaakivien välissä on runsaasti tiilenkappaleita. Maan seasta hämmöttävien harmaakivien ulkopinnassa on slammausta ja kivet ovat yhdistetyt laastisaumoin. Peruskalliolukema on tasolla 15,42. Verrattaessa laastinäytettyä tasolta 16,22 ja 15,64 osoittautuivat ne samanlaisiksi (vrt.liite n:o 3).

Eteläsivulla pyörötiilikerran alapuolella on pitkittäissuunnassa lappeellaan oleva tiilirivi 26,5x13x9, 27x-9 ja 27,5x-9. Itäreunassa nousee peruskivi niin korkealle, että kaksi reunimmaista pyörötiiltä lepää sen päällä. Ylimpien peruskivien korkeustasot länsikulmasta alkaen ovat 16,56, 16,61 ja 16,65. Niiden alareunat ovat vastaavasti lueteltuina seuraavat: 16,34, 16,38 ja 16,21. Näiden alla on toinen kerros peruskiviä. Niiden alareunojen tasot ovat 16,09, 16,10 ja 16,02 länsi-itäsuunnassa mitattuina. Peruskivien alla on 5-7 cm paksuinen laastittu raja. Sen alapuolella

oleva maa on harmaakivikappaleiden ja laastin sekaista.

Länsisivu

Koska kaulusosa oli kauttaaltaan rikottu näkyi eteläsivun pilariin puoliksi upotettu muototiili kokonaan. Sen mitat ovat 26x12x9,5 cm. Se menee pilarin sisään 11 cm. Eteläsivun pyörökauluksen näkyvä osa on siis 15 cm. Murtopintojen tiilimittoja: 13x10, 12x10, 12,5x10 ja 12x10 cm. Näiden alapuolella on pohjois-eteläsuunnassa lueteltuna seitsemän kappaletta poikittaissuunnassa syrjällään olevaa tiiltä: 14x10, 13x8,5, 14,5x9, 14x8,5 ja niiden jälkeen kolme tiiltä poikittaissuunnassa lappeellaan: -x14x9, -x14x8,5 ja 26x14x9 cm. Peruskivien alkamiskorkeudet ovat pohjoispuolella 16.50, keskellä 16.47 ja eteläpuolella 16.61. Pohjoispuolen peruskivi on sileäpintainen ja kuluneen näköinen. Sen ulkoreunassa kulkee tasolla 16.45 parin cm:n levyinen kalkkilaastiraja. Peruskivien alareunat loppuvat tasolla 16.32 pohjoisen puoleinen ja etelän puoleinen tasolla 16.37. Näiden ja seuraavien, tasoilla 16.29 (pohjoisin), 16.21, 16.31 ja 16.35 alkavien uusien peruskivien väliset raot on laastittu paksulla saumalla. Kivet loppuvat, lueteltuina samassa järjestyksessä kuin edelliset, tasoilla 15.91, 16.40, 16.08 ja 16.04. Myös näiden kivien alareunaa kehystää leveä ja paksu laastikerros. Edellä mainittujen tasojen alapuolella alkaa saven, laastin ja tiilenporon sekainen maa, joka jatkuu kalliopintaan asti. Saven seasta häämöttää joitakin harmaakiviä.

Pohjoissivulla pyörötiilikauluksen alla on kolme pitkittäissuunnassa lappeellaan olevaa tiiltä: 28x9,5, 28x9,5 ja 27,5x9,5. Itäisin tiili (27x14x8) on poikittaissuunnassa lappeellaan. Ylin peruskivi on yhtenäinen suuri laakea laatta. Vain länsikulmassa pyörökaulusosa on toisen harmaakiven päällä. Sen korkeustaso on 16.50. Laakean harmaakiven korkeustaso on kautta koko sivun 16.52. Sen alareunan ympärillä on paksu laastikerros. Seuraavat peruskivet alkavat tasoilla 16.31 (itäisin), 16.32, 16.23 ja 16.28. Keskimmäisten peruskivien välissä on tasolta 16.26 lähtien tasolle 16.01 kiilatiiliä laastin seassa. Peruskivet loppuvat tasoilla 15.92(itäisin), 16.01, 15.96 ja 15.95. Tasolla 15.78 on saven seassa pilarin keskipaikkeilta itään n. 30 cm pituinen

laastiraja. Peruskivien alapuolella oleva maa on saven, tiilenporon ja laastin sekaista.

Pilari S₃

Pyörötiilikaulus alkaa tasolla 16.80. Tiilikauluksen pyörötiilet ovat rikutut pilarin itä- ja länsisivulta. Pyörötiilenä on käytetty pilarin eteläsivulla molemmista päistään pyöristettyä muototiiltä (tyyppi 2).

Itäsivu

Koska pilarin kaulusosa oli kauttaaltaan rikottu näkyi eteläsivun molemmista päistään pyöristetty muototiili (27x13x9). Se on upotettu pilariin 12 cm. Sen alla näkyy syrjälleen asetettu tiili 28x15x10 cm. Pyörötiilestä pohjoiseen on neljä rikottua tiilenpäättä, kiilatiili ja kolme rikottua tiilenpäättä. Murtopintojen tiilimittoja: 13x9,5, 13x9, 13x9 ja 13x9. Muototiilet on katkaistu suurin piirtein keskikohdastaan. Pohjoiskulmassa on myös molemmista päistään pyöristetty muototiili (23x13x9). Se on upotettu pilariin 13 cm. Rikottun tiilikauluksen alla on varsinaisen ehjän basiksen levyinen kaksi tiilikertaa käsittävä osa. Tiilet ovat pituussuunnassa lappeellaan. Tiilimittoja: 28,5x-x10, 27,5x-x10, 27x-x9, 28x13x9,5, 28x-x9 ja 26x13x9. Peruskivien alkamiskorkeudet ovat eteläkulmassa 16.53, keskellä 16.42 ja pohjoiskulmassa 16.42. Kaikkien kolmen peruskiven yläpinnat ovat sileiksi kuluneet ja käytetyn näköiset. Ylimpien peruskivien alla on kaksi suurta harmaakiveä. Niiden yläpinnat ovat tasoilla 16.22 (etelänpuoleinen) ja 16.26. Viimeksimainittu tulee noin metrin verran ulos pilarin pinnasta. Harmaakivien yläpinnoissa on runsaasti laastia. Näiden kivien alareunat sattuvat tasoille 16.06 (etelänpuoleinen) ja 16.03 (pohjoisenpuoleinen). Kivien alla on laastinsekaista multaa moreenipintaan asti.

Eteläsivulla pyörötiilikauluksessa on yhdeksän tiiltä. Niiden leveydet ovat 9, 8,5, 10, 8, 9.5, 9.5, 9.5, 10 ja 9 cm. Näiden alapuolella on länsikulmassa ensin kaksi tiiltä pitkitäissuunnassa lappeellaan 26,5x13x8,5 ja 29x9,5. Sen jälkeen tulee neljä epämääräisempää tiilenkappaletta poikittais-

suunnassa lappeellaan ja itäfasadissa näkyvä tiili poikittaissuunnassa syrjäällä. Peruskivien yläpuolella olevassa tiilikerrassa on näkyvissä vain läntisin tiili. Peruskivien alkamiskorkeus on länsipuolella 16.47, keskellä 16.45. Itäkulmassa varsinaiset suuret peruskivet ovat tasolla 16.24. Sen ja tiilibasiksen välinen osa on kiilattu tiilen- ja harmaakivikappaleilla, joukossa on käytetty myös runsaasti laastia. Kahden ylimmäisen peruskiven alareunat ovat tasoilla 16.34 ja 16.29. Läntisen peruskiven alla oleva kivi alkaa tasolta 16.21 ja sen alareuna on tasolla 15.97 - 16.05. Kivien välissä on paksu laastialue. Alempi kivi on lähempänä pilarin keskustaa.

Pilarin eteläsivulla on 17 cm päässä itäkulmasta tasolla 17.56 pieni tiilenpaksuuden syvyinen aukko. Sen leveys on 13 cm ja korkeus 10 cm.

Länsisivulla kaikki pyörötiilet ovat rikutut pilarin pintaa myöten. Tiilen päitten murtopintoja on näkyvissä yhdeksän kappaletta: 12x9,5, 13x9, 13,5x9,5, 13x9, 13x10, 12,5x9,5 ja 12x9 cm. Eteläsivun läntisin pyörötiili näkyy fasadissa. Se on mitoiltaan 13x13x9 cm. Rikutun pyörötiilikerran alla on 12 cm pilarin sivusta ulkoneva basis. Sen tiilet ovat pohjoisesta lueteltuina seuraavat: pohjoispuolen kauluksen alla oleva poikittaissuunnassa lappeellaan oleva tiili 26,5x14x9,5, kaksi pitkittäissuunnassa lappeellaan olevaa tiiltä 28,5x9 ja 28,5x9, poikittaissuunnassa lappeellaan oleva tiili 26x9 sekä etelänpuolisen kauluksen alla oleva tiili 26,5x13x8,5. Tämän kerroksen alapuolella on toinen kerros pitkittäissuunnassa lappeellaan olevia tiiliä: 29x13x8,5, ja 27,5x14x9. Peruskivet alkavat pohjoispuolella tasolla 16.42, keskellä alkamiskorkeus on 16.43 ja eteläpuolella 16.43. Näiden kivien alareunat ovat vastaavassa järjestyksessä lueteltuina tasoilla 16.33 ja 16.31. Seuraavat peruskivet alkavat tasoilla 16.26 ja 16.24. Väliin jäävä osa on paksun laastikerroksen peitossa. Näiden kivien alareunat ovat tasoilla 15.49 ja 16.16. Viimeksimainitun kiven kohdalla on suuri tasolla 16.08 alkava maakivi.

Pohjoissivulla pyörötiiliä on kahdeksan kappaletta ja lännenpuoleisessa päässä pieni kiilatiili. Niiden leveydet ovat

9, 9.5, 10, 9, 9, 9.5, 10 ja 9,5 cm. Kauluksen alla olevassa tiilikerrassa on pitkittäissuunnassa lappeellaan oleva tiili 25x13x9,5, poikittaisasennossa lappeellaan oleva tiili 14x8,5 ja sen jälkeen kolme kappaletta pitkittäissuunnassa lappeellaan olevaa tiiltä: 29x9,5, 29x9 ja 26,5x14x9,5. Tämän tiilikerran alla on yhdeksän kappaletta poikittaisasennossa lappeellaan olevaa tiiltä: 13x9, 13x9, 12,5x9,5, 13x10. Peruskivet alkavat länsikulmassa tasolla 16.45, keskellä kivien välissä tiili tasolla 16.42 ja itäkulman peruskivi on samalla tasolla. Tasolla 16.33-16.29 on laastialue, joka peittää myös ylempien peruskivien alareunat. Laastialue jatkuu seuraavan peruskivikerroksen yläpintoihin. Niiden alkamiskorkeudet ovat idässä 16.21 ja lännessä 16.20. Tasolla 15.99-15.84 kulkee paksu laastiton kerros joka koostuu pääasiassa tiilen- ja harmaakivenkappaleista. Rajan alapuolella on yhtenäinen rivi harmaakiviä, joiden ulkopinnat ovat kauttaaltaan slammatut. Ne peittyvät moreenimaahan noin tasolla 15.50. Laasti on kellertävän kuivaa, hienorakenteista, paikoin hyvin hiekkapitoista.

Pilarin pohjoissivun alaosassa on kaksi koloa. Toinen niistä on 12 cm päässä itäkulmasta tasolla 17.55. Sen leveys on 22 cm ja korkeus 12 cm. Toinen kolo on 33 cm päässä länsikulmasta tasolla 17.23. Sen leveys on 10 cm ja korkeus 11 cm. Molemmat kolot ovat tiilenpaksuuden syvyiset.

Pilari S₄

Tiilimittoja pilarista: 26x12x9, 28x-x9, 28x-x10, 25x-x9,5, 28x-x9,5, 27x14x20, 28x-x9,5, 27,5x-x9,5, 27x13x9, 28x14x10, 27,5x12,5x10 ja 28x-x9. Tiilikaulus alkaa tasolla 16.58. Pyörökaulus on rikottu pilarin itä- ja pohjoissivuilla sekä osaksi myös eteläsivulla. Pyörötiilenä on käytetty pilasbereissaolevaa pyöröpäistä sauvatiiltä (tyyppi 3). Pilarin lounaiskulma on viistottu tasolle 16.79 tiilen mitan.

Pilarin itäsivulla, kuten edellä todettiin on pilarin pyörökaulus rikottu. Pilarin jalustan keskiosassa on säilynyt kolme pituussuunnassa syrjällä olevaa kauluksen alustiiltä

tasolla 16.41. Niiden ja pilarin pinnan välissä on ensin 4 cm laastialue, 5 cm paksuinen kiilatiili sekä jälleen 3 cm levyinen laastialue. Syrjälleen asetetun tiilen ulkoreunan etäisyys pilarin pinnasta on 21,5 cm. Syrjällään olevien tiilien tiilimittoja: 29,5x15x10 ja 29x,6x9,5. Näiden alla on kerros pituussuunnassa lappeellaan olevia tiiliä: 28x14x9 ja 28x-x8,5 tasolla 16.31. Tämä kerros ulkonee syrjällään olevien tiilien ulkoreunasta 4,5 cm. Niiden alla vastaavassa kohdassa on samanlainen tiilikerta (28x14,5x7). Näiden ja varsinaisen 12 cm leveän basisosan välissä on selvä sauma. Peruskivet alkavat eteläkulmassa tasolla 16.31, keskellä 15.99 ja pohjoispuolella 15.94. Ylimmäisten harmaakivien yläpinnat ovat laastikerroksen peitossa. Näiden alapuolella on toinen yhtenäinen laastitaso tasolla 15.50-15.54. Kivien välinen osa on pilarin leveydeltä laastittu.

Pilarin eteläsivulla alkaa pyörötiilikaulus tasolla 16.59. Kaulus on tehty pyörö~~päisistä~~ sauvatiilistä (tyyppi 3), joiden varret ovat melkein kokonaisuudessaan katkaistut. Ne eivät ole liitteessä itse pilariin. Sauvatiilien korkeudet ovat 14-14,5 cm, pyöröpään leveys 13-13,5 cm ja varren korkeus 5,5-6 cm. Paksuus 9-10 cm. Pilarin pinnan ja pyöröpään välissä on 2.5-3 cm:n paksuinen laastittu alue. Pyörökauluksen syvyys on 16-16.5 cm. Sen alla on n. 5-6 cm paksuinen lappeellaan oleva tiilikerta. Tämä ei myöskään ole liitteessä pilariin. Tasolla 16.38 basiksen tiilet alkavat olla liitteessä pilariin. Ne ovat 2-3 cm lähempänä pilarin pintaa. Tällä tasolla on havaittavissa myös muuraustavassa pieni ero. Tason alapuolella on tiilien väliset saumat huolimattomasti tehdyn näköiset. Ne ovat paikoin hyvin leveät ja karkeat sekä rosoiset (vrt. alkupeärinen lattiataso). Peruskivi alkaa länsipuolella tasolla 16.02 ja se jatkuu 90 cm itään. Se on samassa linjassa pilarin basiksen kanssa. Sen jälkeen on 15 cm leveä laastitäytteen kolo. Sitä seuraavan anturakiven yläpinnan korkeustaso on 16.06. Nämä molemmat peruskivet loppuvat tasolla 15.78. Tämän alapuolella on vielä laastifragmentteja.

Pilarin länsisivulla pyörötiilikaulus alkaa tasolla 16.57. Sen yläpinta on slammauskerroksen peitossa. Kaulusosa ulko-

nee pilarin pinnasta 21 cm. Pyörötiilen ja sen alla olevan lappeellaan olevan tiilikerran osalta. Kauluksena on käytetty pyöröpäistä sauvatiiltä (tyyppi 3), jonka vartta ei ole upotettu pilariin. Sauvatiilen koko pituus on 18 cm, josta varren osuus on 5 cm. Tiilen korkeus on 13,5 cm ja paksuus 10 cm. Tilanne on siis profiilina ajatellen seuraava: ensin 3 cm laastia jonka jälkeen tulee sauvatiili. Sen varren yläpuolelle jäävä tyhjä tila on täytetty laastilla. Pyörökaulustiilen alapuolella olevan lappeellaan olevan tiilirivin - tiilen leveys 13 cm - ja pilarin pinnan väliin jäävään tyhjään tilaan on muurattu pienet kiilatiilet. Nämä kaksi ylintä tiilikertaa ulkonee pilarin pinnasta n. 4 cm enemmän kuin niiden alla olevat tiilikerrat. Varsinainen pilariin liitteessä oleva basisosa alkaa tasolla 16.30. Se käsittää kolme tiilikertaa. Tiilimittoja: -x14x8,5, -x15x9, 27x15x10, 28x14,5x-. Peruskivet alkavat tasolla 15.97 pohjoispuolella ja 15.99 eteläpuolella. Harmaakivien yläpinta on paksun laastikerroksen peitossa, joka myös osaksi kiertyy tiilipinnan yli. Peruskivien alareunat ovat korkeustasolla 15.75, jossa on myös laastittu alue. Myös tällä sivulla on tason 16.34 alla olevan tiililimityksen saumat karkeatekoisia.

Pilarin pohjoissivulta puuttuu kokonaan varsinainen pyörötiilinen kaulusosa. Tiilibasis, jossa tiilet ovat liitteessä pilariin alkaa tasolla 16.31. Jalusta käsittää kolme tiilikertaa. Tiilimittoja: 27x14x9, 28x-x10 ja 29x15x10. Peruskiveys alkaa itäpäässä tasolla 15.94 ja länsipäässä 15.90. Niiden yläpinnat ovat laastin peitossa. Seuraava peruskivikerros on tasolla 15.72-15.78. Senkin pinnassa on runsaasti laastia. Seuraava yhtenäinen laastialue on tasolla 15.58-15.61. Pilarin peruskiveys on huomattavan laaja, itä-länsi- ja pohjoissivulla. Niissä on käytetty yksittäisiä keskikoisia maakiviä, jotka osaksi on laastittu toisiinsa. Niiden korkeustasot vaihtelevat tasoilla 15.48-15.73.

Pilari N₁

Tiilimittoja pilarista: 28x-x9,5, 27x13,5x9, 29x15x9, 27x-x9, 29x-x10, 27x13,5x8, 27x13,5x10, 27x-x9, 29x-x10,5, 28x

13,5x9,5, 28x14,9x-, 28,5x-x9, 28x-x9,5 ja 29x14,5x9,5. Pyörötiilikaulus alkaa keskimäärin tasolla 16.62. Kaulustii-
let ovat rikutut pilarin etelä- ja pohjoissivulla.

Pilarin itäsivulla tiilikauluksessa on eteläkulmasta alkaen kuusi pyörötiiltä, leveydeltään 8, 9, 8,55, 8,55, 8 ja 8 cm. Niiden jälkeen 4 cm levyinen kiilatiili ja sen jälkeen kolme pyörötiiltä leveydeltään 9, 8,5 ja 9 cm. Tämän alla on kerros lappeellaan olevia tiiliä, joista ääripäässä olevat ovat pitkittäissuunnassa ja niiden välillä olevat poikittais-
suunnassa.

Peruskivet alkavat eteläkulmassa tasolla 16.38 keskellä on peruskiveyksen yläpinnan korkeus 16.36 ja pohjoispuolella 16.41. Kivien yläpinta on slammattu. Näiden kivien alareu-
nat ovat tasoilla 16.25, 16.28 ja 16.26. Tämän lähinnä laat-
tamaisen ylimmän harmaakivitasen alapuolella kivet ovat paksumpia ja niiden välit laastittu tiiviiksi. Ne loppuvat kaikki n. tasolla 15.88. Niiden alapuolella on yhtenäinen laaja laastikerros, mikä jatkuu aina moreenimaan alkamis-
kohtaan asti. Laastin joukossa on pieniä harmaakivikappaleita.

Pilarin eteläsivu: Koska kaulusosa oli kauttaaltaan rikottu näkyvät itä- ja länsipuolien pilariin upotetut pyörötiilet, jotka ovat molemmista päistään pyöristettyjä muototiiliä (tyyppi 2). Tiilet on upotettu pilariin keskimäärin n. 12 cm. Äärimmäisten tiilien välissä on seitsemän rikottua muototiiltä: 13x9, 13x9,5, 12.5x9.5, 13x10, 12.5x10, 13.5x10, 13.5x10. Tämän alla on kerros lappeellaan olevia tiiliä tasolla 16.46. Tiilimittoja: 29,5x15,5x-, -x13x9,5 ja 27x13,5x-. Ylimmät peruskivet ovat itä-länsisuunnassa luetel-
tuina tasoilla 16.38 (pieni harmaakivi), 16.32 (tiilifrag-
mentti) ja 16.36 (harmaakivi). Näiden alareunat ovat tasoil-
la 16.25, 16.27, 16.23 ja 16.21. Tämän jälkeen alkavat epämääräisemmän muotoiset harmaakivet. Tasolla 15.88 on yh-
tenäinen laastiraja.

Pilarin länsisivulla on pyörötiilikauluksessa yhdeksän tiil-
tä, joiden paksuudet pohjoisesta lukien ovat 9, 9,5, 9, 9,5
7,5, 8, 9, 10, 9,5 cm. Sen alla on lappeellaan oleva tiili-
kerta 28,5x14,5x9 ja 29x15x10. Harmaakivinen peruskiveys al-
kaa tasolla 16.36. Pohjoispuoleisen harmaakiven pinta on

on kuluneen näköinen, muitten pinnassa ^{on} laastia, paikoin jopa 2-3 cm. Näiden alareunojen tasot ovat 16.22, 16.28 ja 16.29. Kivien alapuolella on pienehköjä harmaakivilohkareita ja laastinsekaista maata.

Pilarin pohjoissivu: Koska kaulusosa oli kauttaaltaan rikottu näkyivät itä- ja länsipuolen pilariin upotetut muototii-
let. Ne ovat molemmat rikottu pilariin upotetusta päästä, joten ei käy selville ovatko ne olleet pyöristetyt tai suor-
rat (tyyppi 1 ja 2). Län-
puoleinen on 21 cm pitkä, 12 cm
korkea ja 9 cm paksu. Se on upotettu pilariin 10 cm. Län-
nenpuoleisen vastaavat mitat ovat 21, 13 ja 9 cm. Sen upo-
tus on 5 cm. Näiden ääritiilien välissä on seitsemän riko-
tun pyörötiilen murtopintaa. Jalustan ylimmän kerroksen al-
la on kerros poikittaissuuntaan lappeellaan asetettuja tii-
liä: -x14x9, -x13,5x9,5, -x14x9,5 ja 28,5x14x9. Ne ulko-
nevat kaulustiilen murtopinnasta 16 cm. Peruskivien yläpin-
tojen korkeustasot ovat itäpäässä 16.44, keskellä 16.41 ja
länsipäässä 16.36. Kivien yläpinnat ovat slammauskerroksen
peitossa. Harmaakivien alla on toiset vastaavanlaiset perus-
kivet tasolla 16.20, välissä on paksu laastisauma. Moreeni-
pitoinen maa alkaa tasolla n.15.70 ja kalliopinta on n.
puoli metriä alempana.

Pilari N₂

Tiilimittoja pilarista: 28,5x12,5x9, 29x13x9, 28,5x12,5x9,5,
29x12,5x9, 28x9, 28x9, 28x9,5, 27,5x9,5 28x9 ja 28x13x9.
Pyörökaulus alkaa tasolla 16.27. Pilarin kaakkois- ja koil-
liskulmissa ovat säilyneet alkuperäiset kulmapalat.

Pilarin itäsivulla ed. mainittujen kulmatiilien välissä on
kymmenen pyörötiiltä paksuudeltaan etelästä lueteltuna 9,
9,5, 10, 9,5, 9,5, 9,5, 10, 10, 10 ja 9,5 cm. Etelästä al-
kaen on pyörökaulustiilen alla ensin lappeellaan oleva tii-
li 29x12x10 ja sen jälkeen kaksi 23,5 ja 25,5 pituista, vas-
taavassa asennossa olevaa tiiltä, joiden alareunat ovat laas-
tin peitossa. Tämän jälkeen nousee peruskiveys niin korke-
alle, että kaksi pohjoisenpuoleista kaulustiiltä lepää suo-
raan peruskivien päällä. Peruskivien alkamiskorkeudet ovat

etelästä lukien 16.47, 16.50 ja 16.56. Seuraava kahden kiven muodostama peruskivitaso alkaa eteläpuolella tasolla 16.30 ja pohjoispuolella 16.38. Näiden kivien alapuolella tasoilla 16.00 ja 16.12 peruskiveys kapenee. Myös sen rakenne muuttuu. Alempana olevien kivien ulkopinnassa on slammausta, kivet ovat pyöreähköjä ja pieniä. Seuraavan peruskivivyöhykkeen yläreuna kulkee keskimäärin tasolla 15.98. Tasolla 15.86 on yhtenäinen laasti- ja tiilenporokerros. Moreenipitoinen maa alkaa tämän jälkeen.

Pilarin eteläsivu: Itäpään kulmatiilen jälkeen on kahdeksan kaulustiiltä paksuudeltaan 10, 9,5, 9,5, 9,5, 9,5, 9,5, 9,5 ja 9 cm. Säilyneen kaulusosan alla on kerros lappeellaan olevia tiiliä: 29x-x9, 26x-x9, 28x-x9,5 ja 27x13x10. Tiilikerran alla on basiksen myötäinen n. 5 cm paksuinen harmaakivi tasolla 16.47. Sen alapuolella (16.34) alkaa laastialue, jossa on joitakin poikittaissuunnassa lappeellaan olevia tiiliä (-x14x9 cm). Pilarin basiksesta ulkonevat harmaakivet alkavat keskimäärin tasolta 16.27. Näiden kivien yläpinnoissa on laastifragmentteja. Länsipuolella varsinaisia peruskiviä on säilynyt tasolla 15.86. Tietty laastitaso on havaittavissa kuitenkin jo tasolla 16.34. Koko kiveyksen läpi kulkeva yhtenäinen laasti- ja tiilenporokerros on tasolla 16.08 - 16.01. Tämän jälkeen on moreenipitoista sekamaata kalliopintaan asti, mikä alkaa puolestaan tasolta 15.35.

Pilarin länsisivulla pyörötiiliä on yhdeksän, joiden paksuudet pohjoisesta alkaen ovat 9, 10, 9,5, 9, 9,5, 9,5, 9,5, 9,5, ja 9 cm. Niiden alla on kerros lappeellaan olevia tiiliä, joiden alareunat ovat osaksi laastin peitossa. Tiilimittoja: 28x12,5x9 ja 28x13x9,5. Eteläpuolella on ensimmäinen peruskivi tasolla 16.46 - 16.38. Sen alla on suuri harmaakivi. Tämän suuren kiven pohjoispuolella on suorakaiteenmuotoinen pituussuunnassa pilarista ulkoneva harmaakivi. Sen yläpinnan korkeustaso on n. 16.30. Itse basiksen ja peruskiven alkamiskohdan väliin jäävä tiiletön alue on laastittu ja laastin joukossa on näkyvissä joitakin harmaakiven kappaleita. Noin tasolla 15.91 kulkee yhtenäinen laastisauma. Sen alapuolella on saven, laastin, tiilenporon ja moreenin sekainen maa.

Pilarin pohjoissivulla on kulmatiilen jälkeen idästä lukien ensin kahdeksan pyörötiiltä, paksuuksiltaan 9,5, 9,5, 9,5, 9,5, 9,5, ja 8 cm, sitten seuraa 3,5 cm paksuinen kiilapala ja sen jälkeen kolme normaalipaksuista (10, 9, 9,5) muototiiltä. Ylin peruskivi on yksi yhtenäinen harmaakivipaasi. Itäpäässä se liittyy suoraan pyörökaulukseen, länsipuolella on harmaakivipaaden ja kauluksen välissä sen sijaan puolitoista tiiltä. Harmaakiven yläpinnan korkeustaso on itäpäässä 16.56 ja länsipäässä 16.48. Kiven pinta on kulluneen näköinen. Sen alla on toinen vastaavannäköinen harmaakivi tasolla 16.28. Sen yläpinnassa on merkkejä laastikerroksesta. Sen länsipuolella on toinen pienempi harmaakivi samalla tasolla. Näiden kivien alareunat ovat n. tasolla 16.06. Tasolla 15.99 kulkee yhtenäinen laastisauma,

Pilari N₃

Tiilimittoja pilarista: 29x~~x~~10, 27x-x9,5, 28x14,5x10, 28,5x12,5x9, 28x-x9, 28,5x-x9, 28x13,5x10, 29,5x-x9,5, 29x-x9,5, 27,5x14x10, 27x13x9,5, 28,5x-x9,5, 29x-x9,5, 28,5x12,5x9, 28x14x9, 31x-x9, 28x-x9, ja 28x12x9. Pyörökaulus alkaa tasolla 16.64.

LIITE 3

Pilarin itäsiivu. Koska kaulusosa oli kauttaaltaan rikottu näkyivät etelä- ja pohjoissivun pilariin upotetut muototiilet. Ne ovat molemmat toisesta päästään pyörästettyjä muototiiliä (tyyppi 1). Etelänpuoleisen mitat ovat 22x12x9,5 cm. Se on upotettu pilariin n. 8 cm. Pohjoispuoleisen muototiilen vastaavat mitat ovat 26x12x8,5. Sen upotus pilariin on 15 cm. Näiden äärimmäisten tiilien välissä on kahdeksan pyörötiiltä. Niiden paksuudet ovat etelä-pohjoissuunnassa lueteltuina 9,5, 9,5, 9, 9,5, 8, 9,5 ja 9 cm. Pyörökauluksen alla on kolme pituussuunnassa lappeellaan olevaa tiilikertaa. Tiilimittoja: 27,5x-8,5, 27x-x10, 27,5x-x9, 28x14x8,5, 28x13x10, 28,5x-x9, 27x-x8,5, 26x-x9,5, 27x14x10 ja 29x13x9. Ylimpänä peruskivenä on yksi yhtenäinen harmaakivipaasi, joka ulkonee pilarin pinnasta n. 55 cm. Sen yläpinta on keskimäärin tasolla 16.32. Kiven pinnassa on laasti-fragmentteja. Sen alla on toinen vastaavanlainen paasimainen kolmen kiven muodostama ^{perus}antura ~~antura~~ kiveys. Se ulkonee pilarin pinnasta n. 80 cm. Näiden kivien yläpintojen korkeus-

tasot ovat etelä-pohjoissuunnassa lueteltuina 16.10, 16.03 ja 16.09. Ne ovat kaikki laastittu kiinni ylempänä^{olevaan} yhtenäiseen harmaakiveen. Niiden alapuolella n. tasolla 15.90 alkaa laastin, mullan, saven ja pienten kivien sekainen maa. Moreenipinta alkaa tasolla 15.47 (vrt.liite n:o 3).

Pilarin eteläsivulla pyörökaulusessa on kymmenen muototiiltä paksuudeltaan pohjois-eteläsuunnassa lueteltuina: 8,5, 9,5, 9,5, 9, 9,5, 10, 10, 9,5 ja 9,5 cm. Kaulustiilen alla on kaksi tiilikertaa. Tiilimittoja: 27,5x13,5x9, 28x-x9,5, -x13x8,5, 27x-x9,5, 27,5x14x10, 27x12x9, 28x-x8,5, -x13x9, 28,5x-x9,5, 29x-x9,5 ja 27,5x13x9,5. Peruskiveys on epämääräisempi kuin itäisivulla. Länsipään suurehkon harmaakivi-paaden ja itäpuolen osaksi eteläsivun alle työntyvän peruskiven välissä on kolme pientä harmaakiveä. Kivien alkamis-korkeudet ovat länsi-itäsuunnassa lueteltuina 16.27, 16.31, ja 16.30 sekä 16.31. Kolmen keskimmäisen pienen harmaakiven alla on tasolla 16.15 yhtenäinen harmaakivi. Sen ja lännenpuoleisen peruskiven alareunat ovat tasoilla 15.98 sekä 15.94. Tämän alapuolella on n. parinkymmenen sentin paksuinen laastikerros ja sen jälkeen alkaa pienikivisempi sekamaa.

Heti asfalttilattian poistamisen jälkeen paljastui N₃ eteläpuolella pilarin levyinen (104 cm) ja 106 cm pituinen, tasolla 16.76 oleva pohja. Sen yläpinnan muodosti sementtilaastilla peitetty tiilikerta. Tiilimitto oli vakio 24x11 x4. Rakennelma oli sekundaari pilariin nähden ja ylintä kerrosta lukuunottamatta kylmämuurauksella tehty. Se on mahdollisesti vanha kaminanpohja.

Pilarin länsisivu: Koska kaulusosa oli kauttaaltaan rikottu näkyivät etelä- ja pohjoissivujen pilariin upotetut toisesta päästään pyöristetyt muototiilet (tyyppi 1). Etelänpuoleinen on mitoiltaan 24,5x12x8,5. Sen upotus pilariin on 11 cm. Vastaavan pohjoispuolen muototiilen mitat ovat 24,5x13x10. Se on upotettu pilariin 14 cm. Näiden välissä on seitsemän kaulustiiltä, paksuudeltaan etelä-pohjoissuunnassa lueteltuina 9, 10, 10, 9,5, 9, 9,5 ja 9,5 cm. Tiilikauluksen alla on kaksi tiilikertaa. Tiilimittoja: 25x12,5 x9, 28x-x9,5, 26x-x8, 27x-x10, 29x13,5x9,5, 25x12x-, 28x

-x9,5 ja 28,5x13x9. Peruskiveys alkaa keskimäärin tasolla 16.30. Ylimmän kivikerroksen alla on toinen vastaavanlainen kiveys tasolla 16.20-15.95. Viimeksi mainitulla tasolla kulkee laastisauma ja tämän alapuolella alkaa sekamaa.

Pilarin pohjoissivun kaulustiilet ovat itä-länsisuunnassa lueteltuina seuraavat: viisi pyörötiiltä paksuudeltaan 8,5, 9, 10, 9,5 ja 9,5 cm, sitten 6,5 cm paksuinen kiilatiili ja sen jälkeen jälleen neljä pyörötiiltä paksuudeltaan 10, 9,5, 10 ja 10 cm. Pyörötiilikauluksen alla on kaksi tiilikertaa. Tiilimittoja: 29x14x8, 28x-x9, 27x-x9, -x12x9, 28x-x9, 29x12,5x9, 28x-x9, 28x-x9, -x16x9 ja 26x13x9. Peruskivien alkamiskorkeudet ovat itä-länsisuunnassa lueteltuina 16.34, 16.27, 16.25 ja 16.33. Kivien pinnassa slammausjälkiä. Näiden alla olevien peruskivien yläpintojen korkeustasot ovat vastaavassa järjestyksessä lueteltuina: 16.09, 16.04 ja 16.22. Näiden alareunat ovat n. tasolla 15.95-15.93. Tämän alapuolella on laastin- ja tiilenporoa.

Laastinäyte tasolta 15.63 osoittaa laastin olevan kellertävän kuivaa, hyvin hienorakenteista ja hiekkapitoista. Joukossa on joitakin pienehköjä puufragmentteja. Kokoomukseltaan laastinäyte on samanlainen kuin pilarin S₂ pohjoissivulta oleva näyte.

Pilari N₄

Tiilimittoja pilarista: 29x15x9, -x17x9, -x10x9,5, 27,5x-x9,5, 28x15x9, 25x-x8,5, 29x14x9,5, 27,5x-x9,5, 29x-x10, 29x15x9,5 ja 29x15x10. Pilarin luoteiskulma on viistottu tiilen mitan verran tasolle 16.81 lehterinportaiden takia. Pyörökaulus alkaa tasolla 16.70. Se on säilynyt pilarin etelä-länsi- ja pohjoissivuilla.

Pilarin itäsivu: Koska kaulusosa oli kauttaaltaan rikottu näkyivät etelä- ja pohjoissivujen pilariin upotetut kaulustiilet. Ne ovat pyöröpäisiä sauvatiiliä (tyyppi 3). Etelänpuoleisen mitat ovat pituus (koko tiilen) 19,5 cm, josta varren pituudeksi jää 7 cm, korkeus 17 cm ja paksuus 9,5 cm. Pilarin sisään tiili on upotettu 8 cm. Pohjoispuoleisen kaulus-sauvatiilen koko pituus on 25 cm, varren pituus tästä on

12 cm, varren korkeus 5,5 cm, koko tiilen korkeus 14,5 cm ja paksuus 9,5 cm. Pilarin sisäänupotus on 8,5 cm. Pilarin pinnan ja pyöröpään väliin jäävä 3 cm:n levyinen tyhjä tila on täytetty laastilla. Rikotun tiilikauluksen murtopinnan tiilimitat etelä-pohjoissuunnassa lueteltuina: 9x6, 9,5x5, 9x5,5, 9,5x5, 10x6 ja 10x5. Tämän alapuolella on laastin peitossa oleva alue, jossa paikoin näkyy poikittaisasennossa syrjäilläään olevien tiilien rikottuja päitä. Pilarin pinnasta n. 16 cm verran ulkoneva basisosa alkaa tasolla 16.44. Se käsittää kaksi tiilikertaa lappeellaan olevia tiiliä. Tiilimittoja: 27x13x9,5, 29x-x10, 29,5x-x10, 27,5x-x9, 28x14x9, 27x13,5x9, 28x-x9,5 ja 27x13x8,5. Ylimpänä peruskivenä on yksi yhtenäinen harmaakivi, joka alkaa n. 20 cm päästä eteläkulmasta. Se on tasolla 16.19-16.22 ja ulkonee basiksen ulkoreunasta 45-60 cm. Kiven pinta on ko. sivun suuntaisesti puoleenväliin asti paksun laastikerroksen peitossa. Laastin seassa on osittain näkyvä tiili (16x14 cm). Kiven alareuna on n. tasolla 15.83. Sen alla on laastin- ja tiilenkappaleita; sekamaata. Moreenipinta alkaa tasolla 15.45.

Pilarin eteläsivu: Koska kaulusosa oli kauttaaltaan rikottu näkyi länsisivun pilariin upotettu muototiili. Näkyvän sauvatiilen pyöröpään pituus on 13 cm, siitä 3 cm on upotettu pilarin sisään. Murtopintojen paksuudet länsi-itäsuunnassa lueteltuina: 9, 10, 9,5, 10, 9,5, 9,5, 10, 10 ja 9,5 cm. Sen alla kolme tiilikertaa. Tiilimittoja: 29,5x-x9, -x18x9, 27,5x-x10, 25x-x10, 26x15x9,5, -x14x9,5, 29,5x-x9,5, 28x-x9,5, 28x14x9, 27,5x15x9, -x13x9, 26,5x9, 29x9,5, 27,5x9 ja 27x14x9. Peruskivinä on lännestä lukien ensin suuri laakea paasi tasolla 16.19 ja lähellä itäpäätä pienempi kivi tasolla 16.22. Läntisen kiven alareuna (15.96) yläpuolella on tasolta 16.04 alkava laastikerros. Itäpäässä on selvä laasti- ja tiilenporosauma tasolla 15.80. Tasolla 15.51-15.55 kulkee läpi koko sivun laastisauma, jossa länsipäässä oli runsaasti vihreää kuonaa. Siitä alkaa myös kovempi moreenipitoinen maa.

Pilarin länsisivulla ovat kaulustiilien paksuudet pohjois-eteläsuunnassa lueteltuina: 9, 10, 10, 9,5, 9,5, 9,5, 9, 9,5 ja 9,5 cm. Niiden alla kolme tiilikertaa, joista alimman alareunat peittyvät laastiin. Tiilimittoja: 28x14,5x10,

29x-x9.5, 28.5x-x10, 23x-x9, 23x-x9, 28x13x9, 27x-x9.5, 28.5x-x9.5, 26x-x9.5, ja 28x14.5x9.5. Peruskivien alkamiskorkeudet ovat pohjoispuolella 16.17 ja eteläpuolella 16.18. Niiden yläpinta on laastikerroksen peitossa. Näiden kivien alareunat ovat tasoilla 16.09 ja 16.04. Tällä tasolla kulkee paksu laastisauma.

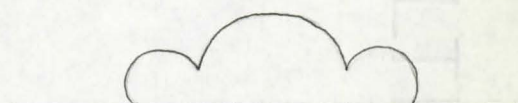
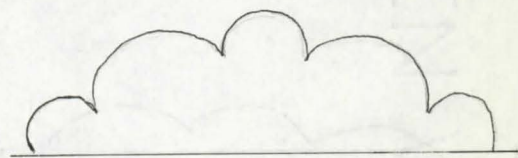
Pilarin pohjoissivu: Koska kaulusosa on kauttaaltaan rikottu näkyi länsikauluksen pyöröpäinen sauvatiili, jota ei ole upotettu pilariin. Pyöröpään leveys on 13 cm ja korkeus 14 cm. Paksuus on 9 cm. Sen katkaistun varren pään ja pilarin pinnan välissä on 2,5 cm levyinen laastialue.

Pyörökauluksen tiilien paksuudet itä-länsisuunnassa lueteltuina: 9.5, 9.5, 9, 9.5, 9.5, 9.5, 10 ja 10 cm. Kaulustiilen alla on kolme tiilikertaa, joista alimman alareunat peittyvät laastiin. Tiilimittoja: 25,5x-x9,5, 28x-x9.5, 28x15x9,5, 27x14x9, 28x-x10, 27x-x9 ja 27x-x9.5. Peruskiveyksen päällä on paksu laastikerros. Sen alkamiskorkeus on keskimäärin 16.17. Itäpäässä kulkee tasolla 16.03-15.99 laastiraja. Varsinainen suurempi peruskiveys alkaa tasolla 15.78. Se jatkuu kautta koko sivun. Näiden kivien alareunan kohdalla tasolla 15.70-15.68 kulkee paksu laasti- ja tiilenporokerros, jonka jälkeen alkaa myös moreenimaa.

Kuvat 149-161; PILASTERIT
223-251

Pilasterit on tehty runkokuoneen rakennusvaiheen yhteydessä. Niitä on kolmea eri tyyppiä. Varsinaisen runkokuoneen käsittäväs-
sä tilassa pilasterit S_{1p} , S_{2p} , S_{3p} , N_{1p} , N_{2p} ja N_{3p} ovat pro-
riililtaan pieni- iso- pieni -
iso - pieni pyörösaUVatiili.

Länsipään pilasterit S_{4p} ja N_{4p} sekä länsiseinän pohjois- ja eteläpilasterit ovat länsipään kolmitaitteisuuden vuoksi ed. kaltaiset, mutta typistettyä tyyppiä: pieni - iso - pieni pyörösaUVatiili. Kuoripilasterit muodostu-

vat vain pienistä pyörösauvatiilistä. Pyörösauvatiilien pak-suusmitat vaihtelevat 8,5 - 9,5 cm välillä. Korkein frek-venssijakautuma on 9 cm kohdalla. Pilasterien ympärillä sei-nässä olevien tiilien mitat ovat keskimäärin 25-27x-x8,5-9,5 c

Pilasterien peruskivien alkamiskorkeudet ovat etelänpuolei- sessa sivulaivassa itä-länsisuunnassa lueteltuina 16.67, 16.58, 16.50, 16.38 ja 16.16. Vastaavat lukemat pohjoises- sa sivulaivassa länsi-itäsuunnassa lueteltuina ovat 16.10, 16.04, 16.27. 16.41 ja 16.51. Tässä toistuu pilarien pe- ruskivien alkamiskorkeuksissa eteläisessä ja pohjoisessa si- vulaivassa olevat eroavuudet. Pohjoisen sivulaivan peruski- vet ovat jonkin verran matalammalla kuin vastaavat eteläi- sen sivulaivan kivet. Pilasterin N_{1p} yhteydessä oleva ki- virakennelma käsitellään jäljempänä erikseen (kts. s. 38)
Kuoripilasterien peruskivien alkamiskorkeudet ovat myötä- päivään lueteltuina 16.42, 16.43, 16.62 ja 16.72. Pilas- terien aluskivenä on systemaattisesti yksi korkea harmaaki- vilohkare, jonka päällä pilasteri lepää.

Rappauksen poistamisen jälkeen ilmeni, että lehterien ala- reunojen kannatinpalkit olivat upotettu pilastereiden si- sään tasolta 19.21. Täten oli jouduttu rikkomaan pilaste- reita tältä kohdin. Myös pilastereiden yläpäät oli tasattu samalle tasolle pyöreästi, niin että pilasterin pään ja konsolin väli oli 30 cm. Pilastereiden yläpäät olivat osak- si rikottu, osaksi täytemuurattu hakatuilla tiilillä. Mikäli rikkomista oli tapahtunut oli seinäpinnassa selvät murto- pintarajat.

Etelälaivan pilasterit ovat loppuneet yhtä tiilikertaa en- nen konsolikiveä seuraavilla tasoilla: S_{1p} 21.56, S_{2p} 21.45, S_{3p} 21.54 ja S_{4p} 21.79,5. Länsipään etelänpuoleinen pilasteri jatkuu ruoteiden alkamiskohtaan asti siten, että etelänpuo- leinen pieni pyörösauva jatkuu saumattomasti ruoteen kanssa. Länsipään pohjoispuoleinen pilasteri päättyy tasolla 21.71,5. Pohjoislaivan pilasterit päättyvät tasoilla: N_{1p} 20.46, N_{2p} 20.08, N_{3p} 21.33 sekä N_{4p} loppuu porrasmaisesti alkaen ta- solta 21.71.

Eteläseinän peruskivet ovat jonkin verran korkeammalla kuin pohjoisseinän. Eteläseinällä pilarin S_2 kohdalla on kiveys korkeimmillaan. Myös pilarin perusta kohoaa tällä kohden muita korkeammalle. Peruskiveys on huolellisesti tehty ja kauttaaltaan laastiten muurattu.

Kuvat 340-363

Eteläpuolelta peruskiveystä oli pohjoisseinällä tilaisuun tutkia sakariston pohjois- ja länsiseinien sekä holvialaa III/1 vastaavan pohjoisseinän osan kohdalta. Sakariston pohjoisseinän peruskivet alkavat tasolla 15.55-15.43, länsiseinän 15.88-15.53. Kiveys levenee seinämuurista n. 49-50 cm. Sakariston lounaisnurkka sekä pilasteria N_{3p} vastaava kontrefori ovat liitteessä runkokuoneen pohjoisseinään.

Eteläseinällä peruskiveystä tutkittaessa saatettiin havaita, että pilastereita S_{1p} ja S_{4p} vastaavat kontreforit sekä asehuoneen länsi- ja itäseinät olivat liitteessä runkokuoneen eteläseinään. Pilasteria S_{4p} vastaavan kontreforin peruskiveys alkaa tasolla 15.85-15.75 ja ulkonee n. 60-80 cm. Asehuoneen länsiseinän peruskiveys alkaa tasolla 16.25. Itäseinän peruskiveyksen yläpinta on tasolla 16.14-16.40. Kiveys ulkoneen paikoin n. 62 cm. Eteläseinän peruskiveys holvialaa II/4 vastaavalla kohdalla alkaa tasolla 16.40-16.28. Pilasteria S_{1p} vastaavan kontreforin peruskiveys alkaa tasolla 16.33-16.24. Holvialaa I/4 vastaavalla eteläseinän osalla seinämuurin peruskiveys alkaa tasolla 16.54-16.13.

LATTIATASON MÄÄRITTÄMINEN

Lähtökohdaksi on otettu toisaalta alkuperäiset kynnystasot ja toisaalta pilareissa säilyneet merkit lattiatasosta. Lattiataason määrittämisessä on otettu huomioon runkokuoneen etelälaivan jokin verran korkeammat korkeustasoarvot ja pidetty niitä ensisijaisena lähtökohtana.

Länsipäässä on määräävänä tekijänä pilarin S_4 etelä- ja länsisivujen tiilikauluksen ja sen alla olevien tiiliker-tojen ulkoneminen tasolta 16.38 lähtien. Tämän tason alapuolella on myös huomattavissa muutos saumaustavassa. Mainittu taso (16.38) vastaa jotakuinkin myös länsiportaalin

tasolla 16.41 olevaa tiillistä ja harmaakivistä kynnyspohjaa. Eteläportaalin alkuperäisenä säilyneen kynnyskiven yläpinta on tasolla 16.63. Kynnyskiven kirkkosalin puoleisessa reunassa on tasolla 16.49 merkki kalkkirajasta, joka saattaisi merkitä varhaisempaa kynnyskorkeutta. Toisaalta lähinnä oviaukkoa olevissa pilareissa ($S_2 - S_3$) perustat viittaavat hivenen matalampaan lattiatasoon (n.16.43). Sakariston oviaukon alkuperäinen kynnyskorkeus on tasolla 16.54. Kuorissa oli ainoa jälki varhaisemmasta lattiatastosta papinoven kynnyskivessä, jossa kulkee tasolla 16.68 hyvin selvä kalkkiraja. Tarkoituksena on ollut formuloida lattiataso siten, että pilareiden tiilikaulus ja sen alapuolella olevat mahdolliset tiilikerrat jäisivät riittävän suurelta osin näkyviin. Vaikeutena on ollut tiilikauluksen alkamiskorkeuksien suhteellisen suuri variointi. Lisäksi on haluttu välttää peruskiveyksen esiin jäämistä. Ne peruskivet, jotka jäävät näkyviin, ovat kaikki yläpinnastaan kuluneen ja käytetyn näköisiä. Ne ovat selvästi varhaisemmassa vaiheessa olleet näkyvissä ja muodostaneet osaltaan lattiapintaa kulutus pintana.

KUORIOSA

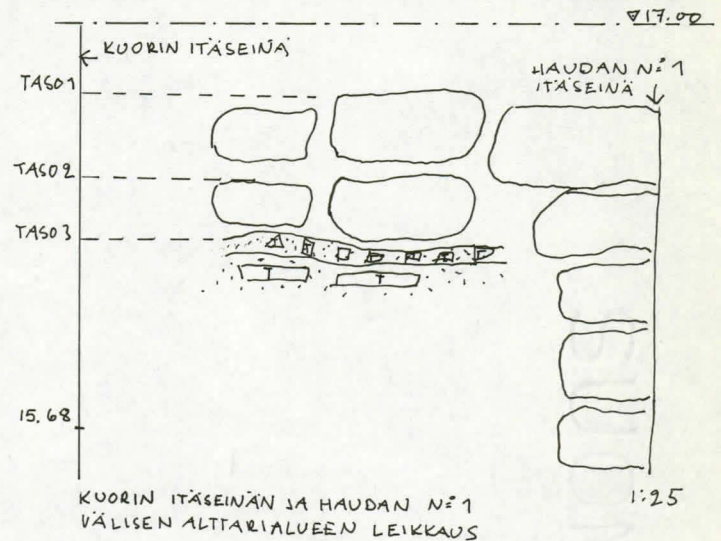
Kuvat197-202

Altтари käsitellään neljänä eri tasona kaivausjärjestyksessä. Ennen kaivausta poistettiin paikalta vuonna 1770 tehty puinen alttaripöytä. Pitäjänkokouksen pöytäkirjassa vuodelta 1770 s. 1 mainitaan, että turkulainen maalasi Magnus Björckegren sai tehtäväksi "att måla med blå Marmorering de 3 läktaren i kyrkan, samt dessutom med tienliga färgor öfverstryka den nyligen förfärdigade altardisken". Kirkon ti-leissä vuosilta 1762-1856 on maininta vuodelta 1770 ss. 5-7 ...Killais Pajala för 2 tolfte goda bräder till altarskifvan 24,...., Sockne Snickaren Mats Ersson för altarskivan 33, ..., Dito för limm till samma skivan 3,.... "Mälaren Mats Björckegren för 2 läktarens och altare skifvans målning med marmor färg 343,-.

Taso 1

Kuorissa olleen v. 1936 tehdyn tiililattian sekä sen alla

olleen Stenbäckin aikaisen asfalttilattian poistamisen jälkeen kuorin itäseinän ja haudan n:o 1 välisessä osassa paljastui joukko suuria epämääräisiä harmaakivilohkareita tasolla 16.78-16.84. Kivet olivat sekundaareja. Näiden kivien poistamisen jälkeen löytyi toinen kerros harmaakiviä.

Taso 2

Sen muodostaa laaja harmaakivitaso tasolla 16.44-16.56. Harmaakivilatomus jatkuu kuorin pohjoisseinän itäisimmän ikkunan alle.

Taso 3

Ed. mainitun tason n:o 2 harmaakivien poistamisen jälkeen on tasolla 16.23 hiilen jättämiä palamisjätteitä. Harmaakivien alla oli runsaasti myös tiilenporoa. Tasolla 16.18 löytyi kolme heikosti säilynyttä tiilifragmenttia 25x13, 26x12 ja 24x11,5 cm. Niiden paksuudet ovat 3-5 cm. Tällä tasolla kulki kautta koko alttarin alan n. 3-5 cm paksuinen tiilenporon ja kalkkilaastin sekainen kerros.

Altтарin takaseinässä loppuu varsinainen seinän slammattu osa tasolla 15.68, jolta tasolta alkaa myös kuorin peruskiveys. Kivet on liitetty toisiinsa paikoin jopa 20 cm levyisin laastianturoin. Seinä oli alaosaltaan hyvin hataran tuntuinen. Puun juuret kasvoivat seinän läpi. Altтарin kohdalla alkaa moreenimaa tasolla 14.88. Kalliopinta laskee jyrkästi kirkon itäpäässä.

Kuvat 208-222

Triumfikaari.

Kuorilattian poistamisen jälkeen paljastui triumfiukon molemmilta reunoilta n. 150 cm pituudelta muuratut, runkohuoneen itäseinän kanssa primaariliitteessä olevat harmaakivi-perustat. Joitakin selvästi sekundaarisia kiviä oli myös triumfiukon keskikohdalla. Pohjoispuolisen kiveyksen ylä-

pinnassa oli säilynyt muutamia laasti- ja tiilifragmentteja, joiden perusteella voitiin todeta kivilatomusten olevan varhaisemman, kapeamman triumfiaukon perustoja. Kiveyksen itäreunassa kuorin pohjoisseinästä 107 cm etelään päin säilyneen tiilifragmentin (17x16x6 cm) reuna jatkuu kohtisuoraan länteen kääntyen 27 cm pituisena laastianturana. Samankaltainen, erittäin selvä 62 cm pituinen laastiantura on myös kiveyksen länsireunassa pyörösauvatiilen välittömänä jatkeena. Mainitut fragmentit ovat keskimäärin tasolla 16.50. Etelänpuolella peruskiveys ulottuu n. 210 cm aukon keskiosaan päin, mutta laastiten toisiinsa kiinnitetyt harmaakivet ulottuivat vain n. 110 cm verran eli suunnilleen vastaavalle etäisyydelle kuin pohjoispuolellakin. Eteläisessä kiveyksessä ei ole kuitenkaan säilynyt mitään muita triumfikaareen liittyviä fragmentteja. Nykyisen triumfiaukon reunoissa olevat pyörösauvat ulottuvat molemmilla puolilla keskimäärin tasolle 22.10. Eteläpuolella ehjänä säilynyt osa alkoi hiukan matalammalta (18.53) kuin pohjoispuolella (19.84). Triumfikaaren pystypielet ovat kauttaaltaan joko murtopintaisia tai selvästi myöhemmin paikattuja.

Kuvat 168-184

P.HENRIKIN KENOTAFIN PERUSKIVEYS

Tutkimuskaivauksen yhteydessä ilmeni, että se keskiläivän 1. ja 2. traveen välissä oleva peruskiveys, jonka päällä kenotafi oli ollut vuoden 1901 siirtämiseen asti, onkin sen keskiaikainen ja alkuperäinen sijaintipaikka.

Kenotafin peruskiveyksen ylimpänä osana on tiilinen reunuus, joka on kiertänyt harmaakivistä ladottua perustusta. Kiveyksen keskelle jää n. 165 cm pituinen ja noin metrin levyinen maalla täytetty tyhjä "hautaus". Tiilireunuksen korkeustaso on 16.64. Se on säilynyt tällä tasolla peruskiveyksen länsi-, pohjois- ja itäreunoilla. Tiilireunuus on mitoitukseltaan täysin kenotafia vastaava. Kenotafin

mitat ovat 247x126 cm.

Tiilikerran kokonaispituus

kiveyksen pohjoissivul-

la on 248 cm. (Kenota-

fin alareunan kokonaisleveys

on 40 cm. Pohjoisreu-

nan tiilireunuksen le-

veys on 36-40 cm).

Tiilireunuksen länsi-

ja itäsivut ovat säily-

neet vain osittain: län-

sisivu n. 70 cm ja itä-

sivu n. 50 cm. Näin ollen tiilireunuksen eteläsivun täsmäl-

linen sijainti määräytyy kenotafin mittojen mukaan. Perus-

kiveyksen etelänpuoleisen harmaakivilatomuksen pohjoisreu-

nakin osoittaa tämän kuitenkin suhteellisen tarkasti. Etelä-

reunasta on jäljellä joitakin laastijälkiä ylimmäisten har-

maakivien pinnalla, n. tasolla 16.53. Tiilireunuksen leveys

on itä- ja länsisivuilla n. 28 cm eli tiilen pituus. Poh-

joissivulla reunus on sitä vastoin noin puolta tiiltä leve-

ämpi eli 36-40 cm. Tämä vastaa täysin kenotafin vastaavien

reunojen leveyttä. Pohjoisreunassa tiilet ovat vuoroin pit-

kittäis- vuoroin poikittaissuunnassa lappeellaan. Tiilien

pinnassa on paksu laastikerros. Tämä laasti vastaa kokoo-

mukseltaan harmaakiviosassa käytettyä laastia. Tiilimittoja

reunuksesta: -x12x10, -x13,5x10, -x14x9,5, 27x15x10, 28x12,5

x10, 27,5x13x10, 27x13x10, 25,5x13x9,5, 27x13x10 ja 27x13

x10. Harmaakivisen peruskiveyksen sisäpuolinen reuna on suo-

ra. Ainoastaan tasolla 16.33-16.29 on seinässä paikoin jo-

pa 15 cm ulkoneva olkapää.

Haudan koillisnurkan olka-

pään kohdalla, tasolla 16.

29 kulkee selvä raja, jo-

ka on havaittavissa myös

länsiseinällä. Mutta laas-

tit ovat olkapään ylä-ja

alapuolella samanlaisia.

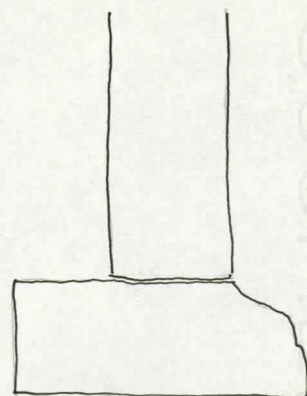
Kiveys loppuu sisäpuolel-

la tasolla 16.00. Tämän

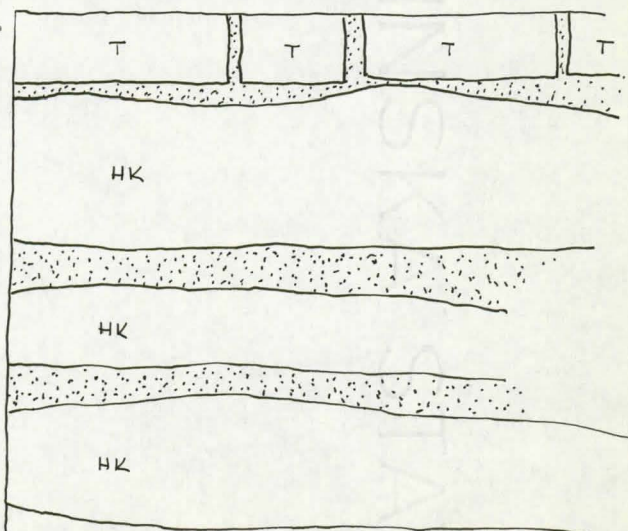
tason alapuolella on mul-

lan seassa seinän suunta-

sesti runsaasti seinäpin-

POIKKILEIKKAUS KENOTAFIN ALAREUNASTA

KENOTAFIN PERUSKIVEYKSEN POHJOISSEINÄÄ
SISÄPUOLELTA

1:10

tamaiseksi kiilattuja harmaakivikappaleita. Kalliopinta on "haudan" itäpäässä tasolla 15.47 (vrt. liite n:o). "Hautaa" auki kaivettaessa seulottiin maa erittäin tarkkaan. Huomattavaa on, että maa oli kalliopintaan asti koskettua maata, mutta ettei sen joukossa ollut ainoastaan luukatelmaa. Sen sijaan maan seassa oli joitakin tiilen-, laastin- ja harmaakivenkappaleita. Mitään esineitä ei löytynyt. Tasolta 16.25 löytyi yksi Maunu Eerikinpojan aikainen raha. Pohjoisseinällä lähempänä luoteisnurkkaa, tasolla 15.94 (70 cm ylimmän tiilen yläreunasta) löytyi tiilenkappaleita, joiden pinnassa oli nokea ja hiiltä. Eräs näistä tiilifragmenteista vaikutti laattatiileltä. Se jatkuu syvyys-suunnassa ainakin 18 cm. Sen pituus on haudan suunnassa 26 cm ja paksuus 4,5-5 cm. Tiilen läntinen reuna oli pyöristetty, noki jatkui pyöristetyn kulman yli syvyys-suunnassa. KO. tiilen kohdalla oli myös tasolla 15.94 hiilenpala. Aivan pieniä hiilenmuruja löytyi useita tasoilta 15.76-15.95, peruskiveyksen pohjoisseinämän sisäpuolelta. Hiiltä löytyi myös peruskiveyksen ulkopuolelta. Turkimускаivauksen jälkeen peitettiin kenotafin peruskiveyksen "hauta" puhtaalla hiekalla.

LIITE 4

Ulkopuolella peruskiveys levenee tasolla 16.59-16.56 ensin n. 25-30 cm. Leveneminen jatkuu tämän jälkeen kerroksittain. Eri tasojen väli on keskimäärin 10-20 cm. Tasoille 16.11-16.03 saakka kivet ovat liitetyt toisiinsa paksuin laastisaumoin. Laasti on kauttaaltaan samanlaista. Se on kokoomukseltaan kellertävän ruskeaa, erittäin tiukkaa. Hiekkapitoisuus ei ole kovin suuri. Valkeat kalkkihiukkaset erottuvat laastin seasta. Laastiin käytetty hiekka on erittäin hienoa. Mainitun tason alapuolella peruskiveys jatkuu kylmämuurattuna.

Kenotafin peruskiveyksen eteläpuolella on siihen rakenteellisesti liittymättä 96 cm pitkä ja kaksi tiilikertaa käsittävä itä-länsisuuntainen tiilirivi. Sen yläreuna on tasolla 15.75. Alareunastaan tiilet ovat laastitut puhtaaseen kalliopintaan. Kalliopinnan korkeustaso on tiilirivin kohdalla 15.55. Tiilirivin kummassakaan päässä ei näy merkkejä sen mahdollisesta jatkumisesta. Mutta jäljet ovat saattaneet kadota hautausten yhteydessä. Todennäköisesti mainitut tiilet ovat peräisin hävinneestä muurihaudasta. Tiilet on

laastiten kiinnitetty toisiinsa. Tiilimittoja: 25x12.5x5.5, 29x14x9.5 ja tiilien leveysmittoja 13.5, 15.5, ja 17 cm. Laasti poikkeaa kenotafin peruskiveyksen laastista huomattavasti. Se on valkoisempaa, karkeahituista ja hiekkapitoista. Ominaisuudeltaan se on haperoa ja huonosti kiinni pittävä.

Kuvat 185-196

HAUDAT

LIITE 5

Hautojen merkintä on seuraava: (vrt.liite n:o 5), Kuorin keskiakselissa oleva hauta on merkitty numerolla 1, siitä oikealle eteläseinässä oleva hauta on n:o 2, sen länsipuolella on hauta n:o 3. Kuorin pohjoisseinällä, heti triumfi-kaaren itäpuolella oleva hauta on merkitty numerolla 4. Runkohuoneen kaakkoiskulmassa sijaitseva hauta on n:o 5 ja sen länsipuolella olevaa pientä etelä-pohjoissuuntaista suorakaiteenmuotoista välikköä käsitellään hautana n:o 6.

LIITE 10

Inventaariokertomuksessa vuosilta 18.. - 1903 mainitaan vuodelta 1903 (s.64), että "kirjon permannon alla löytyneet haudat ovat tyhjennetyt samoin myös kuorin permannon alla löytyneet, jonka jälkeen ne ovat täytetyt soralla." Arkistolähteiden mukaan hautaa n:o 1 on käytetty pappishautana. Haudasta n:o 2 on inventaario luettelossa vuosilta 18.. - 1903 ss.1-2 maininta, että "källare till Communion-vintets förvarande finnes under Chorholfet höger om altardisken, 1/2 alnar lång, 1 aln. bred och ligger 1 1/2 alnar under golvet. Säkallade källare halsen håller 4 alnar i fyrkant." Kellarin tarve on ensimmäisen kerran mainittu Visitatio acteissa 1722-1760 vuodelta 1723 s.2, jolloin tehtiin päätös sen rakentamiseksi kirkolle langenneeseen hautaan. Mutta vasta tileissä vuosilta 1727-1761 mainitaan, että vuonna 1744 aug.18 s.12 "Murmestaren Johan Luka ifrån Nådendahl för kyrckio kellarens underande i ett för alt bekommit 7."

Hauta n:o 1, sen yläreunojen sisämitat ovat idästä alkaen myötäpäivää laskettuna 157, 219, 153 ja 226 cm. Muut seinät paitsi itäinen ovat tiilestä muuratut. Itäseinä on pääasiallisesti harmaakivestä. Tiiltä on siinä käytetty vain kiilamaan harmaakiviä tasaiseksi pinnaksi. Muut seinät ovat

yhden tiilikerran paksuiset. Joitakin tiiliä on muurattu poikittaissuuntaan lappeelleen. Tiilimittoja: 27x12x10, 26x12x9,5, 26x13x9, 26x11,5x9,5, 27x11x10. Seinät ovat sisäpuolelta slammatut. Haudassa käytetty laasti muistuttaa suuresti väriltään ja ominaisuuksiltaan savea. Se on kosteaa ja haperoa. Sen koostumuksesta puuttuvat täysin hiekkejä. Sitä vastoin laastin joukossa on runsaasti erotuvia pieniä kalkkirakeita. Haudan seinät loppuvat tasolla 15.45. Haudassa on ollut maalattia.

Hauta n:o 2. Kuten edeltä kävi ilmi on hautaa myöhemmin kirkolle langenneena käytetty viinikellarina. Muodoltaan hauta on venemäinen. Sen itäpää suipponee ja on ollut holvattu. Tiilimittoja: 23x12x7,5, 25x12x7, 26x12x7. Suipon osan tiiliseinät loppuvat tasolla 15.82, sen jälkeen ei enää ole muuta kuin maata. Tämä osa seinää on vahvan slammauksen peitossa. Haudan pohjoisen seinä on suippenemista lukuunottamatta suora. Mutta eteläseinä myötäilee kuorin taitteista, polygonaalista muotoa. Haudan länsipäässä oleva neliömäinen, eteläseinää lukuunottamatta suorakulmainen tila on alaosiltaan harmaakiveä. Haudassa on maalattia.

Hauta n:o 3, sen yläreunojen sisämitat idästä alkaen ovat 110, 198, 128 ja 205 cm. Vastaavat mitat laskettuna haudan pohjalta ovat 106, 200, 119 ja 206 cm. Haudan itäinen seinä on yhteinen haudan n:o 2 kanssa. Eteläistä seinää ei ole revetoitu kiinni kuorin varsinaiseen eteläseinään. Väliin jäävä 15 cm suuruinen aukko on täytetty maalla. Seinät ovat suurimmaksi osaksi tiilestä. Tason 15.88 yläpuolella on käytetty joitakin sileäpintaisia harmaakivilaattoja. Haudassa on näkyvissä kahta, toisistaan huomattavasti poikkeavaa tiilikokoa. Esimerkiksi eri tiilikoosta ja sen jakautumisesta otettakoon haudan länsiseinä. Siinä on tasolle 15.88 asti (55 cm matkan) käytetty suurehkoa tiiliformaattia ja joukossa on myös joitakin harmaakiviä. Tiilimittoja: 26,5x14x7, 26,5x13,5x7, 26,5x-x8 ja 26x-x8. Ko. tason alapuolella tiilikoko pienenee huomattavasti. Tiilimittoja: 22,5x11x4,5, 24,5x-x5, 23x-x5, 23x-x4,5, 24,5x-x4,5, ja 25x-x5. Seinät loppuvat tasolla 15.41 ja savimaa alkaa. Vastaavanlainen tilanne on havaittavissa kaikilla muillakin seinäpinnoilla. Haudassa käytetty laasti on vaalean kellertävän

ruskeaa. Ominaisuudeltaan se on erittäin kiinteää, kuivaa ja hienorakeista. Laastin joukossa on hiekka- ja kalkkimurusia. Haudassa on maalattia.

Hauta n:o 4, sen yläreunojen sisämitat idästä alkaen ovat 218, 224, 211 ja 250 cm. Vastaavat mitat alempana ovat 206, 235, 208 ja 240 cm. Haudan pohjoisseinänä on kuorin pohjoisseinä. Itä- ja länsiseinät on tehty suhteellisen pienistä, suorakaiteenmuotoisista harmaakivilevyistä. Vain pari ylintä kerrosta on tehty reunoille pituussuuntaan asetetuista tiilipareista. Tiilimittoja: 23x11x6,5, 22x10x7, 22,5x10,5x7, 22x10,5x7, 23x10,5x7,5, 22,5x10,5x7,5, 22x10,5x7,5, 22,5x10,5x7 ja 22,5x10,5x7. Pohjoispuolen triumfikaaren perusta on toiminut haudan länsiseinänä 150 cm pohjoisseinästä eteläsuuntaan laskettuna. Mainitun perustan ja haudan eteläseinän väliin jäävä, n.60 cm levyinen tyhjä tila oli peitetty pystyyn nostetulla harmaakivilevyllä. Haudan sisäseinät ovat sileät. Kivien epätasaisuus on jätetty ulkopintaan. Muuraus- saumat ovat erittäin hiekkapitoista laastia. Slammausjälkiä on vain haudan kulmissa. Haudassa on maalattia.

Hauta n:o 5, sen yläreunojen sisämitat idästä lukien 237, 229, 236 ja 215 cm. Kaikki seinät ovat laastiten tehdyt pystyynasetetuista ohuista harmaakivilevyistä. Haudan itä- ja eteläseinät ovat rakennetut revetoimalla harmaakivet varsinaiseen runkokuoneen seinämuuriin. Yläreunoissa on käytetty tiiltä tasaamaan seinät. Tiiliä on asetettu sekä syrjälleen että lappeelleen. Tiilimittoja: 22x12x8, 30x15x8, ja 24x12x-. Laasti eroaa huomattavasti sekä väriltään että kokoomukseltaan muualla kirkossa käytetyistä laasteista. Se on aivan sementin väristä, hyvin kuivaa ja kovaa. Koostumuksessa on runsaasti puhtaan valkoisia kalkkikokkareita. Haudassa on ollut maalattia. Haudan kaakkoisnurkassa oli entinen kaminan pohja.

Hauta n:o 6 sijaitsee runkokuoneen eteläseinän ja pilarin S_1 eteläsivun välissä. Sen pituus on etelä-pohjoissuunnassa 165 cm. Haudan leveydeksi jää vain 85 cm. Sen länsiseinä loppuu eteläpuolella pilasteri S_{1p} itäreunaa. Itäseinä on haudan n:o 5 länsiseinä. Eteläseinässä jatkuu haudan n:o 5 seinärevetointi pilasterin anturakiveen asti. Länsiseinä on

ladottu harmaakivistä. Haudan pohjoisseinässä on reunakivet ladottu pilarin perustan reunalle. Kaikissa seinissä on slammauksen jälkiä.

Erikoisuutena on mainittava se, että haudan eteläseinä on eriaikainen kuin muut seinät. Hautaa n:o 5 tehtäessä on sen seinärevetointia ehkä jatkettu aina pilasteri S_{1p} asti. Mutta jostain syystä onkin haudasta tehty lyhyempi. Hauta n:o 6:ssa on siis käytetty jo tätä aiemmin tehtyä seinäosaa. Haudan länsi- ja eteläseinien laasti on myös selvästi erilaista kuin ko. seinäosassa. Se on hiekan keltaista, kalkkirakeista ja kovaa sekä kiinteää.

Hautoihin liittyvänä vrt. myös tiilifragmentit kenotafin peruskiveyksen eteläpuolella (sivu 34).

Kuvat 203-207

KIVILATOMUS (alttarin pohja)

Pilasteriin N_{1p} on todennäköisesti liittynyt sivualttari. Sen säilynyt pohja on 200 x 100 cm:n suuruinen. Itse pilasterin anturakiveykseen kuuluu ohut laattakivimäinen liuskelevy tasolla 16.50. Se on vain 4 cm:n paksuinen. Sen alla on sileäpintainen 16 cm:n paksuinen harmaakivi tasolla 16.45-16.42. Nämä muodostavat pilasterin ylimmän anturakiveyksen. Se ilmenee niiden liitteestä runkokuoneen pohjoisseinään. Altтарin pohjan laastianturat nousevat pilasterin länsipuolella tasolle 16.41 asti. Pilasterien anturakivien alla levittäytyy laaja n. 20 cm ulkoneva laastialue, joka on tasolla 16.43-16.29. Laastin seasta näkyy, että laastialueen alla on harmaakivi tasolla 16.28. Tämän tason alapuolella on vielä edellisestä ulkoneva laastitasanne, joka on tasolla 16.13. Altтарin pohjan perusta ulkonee kokonaisuudessaan seinäpinnasta etelään päin n. 100 cm. Sen länsi- ja eteläsivut ovat suorat. Altтарin pohjan säilynyt WE-suunt. leveys on 200 cm. Perustus on vahva ja tehty kokonaisuudessaan laastiten suurista kerroksittain asetetuista laakeista paasista, mutta se ei ole kuitenkaan rakenteellisessa liitteessä itse seinämuuriin. Altтарin pohjan itäreuna on rikkoutunut, mutta säilyneistä fragmenteista kävi ilmi, että se on jatkunut itäänpäin metrin verran laskettuna pilasterin itäreunasta.

SAKARISTO

Tutkimuskaivaus sakaristossa aloitettiin purkamalla v.1936 tehty tiililattia. Sen alla oli Stenbäckin korjaustyön aikana asfaltista tehty lattiapinta. Tämän poistamisen jälkeen seurasi n. 30 cm verran tiilenporon, mullan ja hiekan sekaista täytemaata. Sen alta paljastui yllättäen keskiaikainen osaksi tiilestä ja osaksi harmaakivilaatoista tehty lattia tasolla 16.31-16.16. Lattia muodostuu pääasiallisesti tiilistä, mutta eteläseinän edustalla on noin 6 m² verran harmaakivilaattoja. Lattiatiliet ovat pinnaltaan kuluneita ja haurastuneita. Tiilimittoja: 27x13,5x-, 27x14x-, 26x12x-, 26x12,5x-, 26,5x13x-, 25x12x-, 25x13x-, 26x11x-, 26x13,5x- ja 25,5x13x-. Paksuus oli noin 6-9 cm kulumisesta riippuen. Korjaustyön yhteydessä ko. lattiapinta jätettiin alkuperäiseen asuun. Sakaristosta kirkkosaliin johtavan oven edessä tehtiin kuitenkin harmaakivilaattojen alapuolelle ulottunut koekaivaus. Maa oli mullan sekaista hiekkaa. Tasolla 15.96 kulki laastinsekainen hiekkakerros, joka selittyyneen sillä, että peruskivet alkavat täällä tasolla. Seinän slamattu osa loppuu samalla tasolla.

Sakariston itäseinän keskikohdalla, Stenbäckin korjaustyön aikaisen oviaukon edestä paljastui tasolla 16.33 erillinen tiilipohja, mikä tarkemmissa tutkimuksissa osoittautui alttarin perustaksi. Tiiliperusta on äärimitoiltaan 151x80 cm. Se ei ole liitteessä seinämuuriin. Perustan ulkoreunat ovat kahden tiilirivin levyiset. Keskellä on 87x37 cm suuruinen, kahta tiilikertaa alempana oleva syvennys, jossa on tiilipohja. Pohjatiilien mittoja: 26,5x13x- sekä erillisiä tiilileveyksiä 13,5, 13,5 ja 14 cm. Tiliet ovat asetetut epämääräisesti poikittain ja vinottain ja niiden päällä on runsaasti laastia. Perustan tiilireunuksessa kulkee ensimmäisen tiilirivin jälkeen pari senttiä koholla oleva laastiantura. Tiilimittoja reunuksesta: 23x13x9, 28x14x- ja 26,5x13x9. Tiilikehysten länsireunan päältä löytyi v.1720 raha. Ulkopuolelta tiilikehys on 21 cm paksuinen ja se on rakennettu hiekan päälle.

Sakariston pohjoisseinältä paljastui rappauksen alta umpeenmuurattu seinäkomero. Umpeenmuuraukseen käytettyjen tiilien mittoja: 29x12x7, 28x12x6,5, 30x13x7, 28,5x-x6, 30x-x6,5, -x13x6,5, -x12x6, -x11,5x6, -x13x6,5 ja -x11x6,5. Tiliet

olivat ns. rautatiiliä. Seinäkomeron korkeus on 89 cm, leveys 55 cm ja syvyys 40 cm. Komeron takaseinässä on pystyssä kaksi komeron korkuista pahoin lahonnutta lautaa. Niiden leveydet ovat 22 ja 30 cm ja paksuus n. 3.5 cm. Takana on tuohieristys. Tuohifragmentteja on myös säilynyt komeron pohjassa.

Sakariston itäseinän ikkuna oli vuoden 1901 korjaustöiden yhteydessä muutettusegmenttikaariseksi oviaukoksi. Sakariston seinien rappauksen poistamisen jälkeen paljastui oven yläpuolelta umpeenmuurattu pyörökaarinen ikkuna-aukko, joka ulottui 82cm oviaukon yläpuolelle ja jonka leveys oli 125 cm. Umpeenmuurauksen tiilimittoja: 25x11,5x7, 25,5x12x6,5, 26,5x11,5x7, 26,5x13x7, 27x13x7,5 ja 26,5x12,5x7,5. Etelänpuoleisissa reunoissa sekä ulko- että sisäpuolella oli myös jäljellä alkuperäisen ikkuna-aukon ulointa pielimuurauksista, joka pohjoispuolelta oli suurelta osalta hakattu pois ovea tehtäessä. Umpeenmuurauksen alta paljastui paksun rappauksen peittämä segmenttikaarinen aukko. Varsinainen valoaukko oli suorakaiteen muotoinen sekä ulko- että sisäpuolelta. Sakariston puolella rappauksessa näkyi segmenttikaaren alareunassa neljä reikää, joissa on ollut ikkunan sisäpuoliset kalterit. Viimeksi mainitun rappauksen poistamisen jälkeen ilmeni, että myös tämä ikkunan esiintullut asu oli myöhäinen, luultavasti 1840-luvulla tehty korjaus. Korjaukseen käytetyt tiilet olivat pieniä, tummia ja rautapalaneita. Tiilimittoja: 28x12x7, 25x11x7, 26x13x6,5 ja 26x11,5x6.

Primaareja rakenneosia ikkunassa on siis vain ulommaiset pyörökaaret (tiilimittoja: 30x14x8,5, 29x14x8,5, 29x14x9 ja 29x14x8,5) sekä niiden jatkeena olevat, vain osittain säilyneet pystypielet. Etelänpuolella nämä pielet ulottuivat sekä ulko- että sisäpuolella tasolle 17.65. Välittömästi tämän tason alapuolella alkoi harmaakivimuuraus. Pielissä havaittujen katkottujen tiilenpäiden perusteella voidaan pitää varmana, että ikkunan pieliprofiili sekä ulko- että sisäpuolelta on muodostunut ainakin kahdesta suorakulmaisesta pykälästä.

Sakariston länsiseinän suorakaiteenmuotoinen ikkuna oli puhkaistu vuoden 1901 korjaustöiden yhteydessä. Paikalla oli aikaisemmin ollut seinäkomero, jonka muotoa eikä tarkkaa

sijaintia tiedetä.¹ Ikkunan tutkimusten yhteydessä ei löytynyt mitään komeroon viittaavaa fragmenttia. Ikkunaukon mitat olivat: korkeus 164 cm ja leveys 11 cm. Ikkunan alareuna oli tasolla 17.40 ja yläreuna tasolla 19.04. Pielimuurauksessa käytettyjen tiilien mittoja: 26x-x7, 24x-x6, 25,5x-x7, 27x-x7, 26,5x-x6 ja 27x-x6. Entistämistyön yhteydessä ikkuna muurattiin umpeen harmaakivillä. Sakariston puolelle jäi ikkunan yläkaareen ja pohjoispuolelle joitakin ikkunaan käytettyjä tiiliä.

Kuvat 279-314

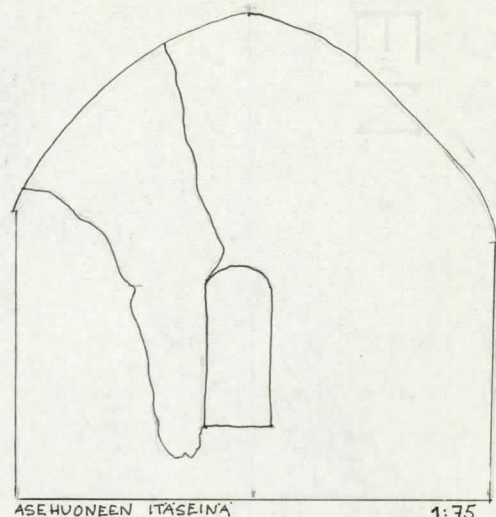
ASEHUONE

Sisäpuolisen peruskiveyksen tutkimusten yhteydessä saatettiin todeta, että asehuoneen länsiseinä on rakennusliitteessä runkokuoneen eteläseinän kanssa. Itäseinän osalta ko. liittymistä ei voitu havaita. Asehuoneen länsiseinällä on peruskivien alkamiskorkeus n. 16.09. Kivien alareunan tasolla 15.54 on vielä käytetty laastia. Laastikerroksen alapuolella tasolla 15.30 alkaa savimaa. Savensekaisessa moreenimaassa on perustus samantapaista kuin pilarien alaosissa. Pohjoisseinällä eteläportaalin kynnyskivien alla alkavat anturakivet tasolla 16.35. Laastinkäyttö loppuu tasolla 16.03 ja savimaa alkaa tasolla 15.38. Itäseinällä on peruskivien alkamiskorkeus 16.35, laastinkäyttö loppuu tasolla 15.83 ja saven yläreuna on tasolla 15.42. Laasti on samantyyppistä kuin kirkkosalin puolella käytetty. Se on väriltään keltävän ruskeaa, hienorakenteista ja paikoitellen hyvin hiekkapitoista.

Rappauksen poistamisen jälkeen ilmeni, että asehuoneen seinät on suurimmaksi osaksi tehty tiilistä harmaakivistä länsiseinää lukuunottamatta. Korjauksia on paljon varsinkin itäseinässä. Itäseinän seinäkomeron pohjoisseinä on uusittu. Mutta muodoltaan komero on kuitenkin alkuperäinen. Komeron pohjoisseinän koilliskulmassa on säilynyt laastiantura, joka osoittaa seinän vastaavan nykyistä muotoaan. Seinäpinna komeron pohjoispuolella sen alareunankohdalla on 42 cm

¹) Josef Stenbäckin rakennustoimiston pohjapiirustuksen mukaan on ollu komero ikkunan keskellä. Sen leveys on ollut n. 55 cm ja syvyys n. 50 cm.

levyinen ja yläreunan kohdalla 64 cm levyinen holvivaippaan asti jatkuva korjaus. Tiilimittoja korjaukseen käytetyistä tummista rautapalaneista tiilistä: 28x12x7, 29x11x7, 28x-x6,5, 27x-x6, 28x-x6,5 ja 29,5x-x7.

Asehuoneen eteläseinässä ikkunan länsipuolella n. puolen metrin korkeudella on harmaakiveen hakattu vuosiluku 1814. Suurin piirtein vastaavalla kohdalla ulkopuolella on hakattu vuosiluku 1824.

Asehuoneen eteläseinän ikkunan alareunassa tuli rappauksen poistamisen jälkeen näkyviin umpeenmuuraus tasolla 17.22-17.59. Umpeenmuurauksessa käytetyt tiilet olivat kirkossa tyypillistä tummaa rautapalanutta tiiltä. Tiilimittoja: 25x12x6,5, 26x11,5x6, 27x13x6, 25x11x7, 26x13x6,5, 31x12x6,5, 30x10x6,5, 25x11x7, -x11,5x6 ja -x11x6,5. Nissin alkuperäinen alareuna on ollut tasolla 17.38. Siitä oli säilynyt molemmin puolin vain pieliä alle menevien tiilien päät. Valoaukon alapuolella oleva eteläseinän suuntainen tiilimuuraus (taso 17.60-18.65) ei ole muurausliitteessä vastaavien sivuseinien kanssa. Ko. muuraus on kuitenkin varmuudella sekä tiilimittojensa että karaktäärinsä puolesta samanaikainen; so. keskiaikainen. Mainitun tiilimuurauksen muurastapa selittyy molemmissa sivupielissä olevien ulos asti ulottuvien NS- suuntaisten parrunkolojen avulla. Idänpuoleisessa kolossa on vielä jäljellä n. 105 cm pituinen 22 cm levyinen ja 17 cm paksuinen parrun katkelma. Nissin pieliä tiilimittoja: 26x13,5x8,5, 26x13,5x8,5, 26x14x8,5, 26,5x14x8,5, 28x13x9 ja 26x14x8,5.

Ikkunan varsinainen valoaukko myötäilee kaariaukon segmenttikaaren muotoa. Valoaukon leveys on 80 cm ja korkeus sen ylä- ja alareunoissa olleen täytemuurauksen poistamisen jälkeen on keskikohdalta mitattuna 177 cm. Valoaukon itäisessä alareunassa, tasolla 18.59 on tiilimuurauksen välissä säilynyt raudan katkelma, joka pienee aukon sulkeneen luukun sa-

ranantapin fragmentti.

Asehuoneen itäisen oviaukon edusta ulkopuolelta. Lämpöputkia kirkkoon vedettäessä oli mahdollisuus tutkia maakerroksia oviaukon kummallakin puolella. Pohjoispuolella oli n. tasolla 16.60 n. 10 cm paksuinen laasti- ja tiilenporokerros, joka jatkui oviaukon pohjoispuolelta n. 180 cm itään. Eteläpuolella oli havaittavissa samalla tasolla vastaavanlainen rakennusjätekerros.

Kuvat 364-386

IKKUNAT

Ikkunoiden alareunat korotettiin alkuperäiseen korkeustasoonsa sisäpuolella keskimäärin tasolle 19.50 ja ulkopuolella keskimäärin 19.45. Länsipään ikkunan alkuperäinen alareuna on sekä ulko- että sisäpuolella tiilikertaa korkeammalla. Ainoastaan kuoriosan kaikki ikkunat sekä runkokuoneen itäseinässä olevat ikkunat saatettiin alkuperäiseen asuunsa myös piiliprofiloinnin suhteen. Pohjoisseinän holvialoja I/1 ja III/3 vastaavat myöhäisemmät ikkunat muurattiin umpeen. Runkokuoneen ikkunoista on varhaisempien korjaustöiden yhteydessä hakattu sisimmät profiilit pois. Jäljellä olevat uloimmat profiilit ovat alkuperäisiä. Holvialoja IV/1, IV/4, V/1 ja V/4 vastaavien ikkunoiden profilointi on toisentyypinen kuin muissa ikkunoissa. IV traveen ikkunoissa on todennäköisesti ollut ainakin kaksi suorakulmaista pykälää. V traveen ikkunoissa ei sitä vastoin ole säilynyt edes fragmentaarisesti muuta kuin uloin suorakulmainen pykälä. Ikkunoiden vesipenkit ovat alkuaan olleet huomattavan suorat.

Kuorin pohjoisseinän pari-ikkunat olivat molemmat valoaukon osalta umpeenmuuratut. Lisäksi näistä ikkunoista lännenpuoleinen oli ulkopuolelta muurattu umpeen seinämuuriin asti tasolle 21.60. Ikkuna oli alaosaltaan muurattu umpeen siten, että alkuperäiset profiilit oli säilytetty alareunan tasolta n. 33 cm. Sen jälkeen ne oli rikottu ja umpeenmuuraus oli liitteessä ympäröivän seinämuurin kanssa. Tiilimittoja viimeksi mainitusta umpeenmuurauksesta: 29,5 x 14 x 8, 30 x 14,5 x 8,5,

LIITE 6

29,5 x 15 x 9, 29 x 14 x 9, 30 x 15 x 9, 29 x 15 x 8, 29,5 x 15 x 9, 30,5 x 15,5 x 8,5, 29,5 x 15 x 9, 30,5 x 15,5 x 8,5, 29,5 x 14,5 x 9 ja 30 x 15 x 8. Tiilimittoja ikkunan alareunan (tason 20.35 alapuolelta) umpeenmuurauksesta: 28 x 14,5 x 9, 29 x 15,5 x 9, 28,5 x 14,5 x 8,5, 30 x 15 x 9, 30 x 14,5 x 8,5, ja 28,5 x 14 x 9. Taaon 21.60 yläpuolella ainoastaan ikkunan valoaukko oli umpeenmuurattu. Tiilimittoja: 27 x - x 9, 27 x - x 9, 26 x - x 9 ja 26 x - x 9 (vrt. liite n:o 6). Ikkunan yläosassa oli säilynyt vanha tuulirauta. Ikkunana alareunasta löytyi umpeenmuurauksen joukosta virsikirjan lehtien fragmentteja ja pieni sanomalehden katkelma. Viimeksi mainitussa oli näkyvissä mm. seuraava teksti: "Turun Tullikamarissa kesäkuun 19 p. 1899."

Itäinen pari-ikkuna oli umpeenmuurattu vain valoaukon osalta. Tiilimittoja: 27 x 15 x 8,5, 26,5 x 13 x 9,5, 27 x 14 x 9,5, 27 x 14 x 9,5, 26 x 13,5 x 8,5, 26,5 x 14 x 9,5, 27,5 x 14 x 9, 26,5 x 14 x 9,5, 27 x 14 x 9, 27 x 14 x 9, 27 x 14 x 8 ja 26,5 x 14 x 9. Umppeenmuurauksessa oli säilynyt kolme ylintä tuulirautaa. Ne oli upotettu päistään sisäpieliin. Tuuliraudan leveys on 2 cm. Ylin niistä oli n. 39,5 cm päässä kaariaukon keskipisteestä ja seuraavat 52 ja 51,5 cm päässä toisistaan.

Kuorin itäseinän ikkunan valoaukko oli myös umpeenmuurattu, keskimäärin 30 x 13 x 6,5 suuruisilla tiilillä. Vanhat tuuliraudat olivat säilyneet muurauksessa. Ainoastaan ikkunan vesipenkkiä oli korotettu ja samalla se oli tehty alkuperäistä muotoaan vinommaksi.

Ns. Stenbäckin kappeliin johtava suuri kaariaukko. Kuorin eteläseinä pari-ikkunoineen palautettiin alkuperäisasuunsa. Ikkunat entistettiin kuorin pohjoisseinän pari-ikkunoita vastaaviksi. Ainoa säilynyt rakennusfragmentti kuorin eteläseinän pari-ikkunoista oli Stenbäckin kappeliin johtavan aukon itäpielessä. Ikkunaparin itäisen ikkunan uloin profiili oli säilynyt tasolta n. 19.50 alkaen.

Runkohuoneen eteläseinässä, asehuoneen itäpuolella oleva ulkoisen seinäkomeron yläosa oli rikottu vuosisadan alussa tapahtuneen ikkunoiden laajennustyön yhteydessä. Komerono on säilynyt alkuperäisenä tasolle 17.78 asti (n. 60 cm). Komeron leveys on 79 ja syvyys 68 cm. Sen säilyneen alaosan takasei-

nän muodostaa yhtenäinen harmaakivilevy. Sivuseinät ovat tiiliset. Sekä taka - että sivuseinät ovat olleet rapatut. Tiilimittoja: 30 x - x 8,5 ja 29 x - x 9,5. Pohjana on yksi yhtenäinen harmaakivilevy. Komeron yläpuolella olevan ikkunan alaosan ennalleen palauttamisen yhteydessä kävi ilmi, että komeron sivuseinät ovat jatkuneet noin tasolle 18.90. Sivuseinien korkeus on näin ollen ollut 70 cm. Seinäkomeron yläosa on ollut holvattu ja kaareva. Mitään fragmentteja kaaren muodosta ei kuitenkaan löytynyt. Seuraten muualla kirkossa olevien kaarien muotoja tehtiin kaaresta suhteellisen loiva segmenttikaari. Komeron yläosan takaseinään laatiettiin samantyyppinen harmaakivilevy kuin on alempaanakin. Sivuseinät muurattiin yläosassa myös tiilestä. Komeron korkeus keskikohdalla on 152 cm. Seinäkomeron ja sen yläpuolella olevan ikkunan alareunan väli on 40 cm.

Kuvat 315-328,
336-337.

ULLAKKO

LIITE 8

Holvit ovat suhteellisen tasaiset, keskilaivan holvien itäiset holvivaipat ovat muita hieman korkeammalla. Holvivaipat ovat suhteellisen loivat. Holviruoteissa on käytetty neljää eri ruodetiilityyppiä (vrt.liite 8). Kuoriholveissa ruodetiilet ovat pyöreäpäisiä samoin kuin runkokuoneen keskilaivan I holvialassa, länsipään keskiholvissa, eteläisen sivulaivan II, III ja IV holvialassa sekä asehuoneessa. Asehuoneen holvin eteläinen holvivaippa on hyvin loiva, mutta pohjoinen vaippa puolestaan voimakkaasti ja jyrkästi kaartuva. Keskilaivan II, III ja IV holvialassa ruodetiilet ovat viisitahkoisia ja pohjoisessa sivulaivassa sekä eteläisen sivulaivan I holvialassa nuolimaisia, teräväpäisiä. Sakariston holvissa on ruodetiilenä tavallinen suorakaiteen muotoinen pystyyn muurattu tiili (vrt. liite n:o 2). Sakariston holvi eroaa sikäli muista holveista, että se on säännöllisempi ja että holvin vaipat ovat voimakkaan kuperat.

LIITE 2

Kuorin pääholvin tiilimittoja: 27 x - x 8,5, 28 x - x 8,5, 27 x - x 9, 27 x - x 9, 28 x - x 9 ja 28 x - x 9. Keskilaivan I holvi: 29 x - x 9,5, 29 x - x 9, 29,5 x - x 10, 30 x - x 10, 29 x - x 9, 26,5 x - x 9,5, 29,5 x - x 9, 28 x - x 9,5, 27,5 x - x 9 ja 28,5 x - x 10. Keskilaivan II holvi: 28 x - x 9,

29 x - x 9, 29 x - x 9, 29 x - x 9, ja 29 x - x 10. Keskiläivän IV holvi: 28,5 x - x 10 ja 28,5 x - x 9,5. Pohjoisen sivulaivan IV holvi: 28 x - x 9,5, 26,5 x - x 9,5, 27 x - x 9, 29 x - x 10, ja 29 x - x 9. Sakariston holvi: 27,5 x - x 8,5, 26 x - x 8,5, 27 x - x 8,5, 26,5 x - x 8, 26,5 x - x 8,5, 25 x - x 8, 27 x - x 8,5, 26 x - x 9 ja 26,5 x - x 8. Asehuoneen holvi: 27 x - x 8,5, 27,5 x - x 8,5, 27,5 x - x 8,5, 27,5 x - x 9, 27 x - x 9, 27 x - x 8,5, 27,5 x - x 8, 28,5 x - x 11 ja 26 x - x 8,5

Länsipään keskiläivän vyökaaren tiilimittoja: 30 x - x 10, 28,5 x - x 9, 30 x - x 9,5, 28,5 x - x 10, 27 x - x 9,5 ja 29,5 x - x 10. Länsipään etelälaivan vyökaari: 29 x 14,5 x 10, 30 x 15,5 x 10,5, 28 x 14,5 x 10, 28 x 14,5 x 9,5, 29 x 15,5 x 10, 28,5 x - x 9 ja 28 x - x 10. Arkadikaari IV/₁ - IV/₂ : 29 x - x 9, 28,5 x - x 9 ja 28 x - x 9,5.

Keskiläivän läntisimmän holvin läpi kulkee läpimitaltaan 20 x 20 cm paksuinen parru. Koko parrun pituus on 10.25 m. Kirkkosalin puolella näkyvän osan pituus on 390 cm. Parru kiinnittyy ullakolla tasakertaan. Sen pohjoispuoleinen pää on muurattu kiinni länsipään pohjoispuoleisen pilasterin pohjoispuolelle ja eteläpää pilasterin N_{4p} itäpuolelle.

Kuorin itäisintä holvivaippaa on myös jouduttu tukemaan. Kannatinlaitteessa on tasakertaan kiinnitettyjen tukiparrujen päällä poikittaiset kevyemmät puutangot. Niiden keskikohdalla on alapäästään holviin kiinnimuurattu vetorauta.

Lisäksi on kuorin itäseinää lähinnä olevien taitteisten seinien tasakerrassa joitakin myöhäisempiä paikkauskorjauksia. Ne on tehty kirkossa monin paikoin käytetyllä pienellä tummaksi poltetulla tiilellä (vrt. asehuoneen itäseinän paikkaus ja sakaristoon johtava oviaukko ja sakariston itäseinän ikkuna). Tiilimittoja: - x 13,5 x 7, - x 13 x 6,5, - x 12,5 x 7, 28 x - x 6,5, 29 x - x 7,5, - x 12 x 7 ja - x 12 x 7. Vertailukohteena voidaan vielä mainita kuorin tasakerran alkuperäisten esien tiilimittoja: 27,5 x - x 9, 26 x - x 9,5, - x 13 x 8,5, 28 x - x 8, 26 x - x 8,5, 28 x - x 9,5, 28 x - x 9,5, - x 13 x 9 ja - x 13 x 9.

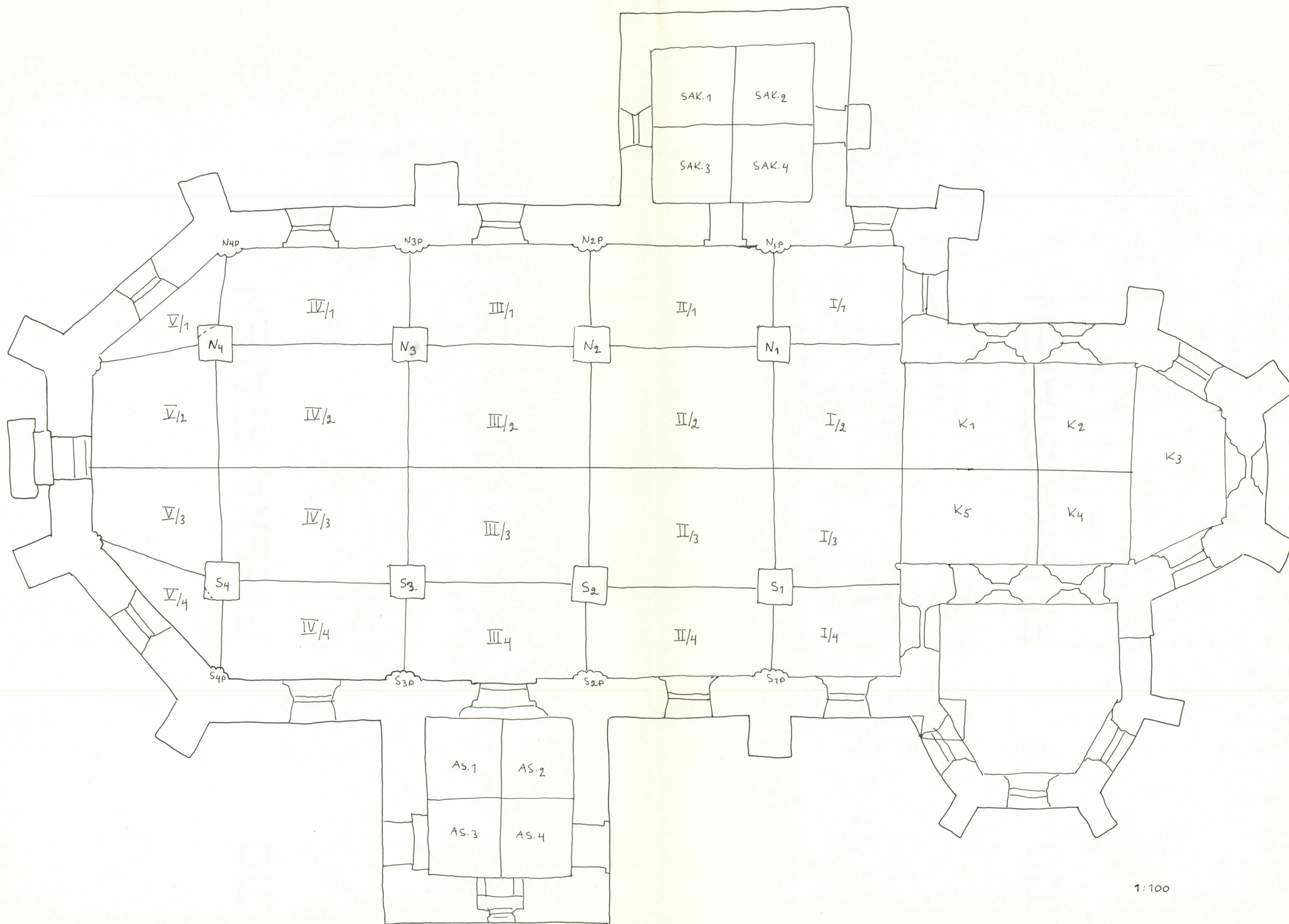
Triumfikaari (II) ullakolla. N. 70 cm nykyisen triumfikaaren yläpinnasta on ullakolla säilynyt varhaisempi kaari. Sen kokonaisleveys on sama kuin nykyisen kaaren, joten triumfiaukko on levennetty nykyiselleen jo tätä, järjestyksessä toista kaarta tehtäessä. Mainitun kaaren yläreuna on kahden tiilikerran paksuinen (32 cm). Näistä ylempi on murtopintainen ja liittynyt aikanaan välittömästi kuorin läntisimpään holvivaippaan. Alempi tiilikerta, samoin kuin kaaren koko sisäpinta on rapattu ja siten ollut kirkkosalista käsin nähtävissä. Tätä todistaa sekin, että alemmassa tiilikerrassa on säilynyt runsaasti jälkiä tiiltä jäljittelevästä maalauskoristelusta. Sitä vastoin kaaren umpeenmuurattu tausta on täysin käsittelemätön ja tiilet paksuine laastisaumoineen ovat näkyvissä. Kuoriholvin läntisimmässä vaipassa on selvät jäljet triumfikaarta laskettaessa suoritetusta holvin korjauksesta. Holvivaippaa on silloin jouduttu korjaamaan n. 200 cm pituudelta.

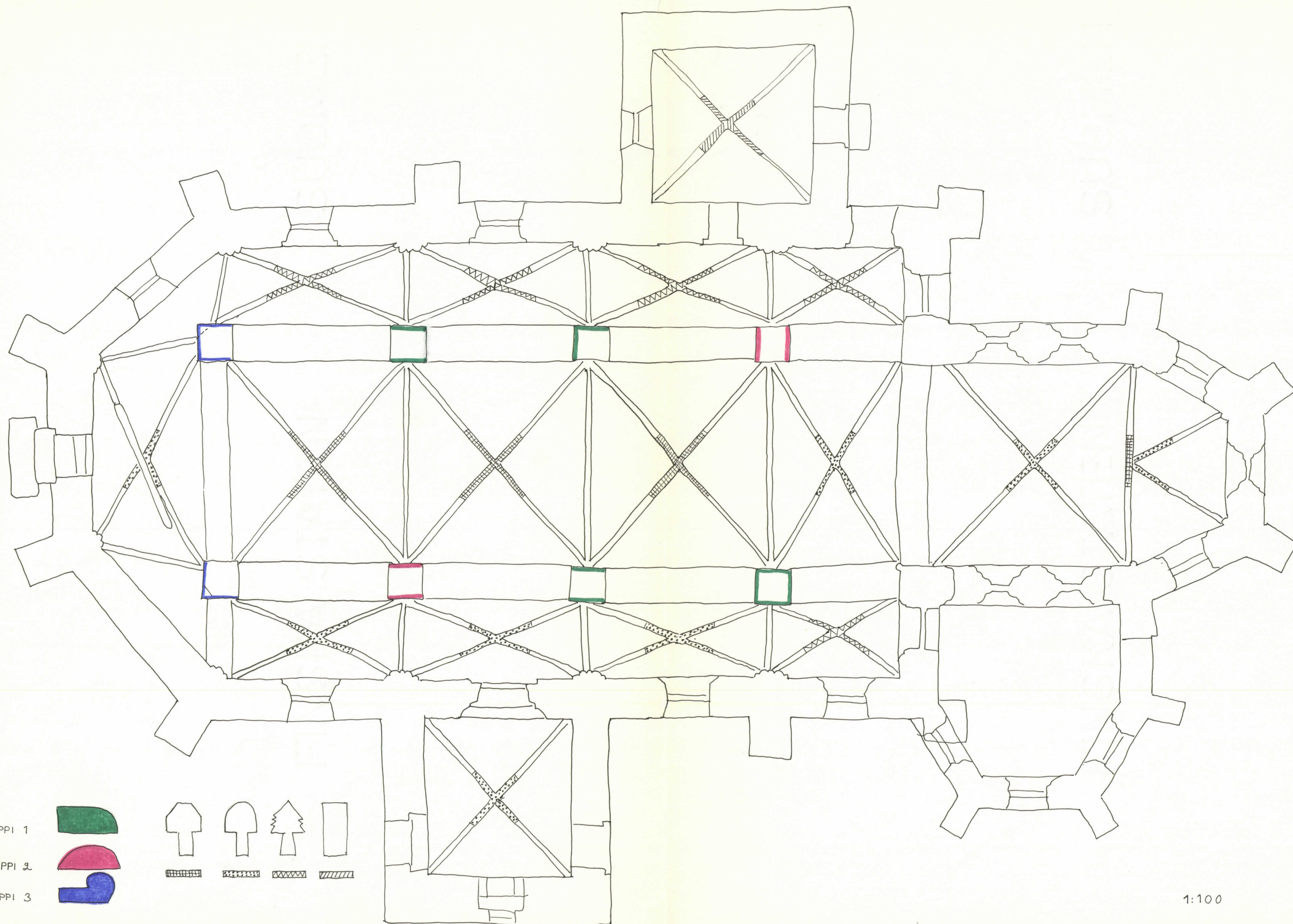
LIITE 9

Runkohuoneen itäseinässä on ullakolla keskilaivan itäisimmän holvikuvun molemmin puolin murtopintaiset holvivaippaan nojaavat täytemuuraukset (vrt. liite 9). Nämä osoittavat kuorin länsiseinän nousseen tasakertaan asti siinä vaiheessa kun II triumfikaarta on ryhdytty tekemään. Noin 50-70 cm etäisyydellä mainitusta murtopinnoista on toisetkin erittäin selvästi havaittavat, täysin kohtisuorat saumat. Nämä puolestaan osoittavat, että kuori on nostettu täyteen korkeuteen jonkin verran aikaisemmin kuin itse runkokuone. Itse perusmuurit ovat kuitenkin yhdenaikaiset.

Helmi-gård, trumfikaari 1969

Eeri Tyyvä Majastu Knapar

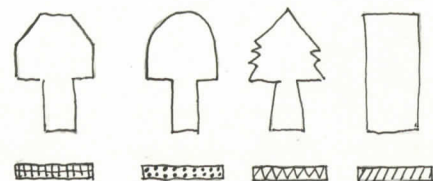
TYYPPI 1

TYYPPI 2

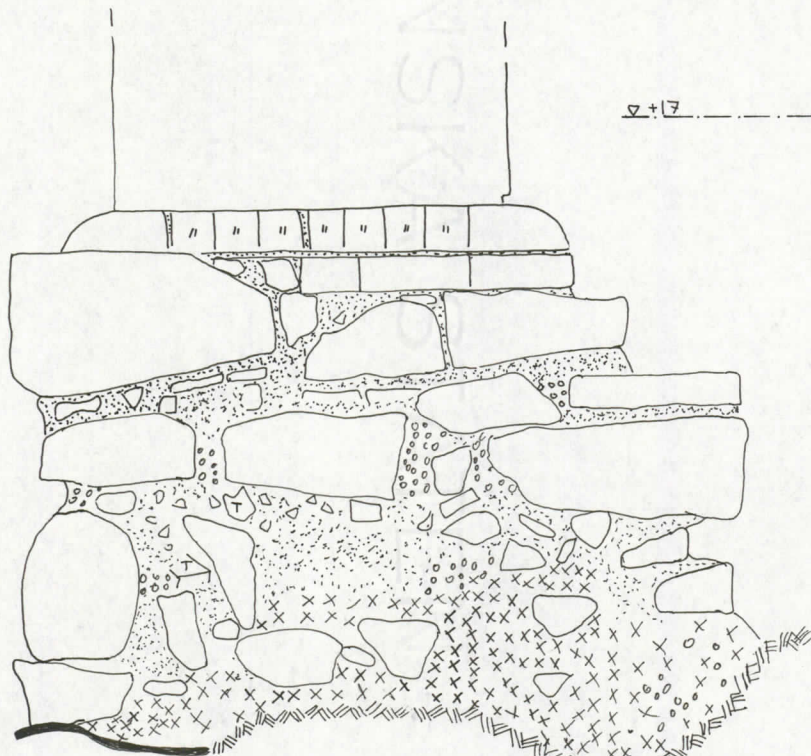

TYYPPI 3

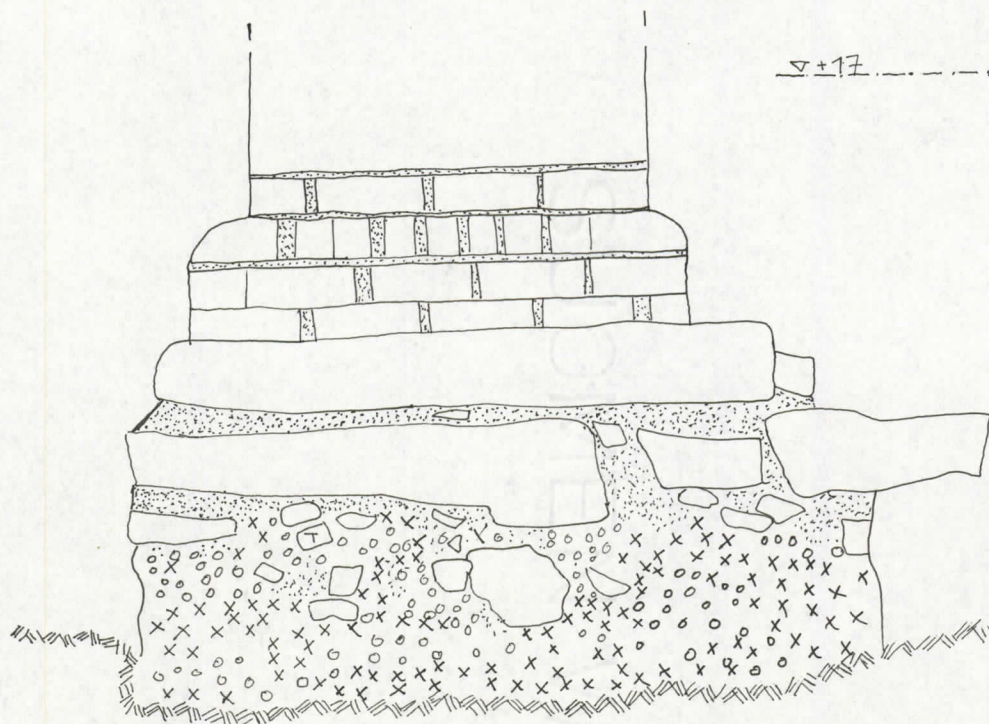

1:100

- LAASTI
- MULTA
- SAVI

PILARI S₂ ITÄ 1:20

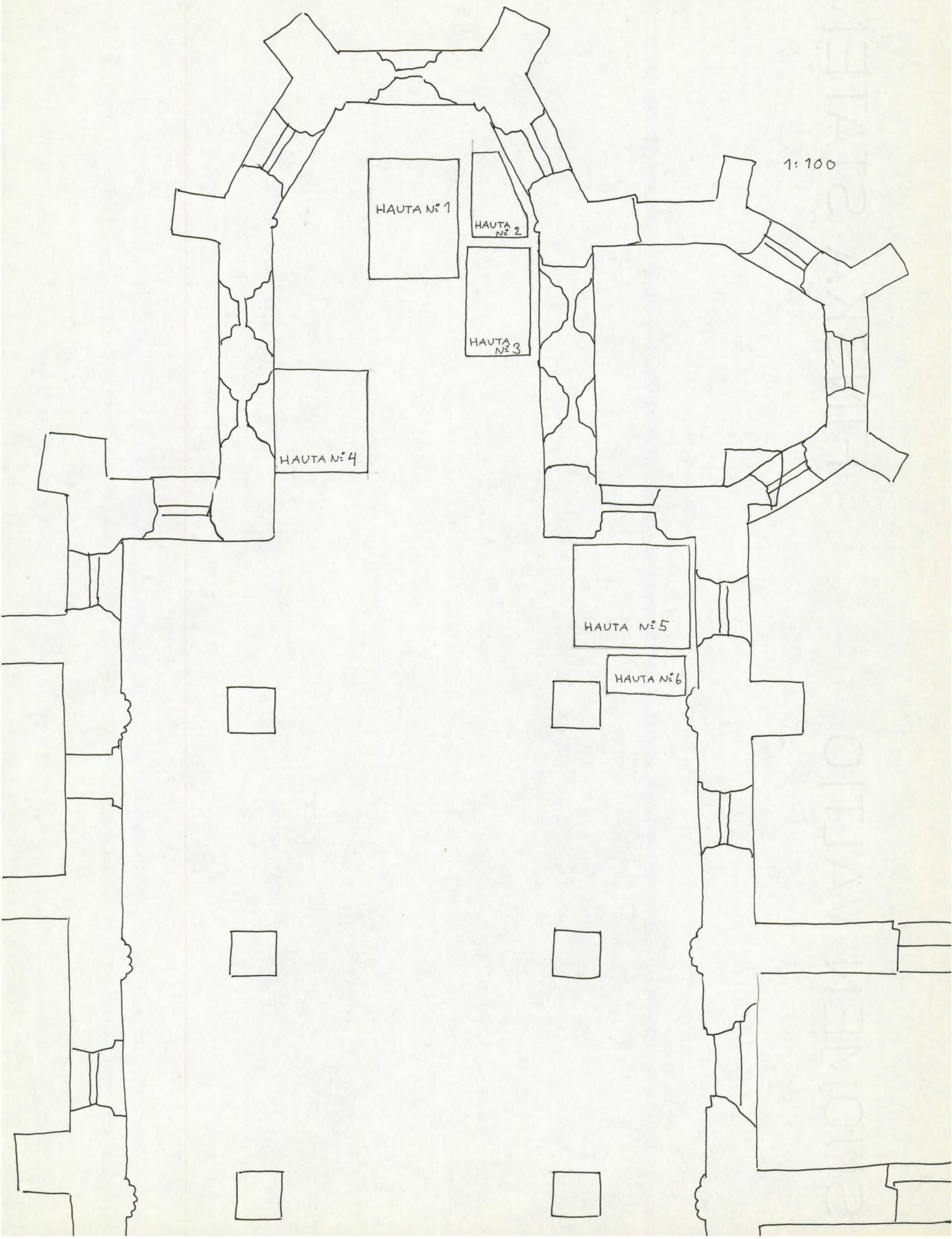

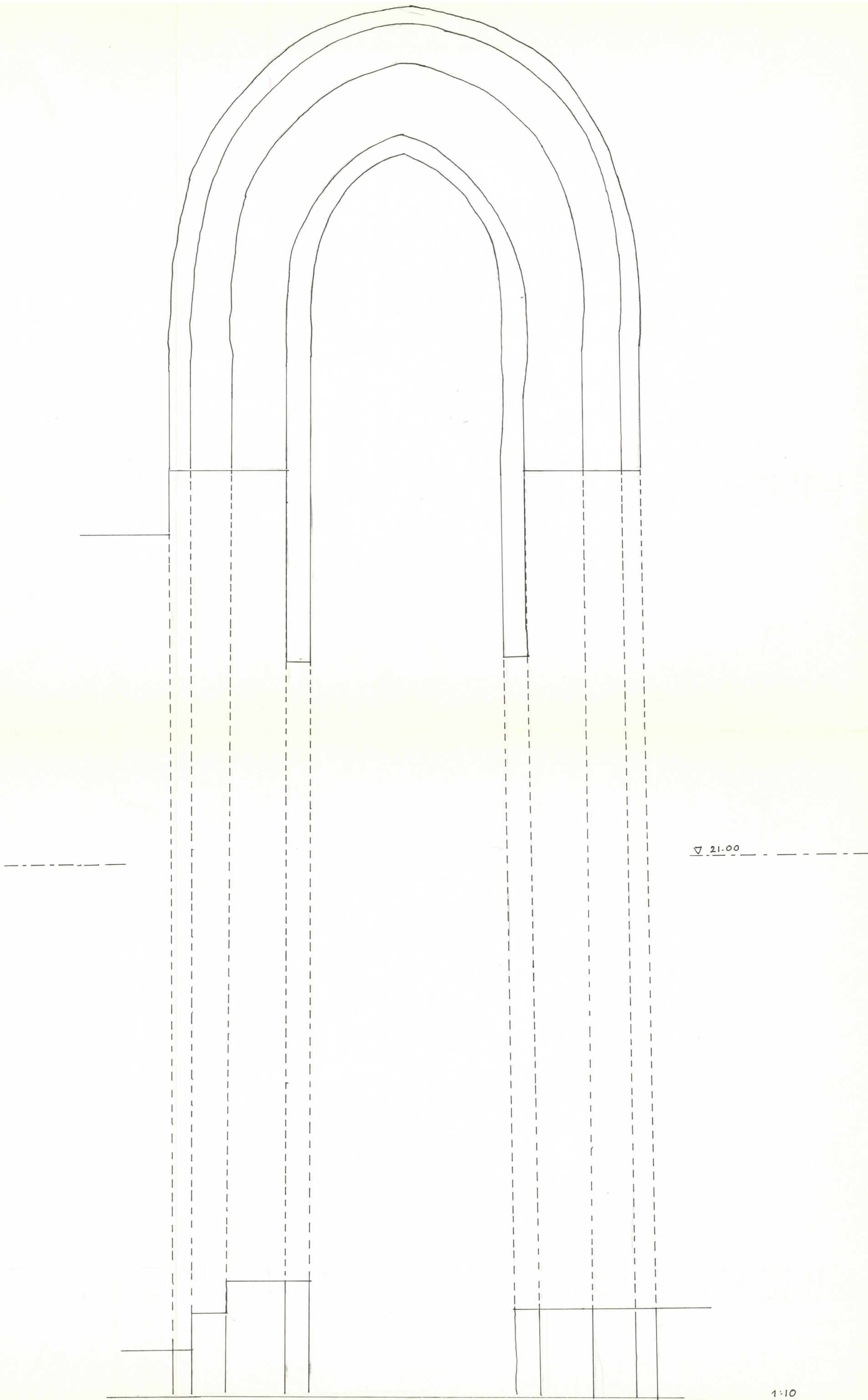
PILARI N₃ ITÄ 1:10

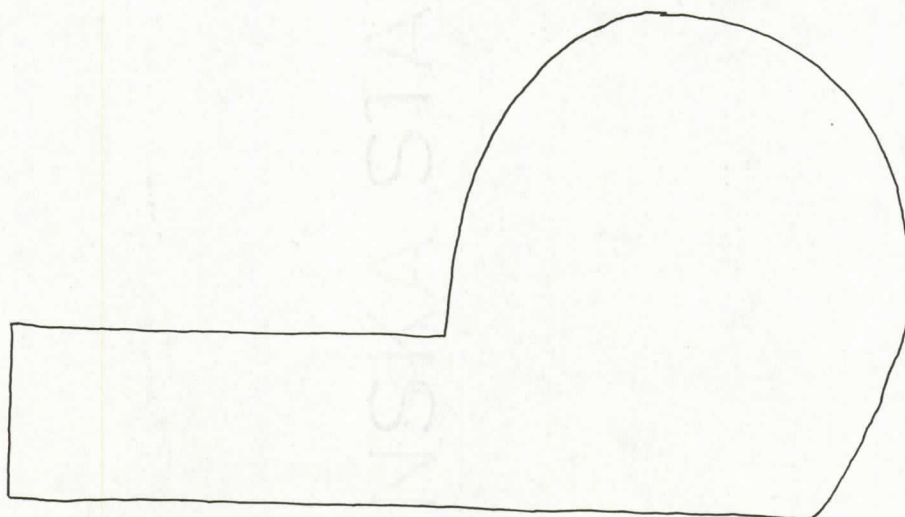
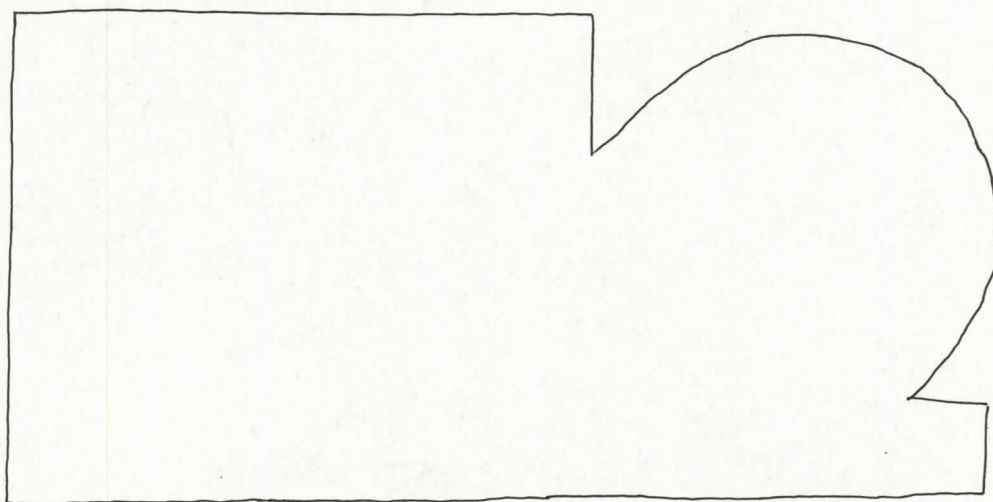
016.64

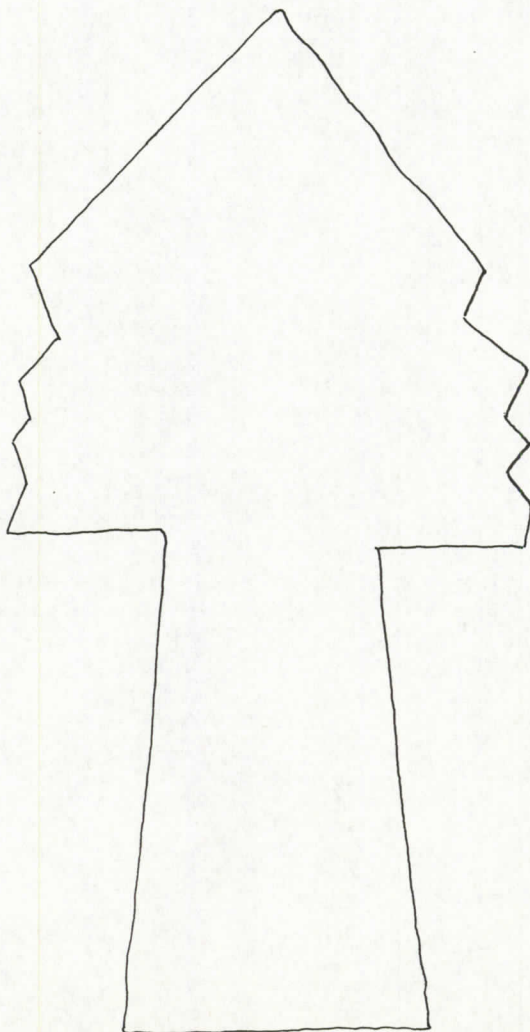
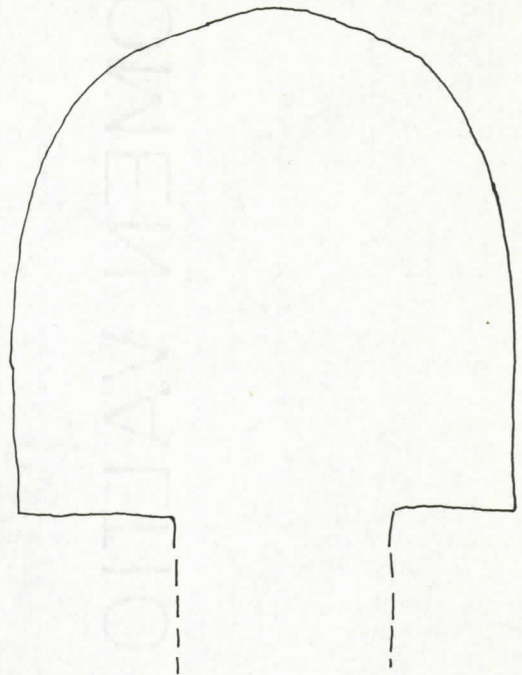
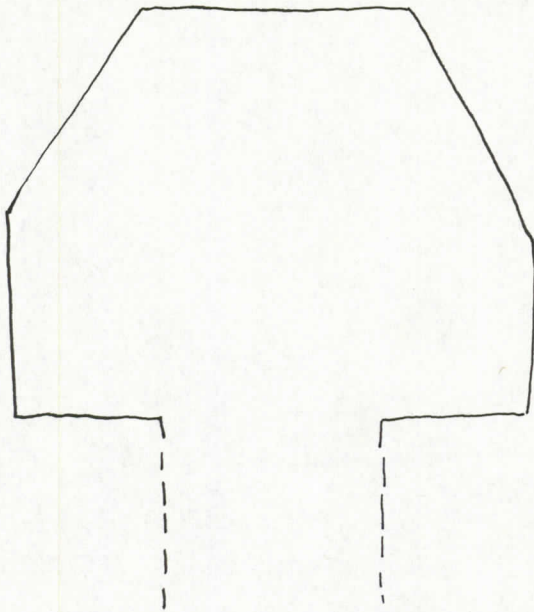
KENOTAFIN PERUSKIVEYKSEN SISÄOSAN KALLIODINTAKOR-
KEUDET

1:10

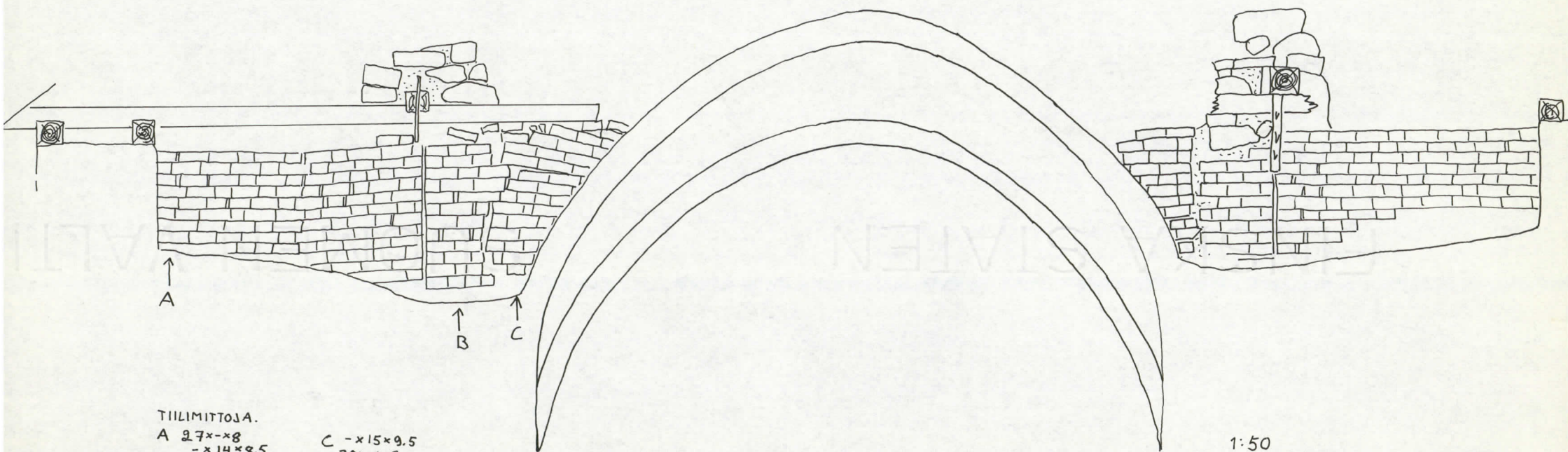

1:20

—, $\nabla + 27.00$ —, —, —, —

TIILIMITTOJA.

A $27x - x8$
 $-x14 \times 8.5$
 $26.5x - x9$
 $27x - x9$
 $26.5x - x8$

$$\begin{array}{r} C - x \mid 5 \times 9.5 \\ 30x - x \mid 9 \\ 29x - x \mid 9 \\ 29x - x \mid 9.5 \end{array}$$

B $29x - x9.5$
 $28x - x9$
 $28x - x9$
 $27x13x9$

1:50

Haudoista on lisäksi maininta vuodelta 1811 ¹⁾: "Beslöts att de i Kyrko Choret befinteliga murgrafwar så wäl den Kyrkan tilhöringa under altaret liggande Prestgrafwen, som och Paistanoja MoiJois och Palo grafwarne skola med det första i laga stånd sättas".

1) Kyrkostämмо Protocoll IIb, s. 42.

Nousiaisten kirkon tutkimuskaivauksen ja entistämistyön aikana on valokuvaaja P.O.Welin ottanut rakennushistorialliselle toimistolle seuraavat valokuvat: 1740-1782,

1788-1789,

2261-2287,

2433-2440,

2485-2493,

2562,

3413-3422,

3431-3433,

3513-3526 ja

3669-3670.

Tutkimuskaivauksen aikana on myös tehty täydellinen mittapiirustus-sarja. Piirustukset ovat rakennushistoriallisen toimistons piirustus-arkistossa 12.33/18-53.

VALOKUVALUETTELO NOUSIAISTEN KIRKON TUTKIMUSKAIVAUKSESTA

V. 1967-68

Valok. Olavi Tapio ja Marja Terttu Hellsten

- 86997: 1 Kirkko ja kellotapuli lounaasta nähtynä
- 2 Miljöökuva vanhan pappilan pihalta lounaaseen
- 3 Miljöökuva kirkon pohjoispuolelta koilliseen
- 4 Kirkon luoteispuolella oleva metsikkö
- 5 Kirkon pohjoispuolella virtaava Hirvijoki
- 6 Miljöökuva kirkon pohjoispuolelta
- 7 Kirkon länsipää
- 8 Kirkon eteläfasadi
- 9 Asehuoneen länsipuolella oleva ikkuna
- 10 Asehuoneen länsisivu
- 11 Asehuoneen itäpuolella olevat eteläfasadin ikkunat
- 12 Eteläfasadin itäisin ikkuna ja ns. Stenbäckin kappeli
- 13 Kuorin eteläseinän ikkuna
- 14 Kuorin itäisin ikkuna umpeenmuurattuna
- 15 Kuoriossa koillisesta nähtynä
- 16 Kuorin pohjoisseinän umpeenmuuratut ikkunat
- 17 Runkohuoneen pohjoislaivan itäpään ikkuna
- 18 Sakariston itäpuolella oleva kirkon pohjoisseinän ikkuna
- 19 Sakariston länsiseinän ikkuna
- 20 Sakariston länsipuolella oleva kirkon pohjoisseinän ikkuna
- 21 Länsipään pohjoispuoleinen ikkuna ja länsi-ikkuna
- 22 Yleiskuva itään penkkien poistamisen jälkeen

- 86997:23 Detaljikuva vuonna 1901 tehdystä asfalttilattiasta
- 24 Yleiskuva koilliseen asfalttilattian poistamisen jäl-
keen
 - 25 Yleiskuva länteen asfalttilattian poistamisen jälkeen
 - 26 Detaljikuva asfalttilattian alla olleista maakerrok-
sista
 - 27 Sama kuin ed.
 - 28 Sama kuin ed.
 - 29 Työkuva itään tutkimuskaivauksen yhteydessä
 - 30 Työkuva länteen tutkimuskaivauksen yhteydessä
 - 31 Työkuva lounaaseen pilarien betonivahvistustyön jäl-
keen
 - 32 Työkuva itään lattian lämpökanavatyön yhteydessä
 - 33 Sama kuin ed. länteen nähtynä
 - 34 Etelälaivan lehteri katsottuna itään
 - 35 Detaljikuva lehterin lounaiskulmasta
 - 36 Urkulehterin fasadi urkujen poistamisen jälkeen
 - 37 Työkuva urkujen purkamisesta
 - 38 Pohjoislaivan lehteri katsottuna itään
 - 39 Detaljikuva lehterinkaiteesta
 - 40 Eteläportaalin kynnyskivi kirkkosalin puolelta
 - 41 Eteläportaalin kynnyskivi asehuoneen puolelta
 - 42 Lämpökanavav aukko eteläportaalin kynnyskiveyksen
alapuolella kirkkosalin puolelta
 - 43 Lämpökanavan aukko eteläportaalin kynnyskiveyksen
alapuolella asehuoneen puolelta
 - 44 Eteläportaalin yläkaari asehuoneen puolelta rappauksen
poistamisen jälkeen
 - 45 Detaljikuva eteläportaalin länsipielestä asehuoneen
puolella
 - 46 Detaljikuva eteläportaalin kynnyskiven länsireunasta
asehuoneen puolella
 - 47 Eteläportaali kirkkosalin puolelta
 - 48 Eteläportaali asehuoneen puolelta

86997:49 Länsiportaali ulkopuolelta

- 50 Länsiportaalin alaosan umpeenmuuraus kirkkosalin puolella
- 51 Detaljikuva länsiportaalin alaosan umpeenmuurauksen eteläosasta kirkkosalin puolella
- 52 Länsiportaali ~~kirkkosalin~~^{ULKO)} puolelta
- 53 Länsiportaalin tiilinen kynnystasanne kirkkosalin puolelta
- 54 Sama kuin ed.
- 55 Länsiportaalin eteläpielen alaosa kirkkosalin puolelta
- 56 Länsiportaalin pohjoispielen alaosa kirkkosalin puolelta
- 57 Länsiportaalin maanalaiset porrasaskelmat
- 58 Detaljikuva länsiportaalin maanalaisista porrasaskelmista
- 59 Sakaristoon johtava oviaukko kirkkosalin puolelta
- 60 Sakaristoon johtavan oviaukon alkuperäinen kynnystaso osittain avattuna kirkkosalin puolelta
- 61 Sakaristoon johtavan oviaukon alkuperäinen kynnystaso avattuna kirkkosalin puolelta
- 62 Sakaristoon johtavan oviaukon länsipieli kirkkosalin puolelta
- 63 Sakaristoon johtavan oviaukon itäpieli kirkkosalin puolelta
- 64 Sakaristoon johtavan oviaukon itäpielen alaosa kirkkosalin puolelta
- 65 Sakaristoon johtavan oviaukon kynnystasoon sähkökaapeleita varten tehty aukko kirkkosalin puolelta
- 66 Sakaristoon johtavan oviaukon yläkaaren umpeenmuuraus sakariston puolelta
- 67 Sakaristoon johtava oviaukko sakariston puolelta
- 68 Papinoven kynnyskivi
- 69 Asehuoneen läntinen oviaukko ulkopuolelta
- 70 Asehuoneen läntinen oviaukko asehuoneen puolelta
- 71 Detaljikuva asehuoneen läntisen oviaukon yläkaaresta asehuoneen puolella
- 72 Detaljikuva asehuoneen läntisen oviaukon eteläpielen parrunkolosta asehuoneen puolella

86997:73 Asehuoneen itäinen oviaukko ulkopuolelta

74 Asehuoneen itäinen oviaukko asehuoneen puolelta

75 Asehuoneen itäisen oviaukon eteläpieli ja yläkaari asehuoneen puolelta

76 Detaljikuva asehuoneen itäisen oviaukon kynnyskiveyksestä asehuoneen puolella

77 Pilarin S_1 itä- ja pohjoissivut

78 Detaljikuva pilarin S_1 itäsivun eteläkulmasta

79 Pilarin S_1 eteläsivun itäosa

80 Pilarin S_1 länsi- ja eteläsivut

81 Detaljikuva pilarin S_1 kaakkoiskulmasta

82 Pilarin S_1 länsisivu

83 Pilarin S_1 pohjoissivu

84 Detaljikuva pilarin S_1 pohjoissivusta

85 Pilarin S_2 itäsivu

86 Pilarin S_2 itäsivu

87 Detaljikuva pilarin S_2 itäsivun eteläkulmasta

88 Detaljikuva pilarin S_2 itäsivun pohjoiskulmasta

89 Pilarin S_2 etelä- ja itäsivut

90 Pilarin S_2 eteläsivu

91 Pilarin S_2 länsisivu

92 Pilarin S_2 pohjoissivu

93 Pilarin S_2 pohjoissivu

94 Pilarin S_3 itäsivu

95 Detaljikuva pilarin S_3 itäsivun eteläkulmasta

96 Detaljikuva pilarin S_3 itäsivun pohjoiskulmasta

97 Pilarin S_3 etelä- ja itäsivut

98 Pilarin S_3 länsisivu

99 Pilarin S_3 pohjoissivu

100 Pilarin S_4 itäsivu

101 Pilarin S_4 etelä- ja itäsivut

86997:102 Pilarin S_4 eteläsivu

- 103 Detaljikuva pilarin S_4 eteläsivun länsikulmasta
- 104 Detaljikuva pilarin S_4 eteläsivusta
- 105 Pilarin S_4 pohjois- ja länsisivut
- 106 Detaljikuva pilarin S_4 pohjoissivun länsikulmasta
- 107 Pilarin S_4 pohjois- ja länsisivut
- 108 Pilarin S_4 pohjoissivu
- 109 Pilarin S_4 länsi- ja pohjoissivut
- 110 Pilarin N_1 itäsivu
- 111 Pilarin N_1 itä- ja pohjoissivut
- 112 Pilarin N_1 etelä- ja itäsivut
- 113 Pilarin N_1 etelä- ja itäsivut
- 114 Detaljikuva pilarin N_1 eteläsivun länsikulmasta
- 115 Detaljikuva pilarin N_1 eteläsivun itäkulmasta
- 116 Pilarin N_1 länsisivu
- 117 Pilarin N_1 pohjoissivu
- 118 Detaljikuva pilarin N_1 pohjoissivun itäkulmasta
- 119 Detaljikuva pilarin N_1 pohjoissivun länsikulmasta
- 120 Pilarin N_2 itäsivu
- 121 Detaljikuva pilarin N_2 itäsivun eteläkulmasta
- 122 Detaljikuva pilarin N_2 kaakkoiskulmasta
- 123 Pilarin N_2 eteläsivu
- 124 Detaljikuva pilarin N_2 eteläsivun länsikulmasta
- 125 Pilarin N_2 länsisivu
- 126 Pilarin N_2 länsi- ja pohjoissivut
- 127 Pilarin N_3 itäsivu
- 128 Pilarin N_3 itäsivu betonivahvistustyön jälkeen
- 129 Pilarin N_3 eteläsivun kaminanpohja lounaasta nähtynä
- 130 Pilarin N_3 eteläsivun kaminanpohja idästä nähtynä
- 131 Pilarin N_3 eteläsivun kaminanpohja etelästä nähtynä
- 132 Pilarin N_3 eteläsivu betonivahvistustyön jälkeen

- 86997:133 Pilarin N_3 länsisivu betonivahvistustyön jälkeen
- 134 Detaljikuva pilarin N_3 länsisivun eteläkulmasta
- 135 Detaljikuva pilarin N_3 länsisivun pohjoiskulmasta
- 136 Pilarin N_3 itä- ja pohjoissivut
- 137 Pilarin N_4 itäsivu
- 138 Pilarin N_4 itäsivu
- 139 Detaljikuva pilarin N_4 itäsivun eteläkulmasta
- 140 Detaljikuva pilarin N_4 itäsivusta
- 141 Detaljikuva pilarin N_4 itäsivun pohjoiskulmasta
- 142 Pilarin N_4 eteläsivu
- 143 Pilarin N_4 länsi- ja eteläsivut
- 144 Detaljikuva pilarin N_4 eteläsivun länsikulmasta
- 145 Pilarin N_4 länsi- ja eteläsivut
- 146 Pilarin N_4 länsi- ja eteläsivut
- 147 Pilarin N_4 pohjois- ja itäsivut
- 148 Detaljikuva pilarin N_4 pohjoissivun länsikulmasta
- 149 Pilasteri S_{1p}
- 150 Pilasteri S_{2p}
- 151 Pilasteri S_{3p}
- 152 Pilasteri S_{4p}
- 153 Länsipään etelänpuoleinen pilasteri
- 154 Länsipään pohjoisenpuoleinen pilasteri
- 155 Pilasteri N_{4p}
- 156 Pilasteri N_{3p}
- 157 Pilasteri N_{2p}
- 158 Kuoriosan pohjoisseinän pilasteri
- 159 Kuoriosan itäseinän pohjoisenpuoleinen pilasteri
- 160 Kuoriosan itäseinän etelänpuoleinen pilasteri
- 161 Kuoriosan eteläseinän pilasteri
- 162 Runkohuoneen eteläseinän peruskiveystä eteläportaalista itään

- 86997:163 Runkohuoneen eteläseinän peruskiveystä eteläportaalis-
ta länteen
- 164 Detaljikuva ed.
- 165 Runkohuoneen pohjoisseinän peruskiveystä sakaristoon
johtavasta oviaukosta länteen
- 166 Kuoriosan koillisnurkan peruskiveystä betonivahvis-
tustyön yhteydessä
- 167 Sama kuin ed.
- 168 Kenotafin peruskiveys myöhäisempien maakerrosten
poistamisen jälkeen luoteeseen katsottuna
- 169 Kenotafin peruskiveys ~~länteen~~ itään katsottuna
- 170 Kenotafin peruskiveys länteen katsottuna
- 171 Kenotafin peruskiveys etelälaivan lehteriltä katsot-
tuna
- 172 Kenotafin peruskiveyksen koillisnurkka
- 173 Kenotafin peruskiveyksen itäpää pohjoiseen katsottuna
- 174 Kenotafin peruskiveyksen luoteisnurkka sisäpuolelta
- 175 Kenotafin peruskiveyksen pohjoisseinän länsipää sisä-
puolelta
- 176 Detaljikuva ed.
- 177 Kenotafin peruskiveys koilliseen katsottuna
- 178 Kenotafin peruskiveyksen koillisnurkka sisäpuolelta
- 179 Kenotafin peruskiveyksen itäpää
- 180 Kenotafin peruskiveyksen pohjoissivun itäpää ulkopuo-
lelta
- 181 Kenotafin peruskiveyksen pohjoissivu ulkopuolelta
- 182 Kenotafin peruskiveyksen itäpää pohjoiseen katsottuna
- 183 Kenotafin peruskiveyksen itäpää pohjoiseen katsottuna
ja sen edustalla oleva tiilirivi
- 184 Kenotafin peruskiveyksen eteläsivun edustalla oleva
tiilirivi
- 185 Yleiskuva kuorihautoista kaakkoon
- 186 Sama kuin ed.
- 187 Detaljikuva haudan N:o 3 kaakkoiskulmasta
- 188 Haudat n:ot 1, 2 ja 3 itään päin katsottuna

86997:189 Detaljikuva haudasta n:o 2 itään

190 Detaljikuva haudan n:o 2 itäpäätä kaakkoon

191 Haudat n:o 1, 2 ja 3 etelään päin katsottuna

192 Detaljikuva haudan n:o 4 koilliskulmasta

193 Detaljikuva haudan n:o 4 lounaiskulmasta

194 Runkohuoneen kaakkoiskulmassa oleva hauta n:o 5 etelään päin katsottuna

195 Detaljikuva haudan n:o 5 lounaiskulmasta

196 Detaljikuva haudan n:o 5 koilliskulmasta

197 Kuorin itäpäätä (taso I)

198 Kuorin itäpäätä (taso II) pohjoiseen katsottuna

199 Kuorin itäpäätä (taso II) itään katsottuna

200 Kuorin itäpäätä (taso III)

201 Kuorin koillisnurkka

202 Kuorin itäseinä

203 Pilasterin N₁ sivualttarin pohja koilliseen katsottuna

204 Pilasterin N₁ sivualttarinpohja itään katsottuna

205 Pilasterin N₁ sivualttarinpohjan länsireuna

206 Pilasterin N₁ sivualttarinpohja luoteeseen katsottuna

207 Pilasterin N₁ sivualttarinpohjan eteläreuna länteen katsottuna

208 Triumfikaaren pohjoispuoleinen peruskiveys

209 Kuorin pohjoisseinä triumfikaaren kohdalla

210 Detaljikuva triumfikaaren pohjoispuoleisen peruski-
veyksen länsireunasta katsottuna itään

211 Sama kuin ed. katsottuna pohjoiseen

212 Triumfikaaren pohjoispuoleinen peruskiveys katsottu-
na pohjoiseen

213 Triumfikaaren pohjoispuoleinen peruskiveys katsottu-
na länteen

214 Detaljikuva triumfikaaren pohjoispuoleisen peruski-
veyksen itäreunan ja kuorin pohjoisseinän liittymä-
kohdasta

- 86997:215 Triumfikaaren etelänpuoleinen peruskiveys kaakkoon katsottuna
- 216 Kuorin eteläseinä triumfikaaren kohdalla
- 217 Triumfikaaren etelänpuoleinen peruskiveys etelään katsottuna
- 218 Sama kuin ed. lähempää
- 219 Triumfikaaren etelänpuoleisen peruskiveyksen länsi- ja pohjoisreunat
- 220 Triumfikaaren etelänpuoleisen peruskiveyksen itä- ja pohjoisreunat
- 221 Detaljikuva triumfikaaren etelänpuoleisen peruskiveyksen itäreunan ja kuorin eteläseinän liittymäkohdasta
- 222 Triumfikaaren peruskiveyksien välissä olevia irtonaisia harmaakiviä (katsottuna itään)
- 223 Pilasteri S_{1p} rappauksen poistamisen jälkeen
- 224 Detaljikuva pilasterin S_{1p} yläosasta
- 225 Pilasteri S_{2p} rappauksen poistamisen jälkeen
- 226 Sama kuin ed.
- 227 Sama kuin ed. lounaaseen katsottuna
- 228 Yleiskuva runkokuoneen IIItraveesta rappauksen poistamisen jälkeen lounaaseen katsottuna
- 229 Pilasteri S_{3p} ja runkokuoneen eteläseinää eteläportaalin yläpuolella
- 230 Detaljikuva pilasterin S_{3p} yläosasta
- 231 Asehuoneen länsipuolella oleva eteläseinän ikkuna sisäpuolelta
- 232 Pilasteri S_{4p}
- 233 Detaljikuva pilasterin S_{4p} yläosasta
- 234 Yleiskuva runkokuoneen lounaisosasta
- 235 Detaljikuva länsiportaalin yläpuolella olevan ikkunan yläkaaresta sisäpuolelta
- 236 Länsipään pohjoispuoleisen pilasterin yläosa
- 237 Pilasteri N_{3p} ennen pohjoislaivan lehterin poistamista
- 238 Pilasteri N_{3p}
- 239 Entistämistöiden yhteydessä umpeenmuurattu sakariston länsipuolella ollut pohjoisseinän ikkuna

- 86997:240 Pilasteri N_{1p} ja sakaristoon johtavan oviaukon ylä-
kaari
- 241 Pilasteri N_{2p}
- 242 Detaljikuva pilasterin N_{2p} yläosasta
- 243 Pilasteri N_{3p}
- 244 Pilasteri N_{3p}
- 245 Detaljikuva pilasterin N_{2p} yläosasta
- 246 Runkohuoneen pohjoisseinässä, sakaristoon johtavan
oviaukon yläpuolella oleva ullakolle johtava oviaukko
- 247 Detaljikuva pilasterin N_{1p} yläosasta
- 248 Yleiskuva runkohuoneen koilliskulmasta
- 249 Yleiskuva kuoriin
- 250 Yleiskuva runkohuoneen etelälaivasta itään
- 251 Länsipään etelänpuoleinen pilasteri
- 252 Runkohuoneen yleiskuva koilliseen
- 253 Runkohuoneen yleiskuva itään
- 254 Runkohuoneen pohjoislaiva länteen
- 255 Pilarin N₂ yläosa koillisesta nähtynä
- 256 Pilarin N₂ pohjois- ja itäsivujen yläosat koillisesta
nähtynä
- 257 Sakariston itäseinän oviaukko ennen entistämistä
- 258 Sakariston itäseinän oviaukon yläpuolella näkyvä um-
peenmuurattu ikkuna ulkopuolelta
- 259 Sama kuin ed. avattuna
- 260 Sama kuin ed.
- 261 Sakariston itäseinän ikkunan pohjoispielen kaaren
alkamiskohta ulkopuolelta (kuvissa 259 ja 260 näkyvä
sekundaari muuraus poistettuna)
- 262 Sakariston itäseinän oviaukon yläpuolella näkyvä um-
peenmuurattu ikkuna sisäpuolelta
- 263 Sama kuin ed. sisäoven poistamisen jälkeen
- 264 Sama kuin ed.
- 265 Sakariston itäseinän ikkuna umpeenmuurauksen poistami-
sen jälkeen sisäpuolelta
- 266 Sama kuin ed.

- 86997:267 Sakariston itäseinän ikkuna umpeenmuurauksen poistamisen jälkeen sisäpuolelta
- 268 Sakariston länsiseinän ikkuna sisäpuolelta ennen entistämistä
- 269 Detaljikuva ed.
- 270 Sakariston länsiseinän ikkuna ulkopuolelta entisöitynä
- 271 Sakariston pohjoisseinän komeron avaustyö
- 272 Sakariston pohjoisseinän komero umpeenmuurauksen poistamisen jälkeen
- 273 Detaljikuva em. komeron idänpuoleisesta ylänurkasta
- 274 Sakariston itäseinän ikkunan edustalta löytynyt tiilinen alttarin pohja etelään katsottuna
- 275 Sama kuin ed. pohjoiseen katsottuna
- 276 Sakariston itäseinän ikkunan edustalta löydetyn tiilisen alttarin pohjan länsireuna
- 277 Sakariston kaakkoiskulman holvihuone
- 278 Sakariston koilliskulman holvihuone
- 279 Asehuoneen eteläseinän ikkuna ennen entistämistyön alkua
- 280 Asehuoneen eteläseinän ikkunakomeron alaosan umpeenmuuraus
- 281 Asehuoneen eteläseinän ikkunakomeron alaosa
- 282 Sama kuin ed. alaosan umpeenmuurauksen poistamisen jälkeen
- 283 Detaljikuva asehuoneen eteläseinän ikkunakomeron itäpielestä
- 284 Detaljikuva asehuoneen eteläseinän ikkunakomeron länsipielestä
- 285 Asehuoneen eteläseinän ikkuna sisäpuolelta
- 286 Asehuoneen eteläseinän ikkuna ulkopuolelta
- 287 Sama kuin ed. lähempää
- 288 Asehuoneen eteläseinän ikkunan alapuolella oleva kannatinparrunkolo (lännpuoleinen)
- 289 Asehuoneen eteläseinän ikkunan alapuolella oleva kannatinparrunkolo (itänpuoleinen)

- 86997:290 Asehuoneen itäisen oviaukon kynnyskiveys sisäpuolelta ennen avaamista
- 291 Asehuoneen sisäpuolista peruskiveystä eteläportaalin keskikohdalta itäseinän keskikohdalle
- 292 Detaljikuva eteläportaalin kynnyskiveyksen alla olevasta peruskiveyksestä asehuoneen puolella
- 293 Asehuoneen sisäpuolista peruskiveystä eteläportaalista itään
- 294 Detaljikuva asehuoneen koillisnurkan sisäpuolisesta peruskiveyksestä
- 295 Sama kuin ed. lähempää
- 296 Asehuoneen itäseinän sisäpuolista peruskiveystä koillisenurkasta etelään
- 297 Asehuoneen itäseinän sisäpuolista peruskiveystä
- 298 Asehuoneen itäseinän sisäpuolista peruskiveystä itäisen oviaukon kynnyskiveyksen alapuolella
- 299 Asehuoneen eteläseinän sisäpuolista peruskiveystä
- 300 Sama kuin ed.
- 301 Asehuoneen lounaisnurkan sisäpuolista peruskiveystä
- 302 Asehuoneen luoteisnurkan sisäpuolista peruskiveystä
- 303 Asehuoneen itäisen oviaukon kynnyskiveyksen alapuolelta vedetyt lämpöputket sisäpuolelta
- 304 Sama kuin ed. ulkopuolelta
- 305 Asehuoneen itäisen oviaukon edustalla olevat maakeräukset
- 306 Sama kuin ed. pohjoispielen edustalla
- 307 Asehuoneen koillisnurkka
- 308 Asehuoneen itäseinän komero
- 309 Asehuoneen luoteisnurkan holvihuone
- 310 Asehuoneen läntisen oviaukon pohjoispielen parrunkolo
- 311 Asehuoneen eteläseinässä oleva hakattu vuosiluku (sisäpuolella)
- 312 Asehuoneen eteläseinässä oleva hakattu vuosiluku (ulkopuolella)
- 313 Asehuoneen pohjoisseinän sisäpuolista peruskiveystä eteläportaalin kynnyskiveyksen alapuolella

86997:314 Detaljikuva ed.

- 315 -318 Kuorin ja runkokuoneen pohjoispuolinen liittymäkohta ullakolla runkokuoneen puolelta
- 319 Ullakolla oleva varhaisemman triumfikaaren pohjoisreuna kuorin puolella
- 320 Sama kuin ed.
- 321 Kuorin itäisimmän holvin kannatinlaitteet ullakolla katsottuna länteen
- 322 Sama kuin ed.
- 323 Runkokuoneen keskilaivan läntisimmän holvin tukiparrun liittymäkohta runkokuoneen eteläseinässä
- 323 Sama kuin ed.
- 324 Runkokuoneen keskilaivan läntisimmän holvin tukiparru holvin eteläpuolella
- 325 Sama kuin ed. lähempää
- 326 Runkokuoneen keskilaivan läntisimmän holvin tukiparrun liittymäkohta runkokuoneen pohjoisseinässä
- 327 Runkokuoneen keskilaivan ja etelälaivan läntisimpien holvien välinen arkadikaari ullakolla katsottuna länteen
- 328 Runkokuoneen pohjoisseinää pohjoislaivan läntisimmän holvin kohdalla ullakolla
- 329 Runkokuoneen pohjoisseinässä, sakaristoon johtavan oviaukon yläpuolella oleva ullakolle johtava oviaukko sakariston ullakon puolelta
- 330 Detaljikuva edellisen länsipielestä
- 331 Runkokuoneen eteläseinässä, asehuoneen itäpuolella oleva ulkoinen seinäkomero ennen entistämistä
- 332 Detaljikuva ed.
- 333 Detaljikuva ed. itäosasta ikkunan poistamisen jälkeen
- 334 Työkuva em. seinäkomeron entistämistyöstä
- 335 Runkokuoneen eteläseinässä, asehuoneen itäpuolella oleva ulkoinen seinäkomero entistettynä
- 336 Runkokuoneen keskilaivan läntisimmän holvin tukiparru kirkkosalin puolelta
- 337 Sama kuin ed.

- 86997:338 Willebrandtin hautakivi ennen kuorin lattiaan sijoit -
tamista
- 339 Vanhojen mallien mukaisesti tehdyt kirkon päätyjen
kattoristit
- 340 Sakariston pohjoisseinän länsipään ulkopuolista perus-
kiveystä
- 341 Sakariston länsiseinän ulkopuolista peruskiveystä
katsottuna etelään
- 342 Detaljikuva ed.
- 343 Detaljikuva ed.
- 344 Runkohuoneen pohjoisseinän ulkopuolista peruskiveystä
sakariston länsiseinän ja pilasteria N_{3p} vastaavan
kontreforin välillä
- 345 Runkohuoneen pohjoisseinän ja pilasteria N_{3p} vastaa-
van kontreforin liittymäkohta sakariston länsipuolel-
la
- 346 Runkohuoneen länsipään lännenpuoleista pilasteria
vastaava kontrefori n. lounaasta nähtynä
- 347 Pilasteria S_{4p} vastaava kontrefori n. lounaasta nähty-
nä
- 348 Asehuoneen länsiseinän ulkopuolista peruskiveystä
pohjoiseen katsottuna
- 349 Sama kuin ed. lounaasta nähtynä
- 350 Asehuoneen itäseinän ulkopuolista peruskiveystä poh-
joiseen katsottuna
- 351 Asehuoneen itäseinän ja runkohuoneen eteläseinän
liittymäkohta
- 352 Pilasteria S_{1p} vastaavan kontreforin länsiosa
- 353 Detaljikuva runkohuoneen eteläseinän ulkopuolisesta
peruskiveyksestä asehuoneen itäpuolella olevan ikku-
nan alapuolella
- 354 Sama kuin ed.
- 355 Runkohuoneen eteläseinän ja pilasteria S_{1p} vastaavan
kontreforin länsireunan liittymäkohta
- 356 Pilasteria S_{1p} vastaava kontrefori n. lounaasta näh-
tynä
- 357 Sama kuin ed.
- 358 Pilasteria S_{1p} vastaavan kontreforin itäreunan ja run-
kohuoneen eteläseinän liittymäkohta

- 86997:359 Pilasteria S_{1p} vastaava kontrefori katsottuna länteen
- 360 Pilasteria S_{1p} vastaava kontrefori n. kaakosta nähtynä
- 361 Detaljikuva ed.
- 362 Runkohuoneen eteläseinän ulkopuolista peruskiveystä runkohuoneen itäisimmän ikkunan alapuolella katsottu -
na länteen
- 363 Sama kuin ed. kaakosta nähtynä
- 364 Runkohuoneen itäpään ikkuna sisäpuolelta entistämistyön yhteydessä
- 365 Detaljikuva em. ikkunan yläosasta
- 366 Sama kuin ed.
- 367 Runkohuoneen itäpään ikkuna entistettynä ns. Stenbäckin kappelin puolelta
- 368 Sama kuin ed. kirkkosalin puolelta
- 369 Runkohuoneen itäpään ikkuna entistämistyön yhteydessä avattuna osittain ns. Stenbäckin kappelin puolelta
- 370 Kuorin pohjoisseinän ikkunat ennen entistämistyön alkua ulkopuolelta
- 371 Kuorin pohjoisseinän lännenpuoleinen ikkuna ulkopuolelta alaosan umpeenmuurauksen poistamisen jälkeen
- 372 Detaljikuva em. ikkunan alaosasta ulkopuolelta
- 373 Detaljikuva kuorin pohjoisseinän lännenpuoleisen ikkunan länsipielestä umpeenmuurauksen poistamisen jälkeen
- 374 Detaljikuva em. ikkunan itäpielestä
- 375 Em. ikkunan yläosa ulkopuolelta umpeenmuurauksen poistamisen jälkeen
- 376 Kuorin pohjoisseinän ikkunat sisäpuolelta ennen entistämistyön alkua
- 377 Detaljikuva ed.
- 378 Kuorin itäpään ikkuna ulkopuolelta osittain avattuna
- 379 Kuorin pohjoisseinän idänpuoleinen ikkuna ulkopuolelta umpeenmuurauksen poistamisen jälkeen
- 380 Sama kuin ed.
- 381 Detaljikuva ed.

- 86997:382 Työkuva kuorin eteläseinässä olevan ns. Stenbäckin kappeliin johtavan aukon entistämisestä
- 383 Sama kuin ed.
- 384 Ainoa säilynyt fragmentti kuorin eteläseinän ikkunoista(osa idänpuoleisen ikkunan ulointa kaartaa)
- 385 Työkuva kuorin eteläseinän ikkunoiden rekonstruktio-työstä
- 386 Kuorin eteläseinän ikkunat entistettynä
- 387 Papinoven rekonstruktio ns. Stenbäckin kappelin puolelta
- 388 Detaljikuva papinoven alkuperäisenä säilyneestä kynnyskivestä
- 389 Sama kuin ed.
- 390 Asehuoneen läntisen oviaukon kynnyskiveys sisäpuolelta avaamattomana
- 391 Detaljikuva ed. ulkopuolelta
- 392 Asehuoneen läntisen oviaukon kynnyskiveys alkuperäisessä asussaan sisäpuolelta
- 393 Työkuva länsiportaalin entistämistyöstä sisäpuolelta
- 394 Detaljikuva ed.
- 395 Länsiportaali kirkkosalin puolelta entistettynä
- 396 Detaljikuva länsiportaalin tiilisestä kynnystasanteesta kirkkosalin puolelta
- 397 Detaljikuva länsiportaalin pohjoispuolelta ennen entistämistä
- 398 Detaljikuva länsiportaalin eteläpuolelta ennen entistämistä
- 399 Kirkko ja kellotapuli etelästä nähtynä
- 400 Kellotapuli n. kaakosta nähtynä
- 401 Detaljikuva kirkon eteläfasadista
- 402 Kirkko n. lounaasta nähtynä

- 86997:1 Kirkko ja kellotapuli
lounaasta nähtynä
- 86997:2 Miljöokuva vanhan pappi-
lan pihalta lounaaseen
- 86997:3 Miljöokuva kirkon poh-
joispuolelta koilliseen
- 86997:4 Kirkon luoteispuolella
oleva metsikkö
- 86997:5 Kirkon pohjoispuolella
virtaava Hirvijoki
- 86997:6 Miljöokuva kirkon poh-
joispuolelta

86997:1

86997:2

86997:3

86997:4

86997:5

86997:6

86997: 7 Kirkon länsipää

86997: 8 Kirkon eteläfasadi

86997: 9 Asehuoneen länsipuolella oleva ikkuna

86997:10 Asehuoneen länsisivu

86997:11 Asehuoneen itäpuolella olevat eteläfasadin ikkunat

86997:12 Eteläfasadin itäisin ikkuna ja ns. Stenbäckin kappeli

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAO

KOOSIAINEN

86997: 7

86997: 8

86997: 9

86997: 10

86997: 11

86997: 12

86997:13 Kuorin eteläseinän
ikkuna

86997:14 Kuorin itäisin ikkuna
umpeenmuurattuna

86997:15 Kuoriossa koillisesta
nähtynä

86997:16 Kuorin pohjoisseinän
umpeenmuuratut ikkunat

86997:17 Runkohuoneen pohjois-
laivan itäpään ikkuna

86997:18 Sakariston itäpuolella
oleva kirkon pohjois-
seinän ikkuna

86997:13

86997:14

86997:15

86997:16

86997:17

86997:18

86997:19 Sakariston länsiseinän
ikkuna

86997:20 Sakariston länsipuolel-
la oleva kirkon pohjois-
seinän ikkuna

86997:21 Länsipään pohjoispuolei-
nen ikkuna ja länsi-ik-
kuna

86997:22 Yleiskuva itään penk-
kien poistamisen jäl-
keen

86997:23 Detaljikuva vuonna 1901
tehdystä asfalttilat-
tiasta

86997:24 Yleiskuva koilliseen
asfalttilattian poista-
misen jälkeen

86997:19

86997:20

86997:21

86997:22

86997:23

86997:24

86997:25 Yleiskuva länteen as-
falttilattian poistami-
sen jälkeen

86997:26 Detaljikuva asfaltti-
lattian alla olleista
maakerroksista

86997:27 Sama kuin ed.

86997:28 Sama kuin ed.

86997:29 Työkuva itään tutkimus-
kaivauksen yhteydessä

86997:30 Työkuva länteen tutki-
muskaiivauksen yhteydes-
sä

86997:25

86997:26

86997:27

86997:28

86997:29

86997:30

86997:31 Työkuva lounaaseen pi-
larien betonivahvistus-
työn jälkeen

86997:32 Työkuva itään lattian
lämpökanavatyön yhtey-
dessä

86997:33 Sama kuin ed. länteen

86997:34 Etelälaivan lehteri
katsottuna itään

86997:35 Detaljikuva lehterin
lounaiskulmasta

86997:36 Urkulehterin fasadi
urkujen poistamisen
jälkeen

86997:31

86997:32

86997:33

86997:34

86997:35

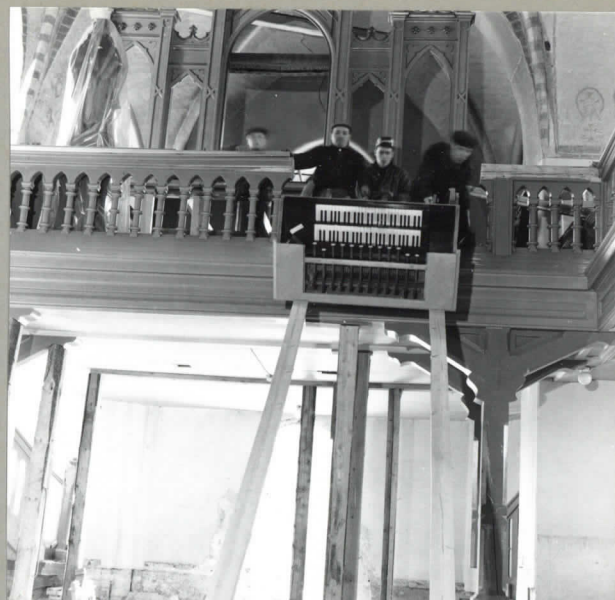

86997:36

86997:37 Työkuva urkujen purka-
misesta

86997:38 Pohjoislaivan lehteri
katsottuna itään

86997:39 Detaljikuva lehterin-
kaiteesta

86997:37

86997:38

86997:39

86997:40 Eteläportaan kynnyskivi kirkkosalin puolelta

86997:41 Eteläportaan kynnyskivi asehuoneen puolelta

86997:42 Lämpökanavan aukko eteläportaan kynnyksiveyksen alapuolella kirkkosalin puolella

86997:43 Lämpökanavan aukko eteläportaan kynnyksiveyksen alapuolella asehuoneen puolella

86997:44 Eteläportaan yläkaari asehuoneen puolella rappauksen poistamisen jälkeen

86997:45 Detaljikuva eteläportaan länsipielestä asehuoneen puolella

86997:40

86997:41

86997:42

86997:43

86997:44

86997:45

86997:46 Detaljikuva eteläportaa-
lin kynnyksen länsi-
reunasta asehuoneen puo-
lella

86997:47 Eteläportaali kirkkosa-
lin puolelta

86997:48 Eteläportaali asehuo-
neen puolelta

86997:49 Länsiportaali ulkopuo-
lelta

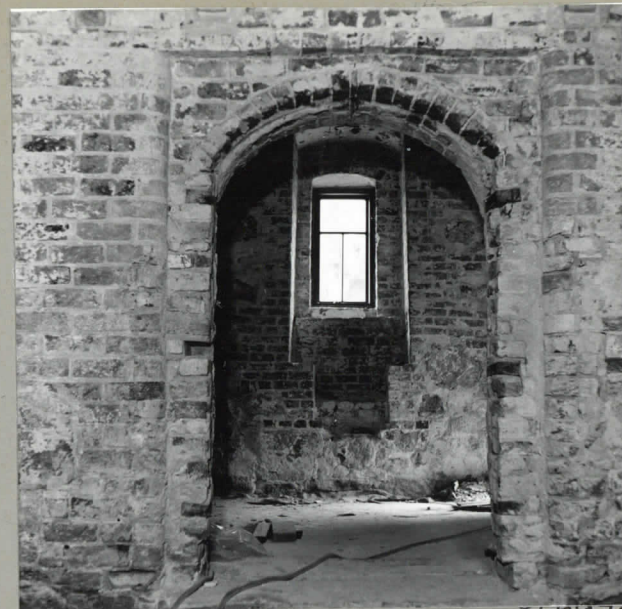
86997:50 Länsiportaan alaosan
umpeenmuuraus kirkkosa-
lin puolella

86997:51 Detaljikuva länsipor-
taalin alaosan umpeen-
muurauksen eteläosasta
kirkkosalin puolella

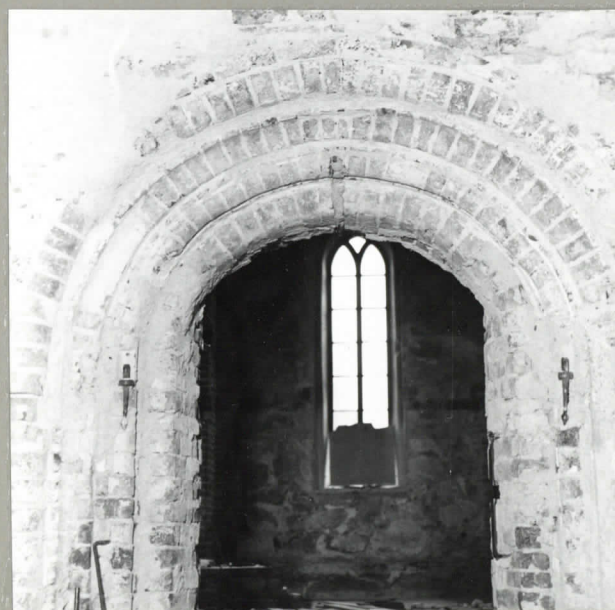
NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUKSET

86997:46

86997:47

86997:48

86997:49

86997:50

86997:51

86997:52 Länsiportaali ~~kirkkos-~~
~~lin~~ ^{ulko} puolelta

86997:53 Länsiportaalin tiilinen
kynnystasanne kirkkos-
lin puolelta

86997:54 Sama kuin ed.

86997:55 Länsiportaalin etelä-
pielen alaosa kirkkos-
lin puolelta

86997:56 Länsiportaalin pohjois-
pielen alaosa kirkkos-
lin puolelta

86997:57 Länsiportaalin maanalai-
set porrasaskelmat

86997:52

86997:53

86997:54

86997:55

86997:56

86997:57

86997:58 Detaljikuva länsipor-
taalin maanalaisista
porrasaskelmista

86997:59 Sakariston oviaukko
kirkkosalin puolelta

86997:60 Sakariston oviaukon
alkuperäinen kynnystaso
osittain avattuna kirk-
kosalin puolelta

86997:61 Sakariston oviaukon
alkupeäinen kynnystaso
avattuna kirkkosalin
puolelta

86997:62 Sakariston oviaukon
länsipieli kirkkosalin
puolelta

86997:63 Sakariston oviaukon
itäpieli kirkkosalin
puolelta

86997:58

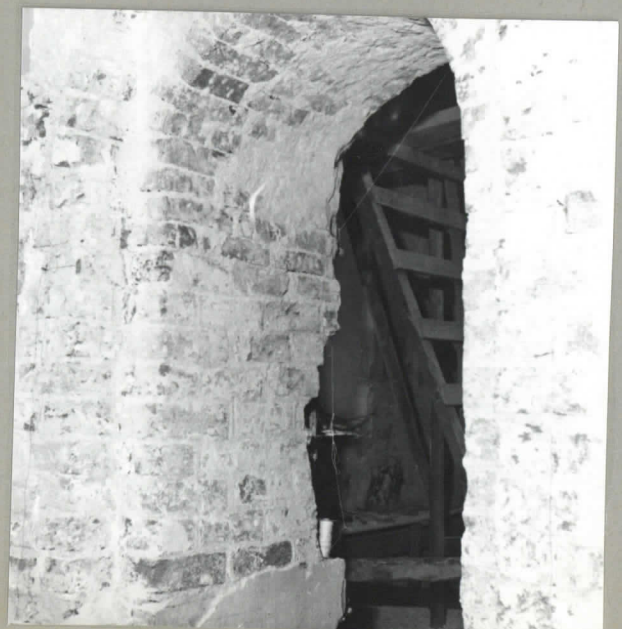
86997:59

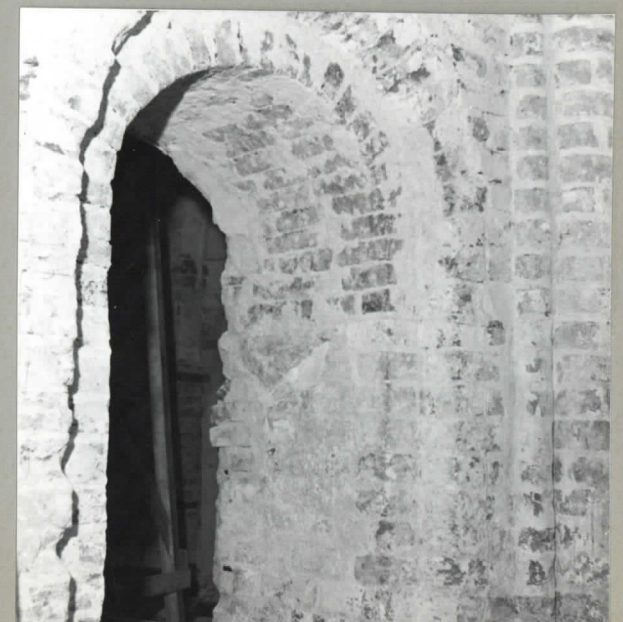
86997:60

86997:61

86997:62

86997:63

86997:64 Sakariston oviaukon
itäpielen alaosa kirk-
kosalin puolelta

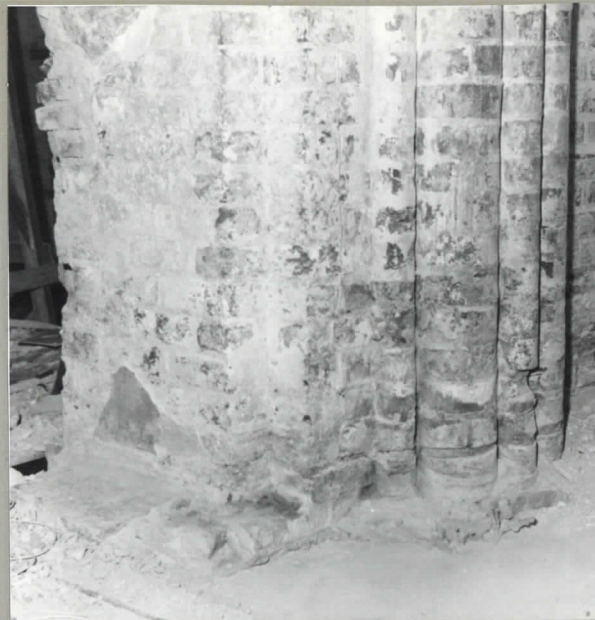
86997:65 Sakariston oviaukon
kynnystasoon sähkökaape-
leita varten tehty aukko
kirkkosalin puolelta

86997:66 Sakariston oviaukon
yläkaaren umpeenmuuraus
sakariston puolella

86997:67 Sakariston oviaukko
sakariston puolelta

86997:68 Papinoven kynnyskivi

86997:69 Asehuoneen läntinen
oviaukko ulkopuolelta

86997:64

86997:65

86997:66

86997:67

86997:68

86997:69

86997:70 Asehuoneen läntinen
oviaukko asehuoneen
puolelta

86997:71 Detaljikuva asehuoneen
läntisen oviaukon ylä-
kaaresta asehuoneen puo-
lella

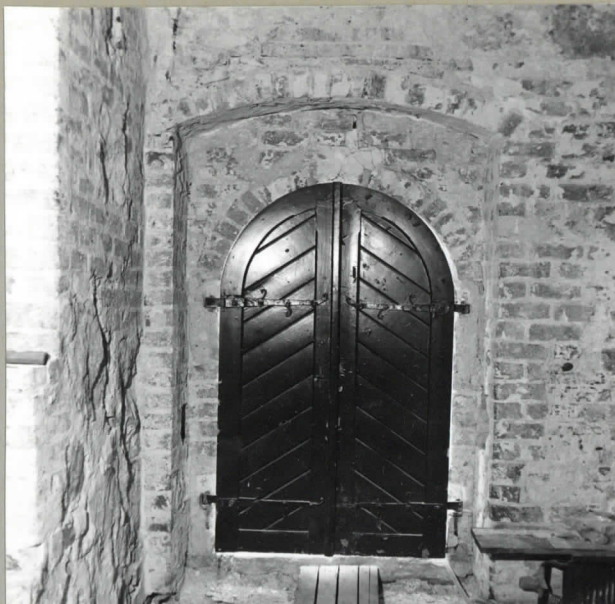
86997:72 Detaljikuva asehuoneen
läntisen oviaukon etelä-
pielen parrunkolosta
asehuoneen puolella

86997:73 Asehuoneen itäinen ovi-
aukko ulkopuolelta

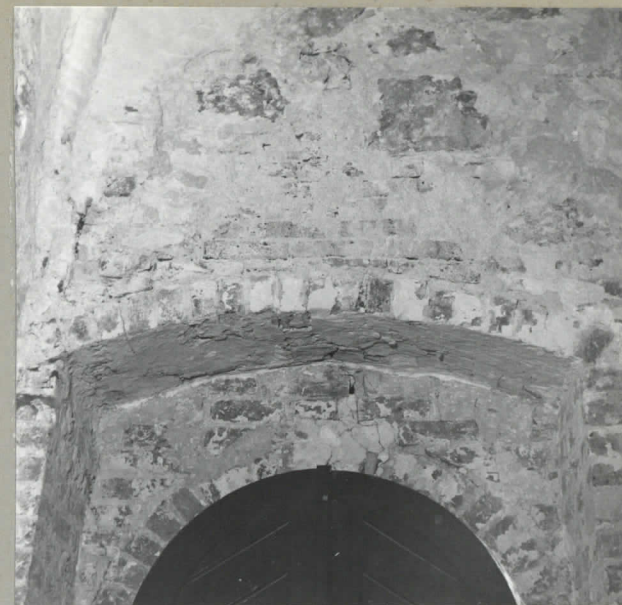
86997:74 Asehuoneen itäinen ovi-
aukko asehuoneen puolel-
ta

86997:75 Asehuoneen itäisen ovi-
aukon eteläpieli ja ylä-
kaari asehuoneen puolel-
ta

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUS

86997: 70

86997: 71

86997: 72

86997: 73

86997: 74

86997: 75

86997:76 Detaljikuva asehuoneen
itäisen oviaukon kynnys-
kiveyksestä asehuoneen
puolelta

86997:77 Pilarin S₁ itä- ja poh-
joissivut

86997:78 Detaljikuva pilarin S₁
itäisivun eteläkulmasta

86997:79 Pilarin S₁ eteläsivun
itäosa

86997:80 Pilarin S₁ länsi- ja
eteläsivut

86997:81 Detaljikuva pilarin S₁
kaakkoiskulmasta

86997:76

86997:77

86997:78

86997:79

86997:80

86997:81

86997:82 Pilarin S₁ länsisivu

86997:83 Pilarin S₁ pohjoissivu

86997:84 Detaljikuva pilarin S₁
pohjoissivusta

86997:85 Pilarin S₂ itäsivu

86997:86 Pilarin S₂ itäsivu

86997:87 Detaljikuva pilarin S₂
itäsivun eteläkulmasta

86997:82

86997:83

86997:84

86997:85

86997:86

86997:87

86997:88 Detaljikuva pilarin S₂
itäsivun pohjoiskulmas-
ta

86997:89 Pilarin S₂ etelä- ja
itäsivut

86997:90 Pilarin S₂ eteläsivu

86997:91 Pilarin S₂ länsisivu

86997:92 Pilarin S₂ pohjoissivu

86997:93 Pilarin S₂ pohjoissivu

86997: 88

86997: 89

86997: 90

86997: 91

86997: 92

86997: 93

86997:94 Pilarin S₃ itäsivu

86997:95 Detaljikuva pilarin S₃
itäsivun eteläkulmasta

86997:96 Detaljikuva pilarin S₃
itäsivun pohjoiskulmas-
ta

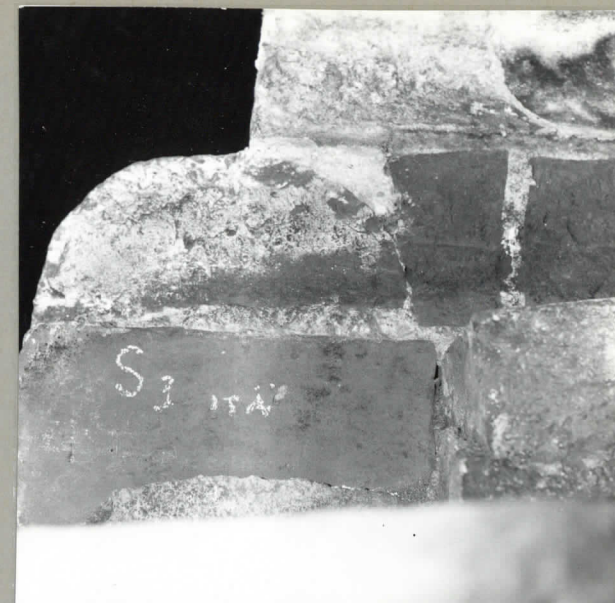
86997:97 Pilarin S₃ etelä- ja
itäsivut

86997:98 Pilarin S₃ länsisivu

86997:99 Pilarin S₃ pohjoissivu

86997:94

86997:95

86997:96

86997:97

86997:98

86997:99

86997:100 Pilarin S₄ itäsivu

86997:101 Pilarin S₄ etelä- ja
itäsivut

86997:102 Pilarin S₄ eteläsivu

86997:103 Detaljikuva pilarin
S₄ eteläsivun länsi-
kulmasta

86997:104 Detaljikuva pilarin
S₄ eteläsivusta

86997:105 Pilarin S₄ pohjois-
ja länsisivut

86997:100

86997:101

86997:102

86997:103

86997:104

86997:105

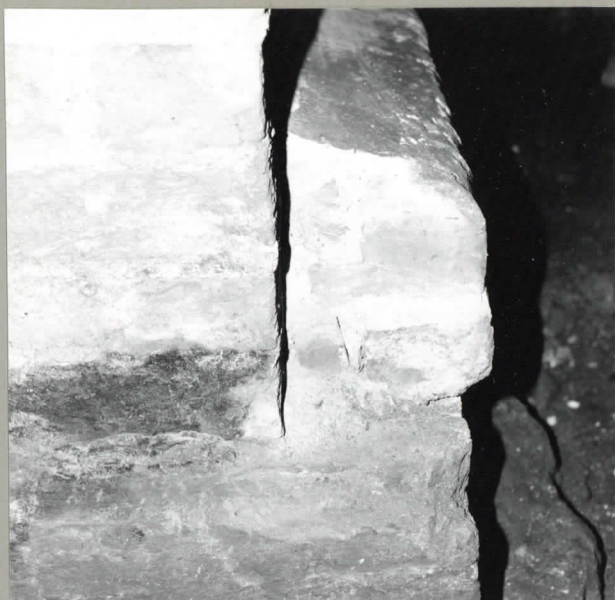
86997:106 Detaljikuva pilarin
S₄ pohjoissivun länsi-
kulmasta

86997:107 Pilarin S₄ pohjois-
ja länsisivut

86997:108 Pilarin S₄ pohjoissi-
vu

86997:109 Pilarin S₄ länsi- ja
pohjoissivut

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVUOS

86997:106

86997:107

86997:108

86997:109

86997:110 Pilarin N₁ itäsivu

86997:111 Pilarin N₁ itä- ja pohjoissivut

86997:112 Pilarin N₁ etelä- ja itäsivut

86997:113 Pilarin N₁ etelä- ja itäsivut

86997:114 Detaljikuva pilarin N₁ eteläsivun länsikulmasta

86997:115 Detaljikuva pilarin N₁ eteläsivun itäkulmasta

86997:110

86997:111

86997:112

86997:113

86997:114

86997:115

86997:116 Pilarin N₁ länsisivu

86997:117 Pilarin N₁ pohjoissivu

86997:118 Detaljikuva pilarin N₁
pohjoissivun itäkulmas-
ta

86997:119 Detaljikuva pilarin N₁
pohjoissivun länsikul-
masta

86997:120 Pilarin N₂ itäsivu

86997:121 Detaljikuva pilarin N₂
itäsivun eteläkulmasta

86997:116

86997:117

86997:118

86997:119

86997:120

86997:121

86997:122 Detaljikuva pilarin N₂
kaakkoiskulmasta

86997:123 Pilarin N₂ eteläsivu

86997:124 Detaljikuva pilarin N₂
eteläsivun länsikul-
masta

86997:125 Pilarin N₂ länsisivu

86997:126 Pilarin N₂ länsi- ja
pohjoissivut

86997:127 Pilarin N₃ itäsivu

86997:122

86997:123

86997:124

86997:125

86997:126

86997:127

86997:128 Pilarin N₃ itäsiivu
betonivahvistustyön
jälkeen

86997:129 Pilarin N₃ eteläsiivun
kaminanpohja lounaasta
nähtynä

86997:130 Pilarin N₃ eteläsiivun
kaminanpohja idästä
katsottuna

86997:131 Pilarin N₃ eteläsiivun
kaminanpohja etelästä
katsottuna

86997:132 Pilarin N₃ eteläsiivu
betonivahvistustyön
jälkeen

86997:133 Pilarin N₃ länsisiivu
betonivahvistustyön
jälkeen

NOUSIAINEN
KAIVUOS

86997:128

86997:129

86997:130

86997:131

86997:132

86997:133

86997:134 Detaljikuva pilarin N₃
länsisivun eteläkul-
masta

86997:135 Detaljikuva pilarin N₃
länsisivun pohjoiskul-
masta

86997:136 Pilarin N₃ itä- ja
pohjoisivut

86997:137 Pilarin N₄ itäsivu

86997:138 Pilarin N₄ itäsivu

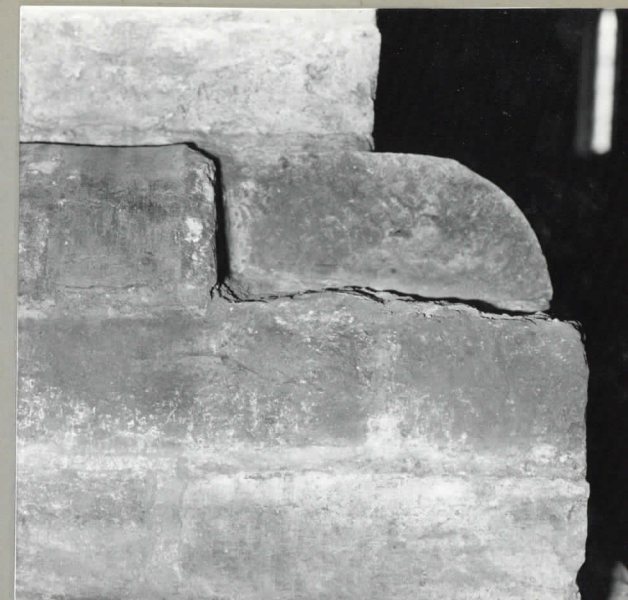
86997:139 Detaljikuva pilarin N₄
itä sivun eteläkulmasta

NOUSIAISTEN
KIRKKO

NOUSIAINEN

86997:134

86997:135

86997:136

86997:137

86997:138

86997:139

86997:140 Detaljikuva pilarin N₄
itäsisivusta

86997:140

86997:141 Detaljikuva pilarin N₄
itäsisivun pohjoiskul-
masta

86997:141

86997:142 Pilarin N₄ eteläsivu

86997:142

86997:143 Pilarin N₄ länsi- ja
eteläsivut

86997:143

86997:144 Detaljikuva pilarin N₄
eteläsivun länsikul-
masta

86997:144

86997:145 Pilarin N₄ länsi- ja
eteläsivut

86997:145

86997:146 Pilarin N₄ länsi- ja
eteläsivut

86997:147 Pilarin N₄ pohjois- ja
itäsisivut

86997:148 Detaljikuva pilarin N₄
pohjoissivun länsikul-
masta

NOUSIAINEN

NOUSIAISTEN KIRKKO
KÄLVÄS

86997:146

86997:147

86997:148

86997:149 Pilasteri S₁

86997:150 Pilasteri S₂

86997:151 Pilasteri S₃

86997:152 Pilasteri S₄

86997:153 Länsipään etelänpuo-
leinen pilasteri

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUS

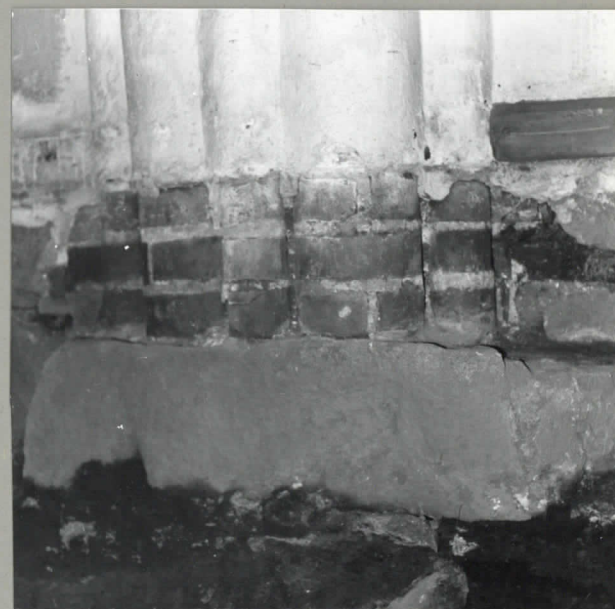
NOUSIAINEN

86997:149

86997:150

86997:151

86997:152

86997:153

86997:154 Länsipään pohjoisen-
puoleinen pilasteri

86997:155 Pilasteri N₄

86997:156 Pilasteri N₃

86997:157 Pilasteri N₂

86997:158 Kuoriosan pohjoissei-
nän pilasteri

86997:159 Kuoriosan itäseinän
pohjoisenpuoleinen
pilasteri

86997:154

86997:155

86997:156

86997:157

86997:158

86997:159

86997:160 Kuoriosan itäseinän
eteläpuoleinen pilas-
teri

86997:161 Kuoriosan eteläseinän
pilasteri

86997:162 Runkohuoneen eteläsei-
nän peruskiveystä ete-
läportaalista itään

86997:163 Runkohuoneen eteläsei-
nän peruskiveystä ete-
läportaalista länteen

86997:164 Detaljikuva ed.

86997:165 Runkohuoneen pohjois-
seinän peruskiveystä
sakariston oviaukosta
länteen

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUS

NOUSIAISTEN

86997:160

86997:161

86997:162

86997:163

86997:164

86997:165

86997:166 Kuoriosan koillisnur-
kan peruskiveystä be-
tonivahvistustyön yh-
teydessä

86997:167 Sama kuin ed.

NOUSIAISTEN KIRKKO
KALVOS

86997:166

NOUSIAINEN

86997:167

86997:168 Kenotafin peruskiveys
myöhäisempien maaker-
rosten poistamisen jäl-
keen luoteeseen katsot-
tuna

86997:169 Kenotafin peruskiveys
itään katsottuna

86997:170 Kenotafin peruskiveys
länteen katsottuna

86997:171 Kenotafin peruskiveys
etelälaivan lehteriltä
katsottuna

86997:172 Kenotafin peruskiveyk-
sen koillisnurkka

86997:173 Kenotafin peruskiveyk-
sen itäpää pohjoiseen
katsottuna

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUKSET

NOUSIAINEN

86997:168

86997:169

86997:170

86997:171

86997:172

86997:173

86997:174 Kenotafin peruskiveyksen luoteisnurkka sisäpuolelta

86997:175 Kenotafin peruskiveyksen pohjoisseinän länsipää sisäpuolelta

86997:176 Detaljikuva ed.

86997:177 kenotafin peruskiveys koilliseen katsottuna

86997:178 Kenotafin peruskiveyksen koillisnurkka sisäpuolelta

86997:179 Kenotafin peruskiveyksen itäpää

86997:174

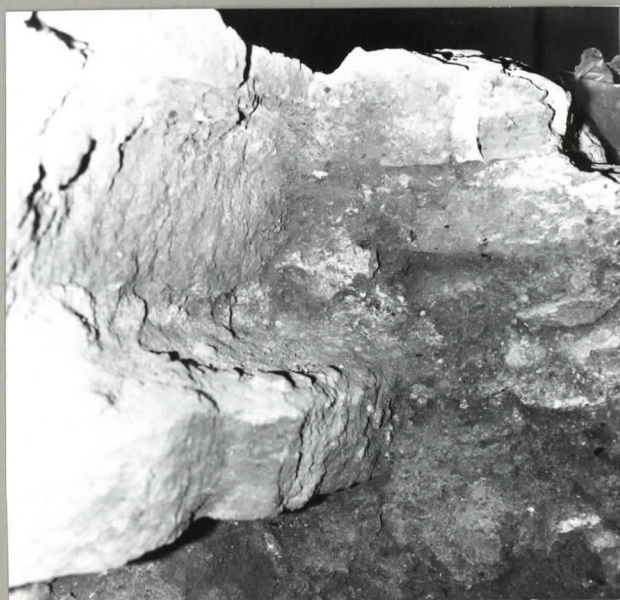
86997:175

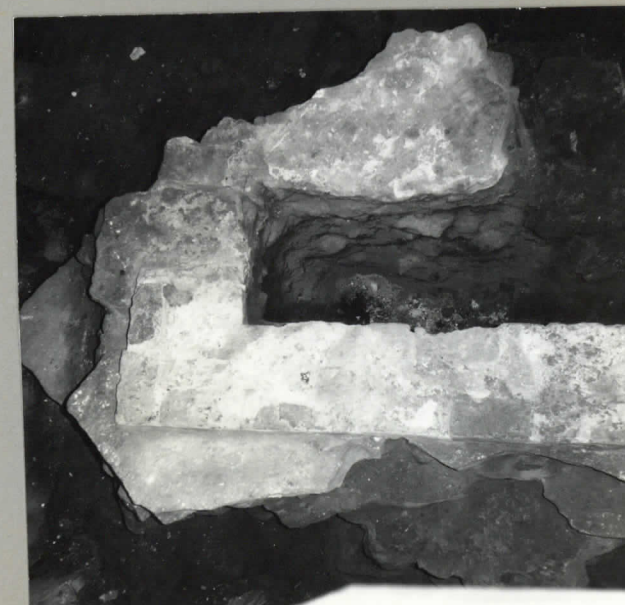
86997:176

86997:177

86997:178

86997:179

86997:180 Kenotafin peruskiveyksen pohjoissivun itäpää ulkopuolelta

86997:181 Kenotafin peruskiveyksen pohjoissivu ulkopuolelta

86997:182 Kenotafin peruskiveyksen itäpää pohjoiseen katsottuna

86997:183 Kenotafin peruskiveyksen itäpää pohjoiseen katsottuna ja sen edustalla oleva tiilirivi

86997:184 Kenotafin peruskiveyksen eteläsivun edustalla oleva tiilirivi

86997:180

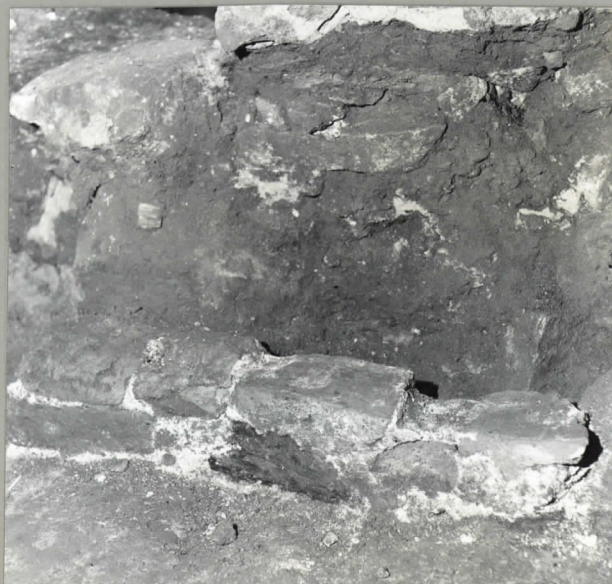
86997:181

86997:182

86997:183

86997:184

86997:185 Yleiskuva kuorihau-
doista kaakkoon

86997:186 Sama kuin ed.

86997:187 Detaljikuva haudan
№ 3 kaakkoiskulmasta

86997:188 Haudat № 1, 2 ja 3
itään päin katsottuna

86997:189 Detaljikuva haudasta
№ 2 itään päin

86997:190 Detaljikuva haudan
№ 2 itäpäästä kaakkoon

86997:185

86997:186

86997:187

86997:188

86997:189

86997:190

86997:191 Haudat № 1, 2 ja 3 etelään

86997:192 Detaljikuva haudan № 4 koilliskulmasta

86997:193 Detaljikuva haudan № 4 lounaiskulmasta

86997:194 Runkohuoneen kaakkoiskulmassa oleva hauta № 5 etelään päin katsottuna

86997:195 Detaljikuva haudan № 5 lounaiskulmasta

86997:196 Detaljikuva haudan № 5 koilliskulmasta

86997:191

86997:192

86997:193

86997:194

86997:195

86997:196

86997:197 Kuorin itäpää (taso I)

86997:198 Kuorin itäpää (taso II)
pohjoiseen katsottuna

86997:199 Kuorin itäpää (taso II)
itään katsottuna

86997:200 Kuorin itäpää (taso III)

86997:201 Kuorin koillisnurkka

86997:202 Kuorin itäseinä

86997:197

86997:198

86997:199

86997:200

86997:201

86997:202

86997:203 Pilasterin N₁ sivualt-
tarinpohja koilliseen
katsottuna

86997:204 Pilasterin N₁ sivualt-
tarinpohja itään kat-
sottuna

86997:205 Pilasterin N₁ sivualt-
tarinpohjan länsireuna

86997:206 Pilasterin N₁ sivualt-
tarinpohja luoteeseen
katsottuna

86997:207 Pilasterin N₁ sivualt-
tarinpohjan eteläreu-
na länteen katsottuna

86997:208 Triumfikaaren pohjois-
puoleinen peruskiveys

NOUSIAISTEN KIRKKO
KALVAUS

NOUSIAISTEN

86997:203

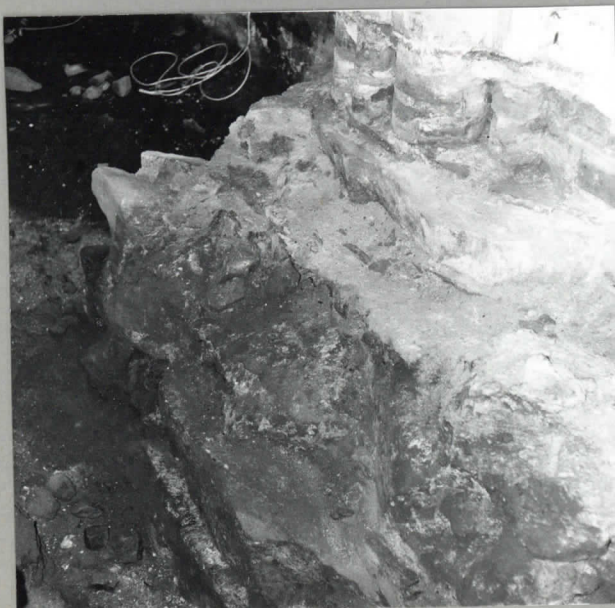
86997:204

86997:205

86997:206

86997:207

86997:208

86997:209 Kuorin pohjoisseinä
triumfikaaren kohdal-
la

86997:210 Detaljikuva triumfi-
kaaren pohjoispuolei-
sen peruskiveyksen
länsireunasta katsot-
tuna itään

86997:211 Sama kuin ed. katsot-
tuna pohjoiseen

86997:212 Triumfikaaren pohjois-
puoleinen peruskiveys
katsottuna pohjoiseen

86997:213 Triumfikaaren pohjois-
puoleinen peruskiveys
katsottuna länteen

86997:214 Detaljikuva triumfi-
kaaren pohjoispuolei-
sen peruskiveyksen
itäreunan ja kuorin
pohjoisseinän liittymäkohdasta

86997:209

86997:210

86997:211

86997:212

86997:213

86997:214

86997:215 Triumfikaaren etelän-
puoleinen peruskiveys
kaakkoon katsottuna

86997:216 Kuorin eteläseinä
triumfikaaren kohdalla

86997:217 Triumfikaaren etelän-
puoleinen peruskiveys
etelään katsottuna

86997:218 Sama kuin ed. lähempää

86997:219 Triumfikaaren etelän-
puoleisen peruskiveyk-
sen länsi- ja pohjois-
reunat

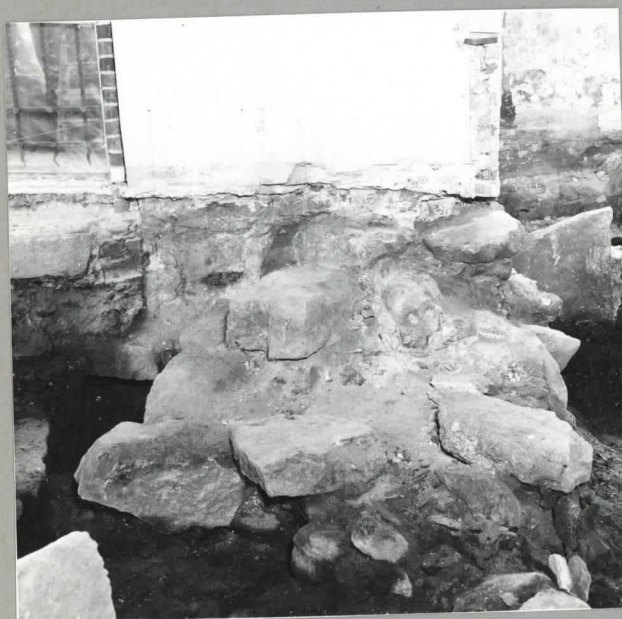
86997:220 Triumfikaaren etelän-
puoleisen peruskiveyk-
sen itä- ja pohjois-
reunat

86997:215

86997:216

86997:217

86997:218

86997:219

86997:220

86997:221 Detaljikuva triumfikaaren eteläpuoleisen peruskiveyksen itäreunan ja kuorin eteläseinän liittymäkohdasta

86997:222 Triumfikaaren peruskiveyksien välissä olevia irtonaisia harmaakiviä (katsottuna itään)

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUKSET

86997:221

86997:222

NOUSIAINEN
221-222

86997:223 Pilasteri S₁ rappauksen poistamisen jälkeen

86997:224 Detaljikuva pilasterin S₁ yläpäästä

86997:225 Pilasteri S₂ rappauksen poistamisen jälkeen

86997:226 Sama kuin ed.

86997:227 Sama kuin ed. lounaaseen katsottuna

86997:228 Yleiskuva runkokuoneen III traveesta rappauksen poistamisen jälkeen lounaaseen katsottuna

86997:223

86997:224

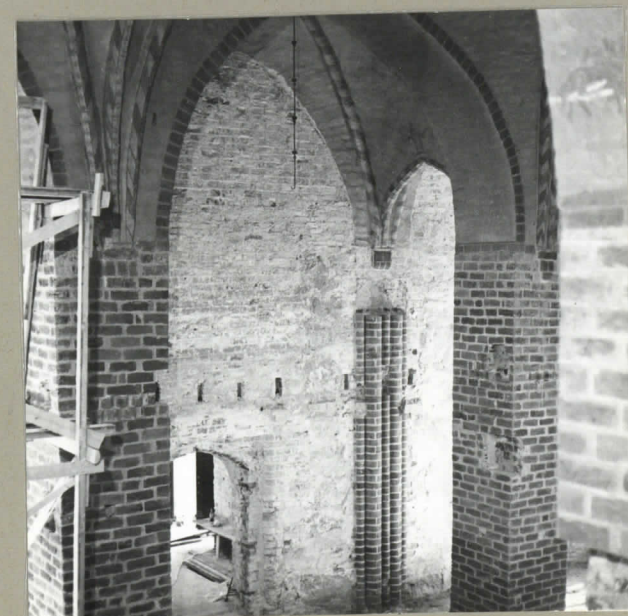
86997:225

86997:226

86997:227

86997:228

86997:229 Pilasteri S_{3p} ja run-
kokuoneen eteläseinää
eteläportaalin yläpuo-
lella

86997:230 Detaljikuva pilasterin
S_{3p} yläpäästä

86997:231 Asehuoneen länsipuolel-
la oleva eteläseinän
ikkuna sisäpuolelta

86997:232 Pilasteri S_{4p}

86997:233 Detaljikuva pilasterin
S_{4p} yläosasta

86997:234 Yleiskuva runkokuoneen
lounaisosasta

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUS 1967, 68

86997:229

86997:230

86997:231

86997:232

86997:233

86997:234

OLAVI TAPIO 1967, 68

NOUSIAISTEN KIRKKO, KAIVAUS 1967, 68 O.TAPIO

86997:235 Detaljikuva länsipor-
taalin yläpuolella ole-
van ikkunan yläkaaresta
sisäpuolelta

86997:236 Länsipään pohjoispuo-
leisen pilasterin ylä-
osa

86997:237 Pilasteri N_{3p} ennen
pohjoislaivan lehterin
poistamista

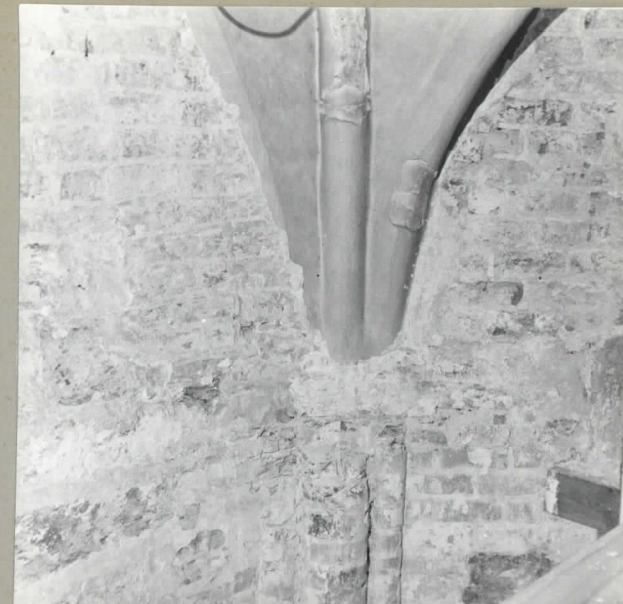
86997:238 Pilasteri N_{3p}

86997:239 Entistämistöiden yh-
teydessä umpeenmuurat-
tu sakariston länsipuo-
lella ollut pohjoissei-
nän ikkuna

NOUSIAISTEN KIRKKO
KÄIVÄS

86997:235

86997:236

86997:237

86997:238

86997:239

86997:240 Pilasteri N_{1p} ja saka-
ristoon johtavan oviau-
kon yläkaari

86997:241 Pilasteri N_{2p}

86997:242 Detaljikuva pilasterin
N_{2p} yläosasta

86997:243 Pilasteri N_{3p}

86997:244 Pilasteri N_{3p}

NOOSIAISTEN KIRKKO
KAIVAOS

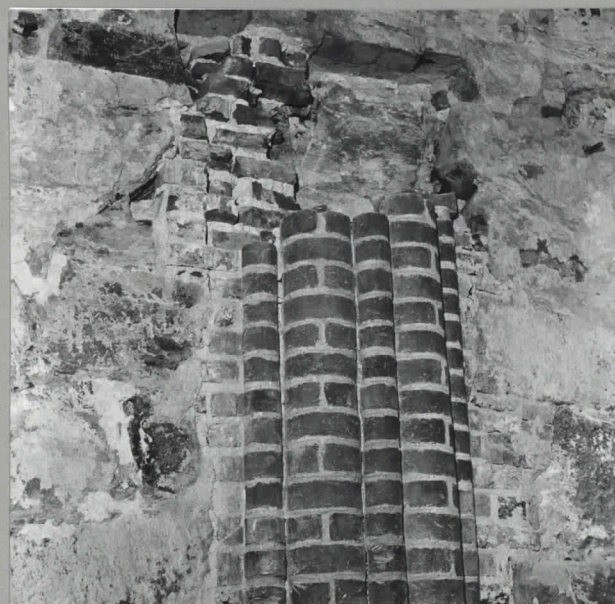
NOOSIAINEN

86997:240

86997:241

86997:242

86997:243

86997:244

86997:245 Detaljikuva pilasterin
N_{2p} yläosasta

86997:246 Runkohuoneen pohjois-
seinässä, sakaristoon
johtavan oven yläpuo-
lella oleva ullakolle
johtava oviaukko

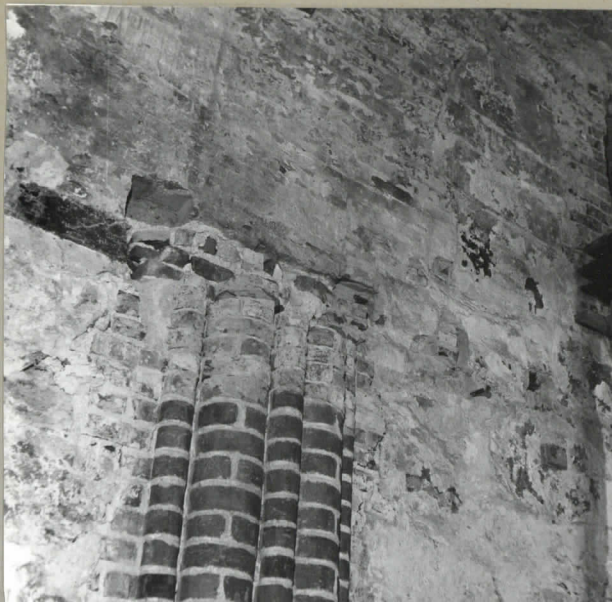
86997:247 Detaljikuva pilasterin
N_{1p} yläosasta

86997:248 Yleiskuva runkohuo-
neen koilliskulmasta

86997:249 Yleiskuva kuoriin

86997:250 Yleiskuva runkohuo-
neen etelälaiivasta
itään

NOUSIAISTEN KIRKKO
KÄIVÄÖS

86997:245

86997:246

86997:247

86997:248

86997:249

86997:250

86997:251 Länsipään etelänpuo-
leinen pilasteri

86997:252 Runkohuoneen yleis-
kuva koilliseen

86997:253 Runkohuoneen yleis-
kuva itään

86997:254 Runkohuoneen poh-
joislaiva länteen

86997:255 Pilarin N₂ yläosa
koillisesta nähty-
nä

86997:256 Pilarin N₂ pohjois-
ja itäsivujen ylä-
osat koillisesta
nähtynä

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUKSET

NOUSIAINEN

86997:251

86997:252

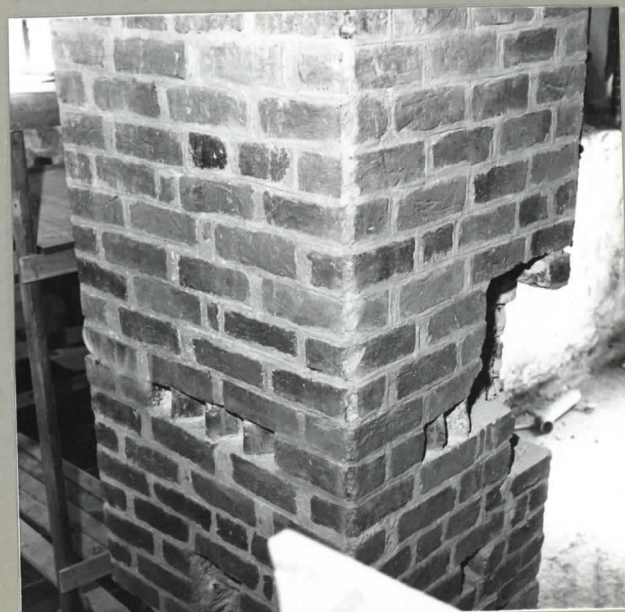
86997:253

86997:254

86997:255

86997:256

KAIVAUKSET

NOUSIAISTEN KIRKKO OLAVI TAPIO 1967,68

NO OLAVI TAPIO 1967,68

86997:257 Sakariston itäseinän
oviaukko ulkopuolel-
ta ennen entistämis-
tä

86997:258 Sakariston itäseinän
oviaukon yläpuolella
näkyvä umpeenmuurat-
tu ikkuna ulkopuolel-
ta

86997:259 Sama kuin ed. avat-
tuna

86997:260 Sama kuin ed.

86997:261 Sakariston itäseinän
ikkunan pohjoispielen
kaaren alkamiskohta
ulkopuolelta (kuvissa
259 ja 260 näkyvä se-
kundaari muuraus pois-
tettuna)

86997:262 Sakariston itäseinän
oviaukon yläpuolella
näkyvä umpeenmuurat-
tu ikkuna sisäpuolel-
ta

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUKSET

NOUSIAINEN

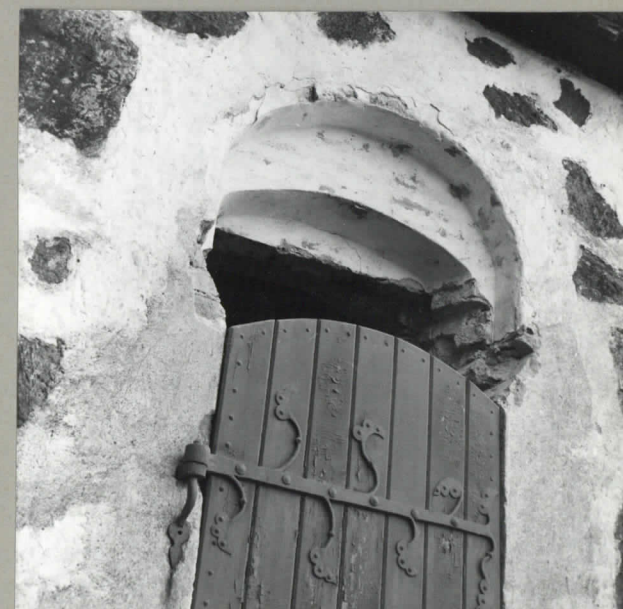
86997:257

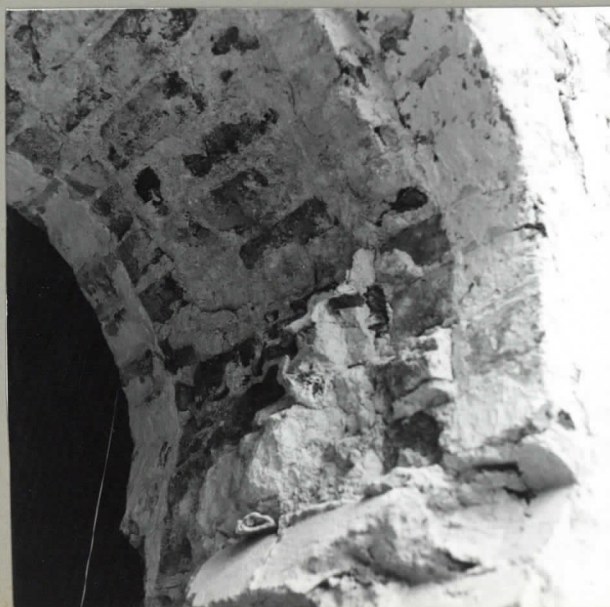
86997:258

86997:259

86997:260

86997:261

86997:262

86997:263 Sama kuin ed. sisäoven
poistamisen jälkeen

86997:264 Sama kuin ed.

86997:265 Sakariston itäseinän
ikkuna umpeenmuurauk-
sen poistamisen jälkeen

86997:266 Sama kuin ed.

86997:267 Sama kuin ed.

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUS

86997:263

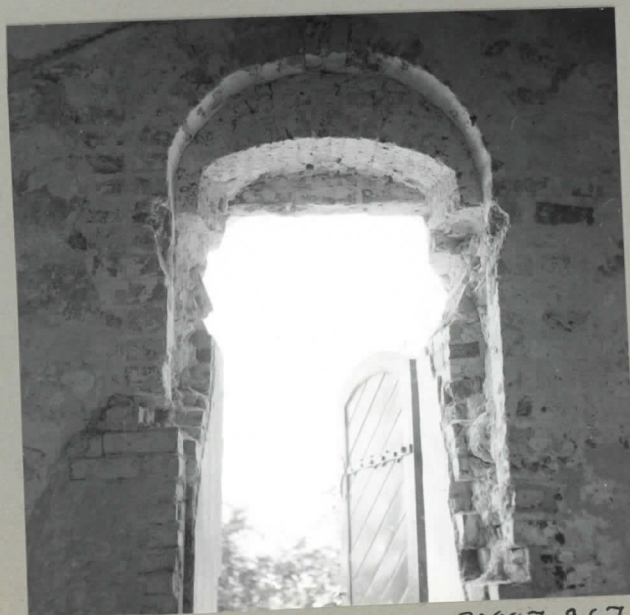
86997:264

86997:265

86997:266

86997:267

86997:268 Sakariston länsisei-
nän ikkuna sisäpuolel-
ta ennen entistämistä

86997:269 Detaljikuva ed.

86997:270 Sakariston länsiseinän
ikkuna ulkopuolelta
entisöitynä

86997:271 Sakariston pohjois-
seinän komeron avaus-
työ

86997:272 Sakariston pohjois-
seinän komero umpeen-
muurauksen poistamisen
jälkeen

86997:273 Detaljikuva em. komeron
idänpuoleisesta ylänur-
kasta

NOOSIAISTEN KIRKKO
KAIVUUS

86997:268

86997:269

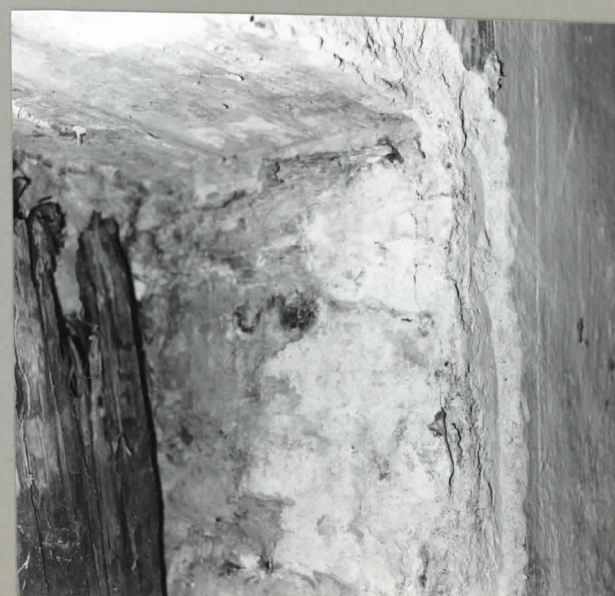
86997:270

86997:271

86997:272

86997:273

86997:274 Sakariston itäseinän
ikkunan edustalta löy-
tynyt tiilinen alttarin-
pohja etelään katsottu-
na

86997:275 Sama kuin ed. pohjoi-
seen katsottuna

86997:276 Sakriston itäseinän
ikkunan edustalta löy-
detyn tiilisen altta-
rinpohjan länsireuna

86997:277 Sakariston kaakkois-
kulman holvihuone

86997:278 Sakariston koilliskul-
man holvihuone

NOOSIAISTEN KKKO
KAIVAUKSET

86997:274

86997:275

86997:276

86997:277

86997:278

86997:279 Asehuoneen eteläseinän
ikkuna ennen entistä-
mistöiden alkua

86997:280 Asehuoneen eteläseinän
ikkunakomeron alaosan
umpeenmuuraus

86997:281 Asehuoneen eteläseinän
ikkunakomeron alaosa

86997:282 Sama kuin ed. alaosan
umpeenmuurauksen pois-
tamisen jälkeen

86997:283 Detaljikuva asehuoneen
eteläseinän ikkunakome-
ron itäpielestä

86997:284 Detaljikuva asehuoneen
eteläseinän ikkunakome-
ron länsipielestä

NOUSIAISTEN KKO
KAIVAUS

86997:279

86997:280

86997:281

86997:282

86997:283

86997:284

86997:285 Asehuoneen eteläseinän
ikkuna sisäpuolelta

86997:286 Asehuoneen eteläseinän
ikkuna ulkopuolelta

86997:287 Sama kuin ed. lähempää

86997:288 Asehuoneen eteläseinän
ikkunan alapuolella ole-
va kannatinparrunkolo
(lännpuoleinen)

86997:289 Asehuoneen eteläseinän
ikkunan alapuolella ole-
va kannatinparrunkolo
(idänpuoleinen)

86997:290 Asehuoneen itäisen
oviaukon kynnyskiveys
sisäpuolelta ennen avaa-
mista

86997:285

86997:286

86997:287

86997:288

86997:289

86997:290

86997:291 Asehuoneen sisäpuolis-
ta peruskiveystä etelä-
portaalin keskikohdalta
itäseinän keskikohdalle

86997:292 Detaljikuva eteläpor-
taalin kynnyskiveyksen
alla olevasta peruski-
veyksestä asehuoneen puo-
lilla

86997:293 Asehuoneen sisäpuolista
peruskiveystä eteläpor-
taalista itään

86997:294 Detaljikuva asehuoneen
koillisnurkan sisäpuoli-
sesta peruskiveyksestä

86997:295 Sama kuin ed. lähempää

86997:296 Asehuoneen itäseinän
sisäpuolista peruski-
veystä koillisnurkas-
ta etelään

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUKSET

NOUSIAISTEN

86997:291

86997:292

86997:293

86997:294

86997:295

86997:296

86997:297 Asehuoneen itäseinän
sisäpuolista peruskivi-
veystä

86997:298 Asehuoneen itäseinän
sisäpuolista peruskive-
ystä itäisen oviaukon
kynnyskiveyksen alapuo-
lilla

86997:299 Asehuoneen eteläseinän
sisäpuolista perus-
kiveystä

86997:300 Sama kuin ed.

86997:301 Asehuoneen lounaisnur-
kan sisäpuolista perus-
kiveystä

86997:302 Asehuoneen luoteisnur-
kan sisäpuolista perus-
kiveystä

NOUSIAINEN KKO
KAIVAKS

86997:297

86997:298

86997:299

86997:300

86997:301

86997:302

86997:303 Asehuoneen itäisen ovi-
aukon kynnyksiveyksen
alapuolelta vedetyt
lämpöputket sisäpuolel-
ta

86997:304 Sama kuin ed. ulko-
puolelta

86997:305 Asehuoneen itäisen ovi-
kon edustalla olevat
maakerrokset

86997:306 Sama kuin ed. pohjois-
pielen edustalaa

86997:307 Asehuoneen koillisnurk-
ka

86997:308 Asehuoneen itäseinän
komero

86997:303

86997:304

86997:305

86997:306

86997:307

86997:308

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUKSET

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUKSET

86997:309 Asehuoneen luoteisnurkan
holvihuone

86997:310 Asehuoneen läntisen ovi-
aukon pohjoispielen par-
runkolo

86997:311 Asehuoneen eteläseinäs-
sä oleva hakattu vuosi-
luku (sisäpuolella)

86997:312 Asehuoneen eteläsei-
nässä oleva hakattu
vuosiluku (ulkopuolella)

86997:313 Asehuoneen pohjoisseinän
sisäpuolista peruskiveys-
tä eteläportaalin kynnyk-
siveyksen alapuolella

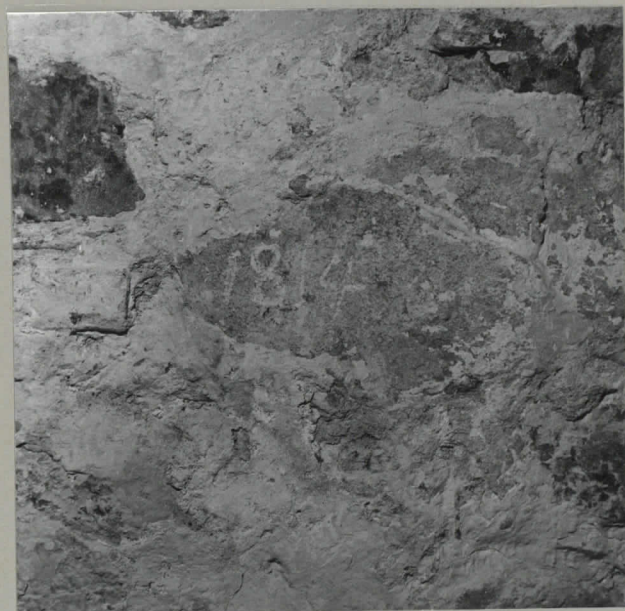
86997:314 Detaljikuva ed.

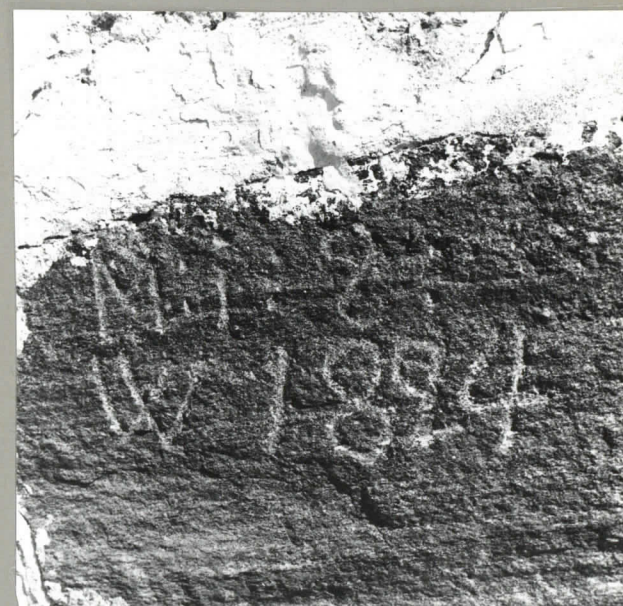
86997:309

86997:310

86997:311

86997:312

86997:313

86997:314

NOOSIAISTEN KKO
KAINAUS

NOOSIAISTEN

4

86997:315 - 318 Kuorin ja run-
kokuoneen pohjoispuo-
linen liittymäkohta ul-
lakolla runkokuoneen
puolelta

86997:319 Ullakolla olevan varhai-
semman triumfikaaren
pohjoisreuna kuorin puo-
lella

86997:320 Sama kuin ed.

NOOSIAISTEN KIRKKO
KALVAT

86997: 315

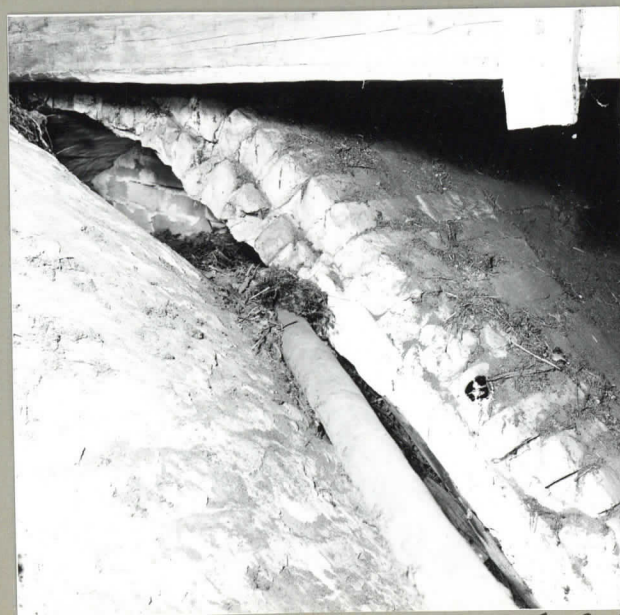
86997: 316

86997: 317

86997: 318

86997: 319

86997: 320

86997:321 Kuorin itäisimmän holvin kannatinlaitteet ullakolla katsottuna länteen

86997:322 Sama kuin ed.

86997:323 Runkohuoneen keskilai-
van läntisimmän holvin tukiparrun liittymäkoh-
ta runkokuoneen etelä-
seinässä

86997:324 Runkohuoneen keskilai-
van läntisimmän holvin tukiparru holvin etelä-
puolella

86997:325 Sama kuin ed. lähempää

86997:326 Runkohuoneen keskilai-
van läntisimmän holvin tukiparrun liittymäkoh-
ta runkokuoneen poh-
joisseinässä

NOUSIAISTEN KKO
KAIWAUS

86997: 321

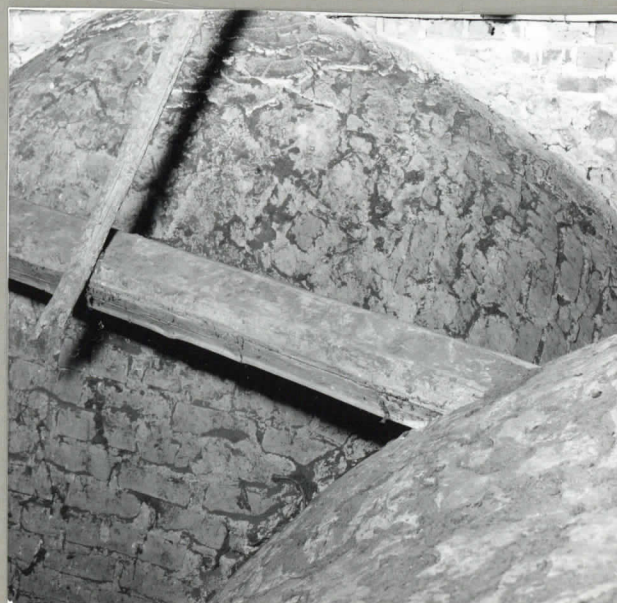
86997: 322

86997: 323

86997: 324

86997: 325

86997: 326

86997:327 Runkohuoneen keskilai-
van ja etelälaivan län-
tisimpien holvien väli-
nen arkadikaari ullakol-
ta katsottuna länteen

86997:328 Runkohuoneen pohjoissei-
nää pohjoislaivan länti-
simmän holvin kohdalla

86997:329 Runkohuoneen pohjois-
seinässä, osakaristoon
johtavan oven yläpuo-
lalla oleva ullakolle
johtava oviaukko saka-
riston ullakon puolelta

86997:330 Detailjokuva edellisen
länsipielestä

NOUSIAISTEN KKO
KÄIVÄS

NOUSIAINEN

86997:327

86997:328

86997:329

86997:330

86997:331 Runkohuoneen eteläsei-
nässä, asehuoneen itä-
puolella oleva ulkoinen
seinäkomero ennen entis-
tämistä

86997:332 Detaljikuva ed.

86997:333 Detaljikuva ed. itäosas-
ta ikkunan poistamisen
jälkeen

86997:334 Työkuva em. seinäkome-
ron entistämistyöstä

86997:335 Runkohuoneen eteläsei-
nässä, asehuoneen itä-
puolella oleva ulkoinen
seinäkomero entisöitynä

NOUSIAINEN KKO
KALVAVS

NOUSIAINEN

86997:331

86997:332

86997:333

86997:334

86997:335

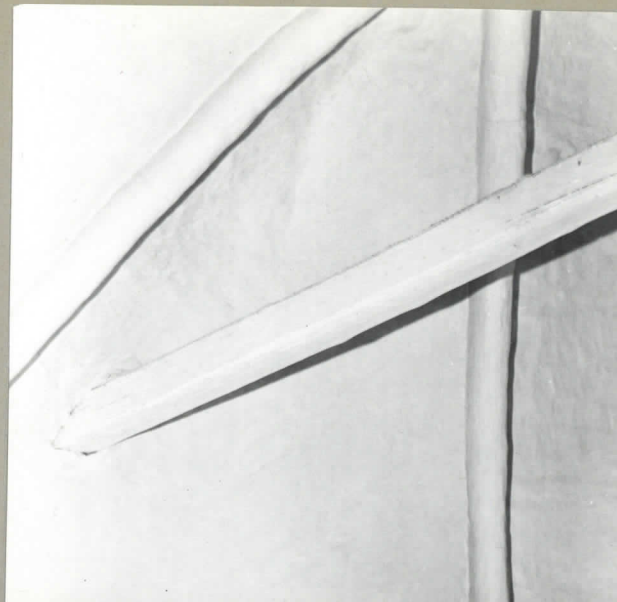
86997:336 Runkohuoneen keski-
laivan läntisimmän
holvin tukiparru
kirkkosalin puolelta

86997:337 Sama kuin ed.

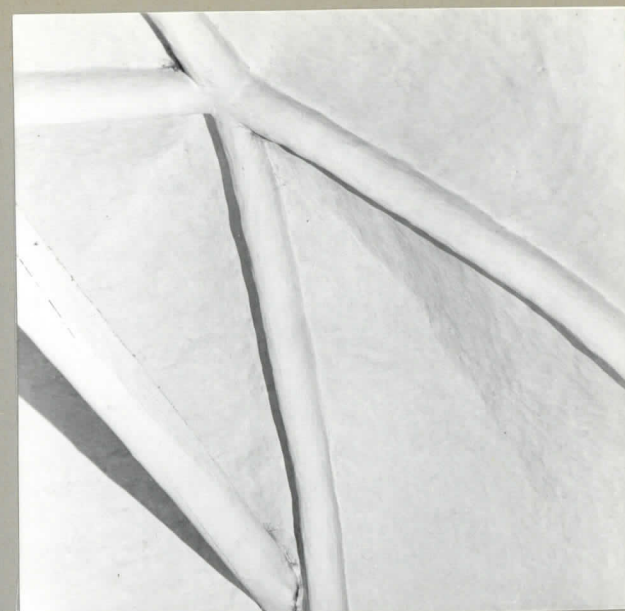
86997:338 Willebrandtin hauta-
kivi ennen kuorin lat-
tiaan sijoittamista

86997:339 Vanhojen mallien mu-
kaisesti tehdyt kirkon
päätyjen kattoristit

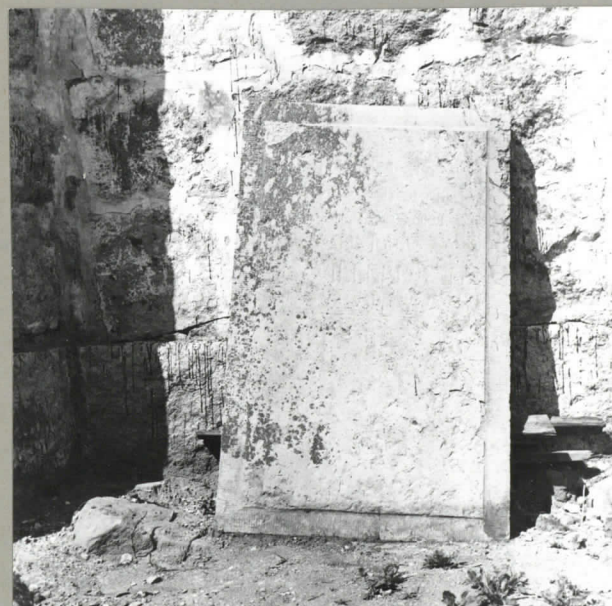
NOUSIAISTEN KKO
KÄVÄYS

86997:336

86997:337

86997:338

86997:339

86997:340 Sakariston pohjoissei-
nän länsipään ulkopuo-
lista peruskiveystä

86997:341 Sakariston länsiseinän
ulkopuolista peruskive-
ystä katsottuna etelään

86997:342 Detaljikuva ed.

86997:343 Detaljikuva ed.

86997:344 Runkohuoneen pohjois-
seinän ulkopuolista
peruskiveystä sakaris-
ton länsiseinän ja pi-
lasteria N_{3p} vastaavan
kontreforin välillä

86997:345 Runkohuoneen pohjois-
seinän ja pilasteria
 N_{3p} vastaavan kontre-
forin liittymäkohta sa-
kariston länsipuolella

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIWAUS

86997: 340

86997: 341

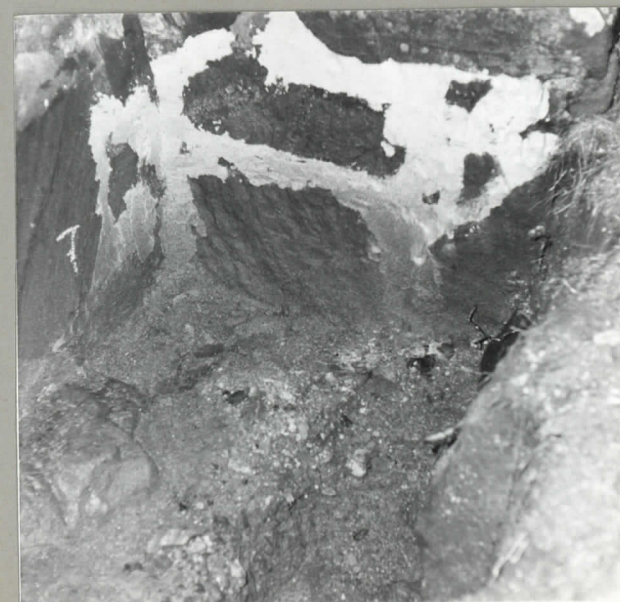
86997: 342

86997: 343

86997: 344

86997: 345

86997:346 Runkohuoneen länsi-
pään lännenpuoleista
pilasteria vastaava
kontrefori n. lounaas-
ta nähtynä

86997:347 Pilasteria S_{4p} vastaa-
va kontrefori n. lou-
naasta nähtynä

86997:348 Asehuoneen länsisei-
nän ulkopuolista pe-
ruskiveystä pohjoiseen
katsottuna

86997:349 Sama kuin ed. n. lou-
naasta nähtynä

86997:350 Asehuoneen itäseinän
ulkopuolista peruski-
veystä pohjoiseen kat-
sottuna

86997:351 Asehuoneen itäseinän
ja runkohuoneen etelä-
seinän liittymäkohta

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUKSET

NOUSIAINEN

86997:346

86997:347

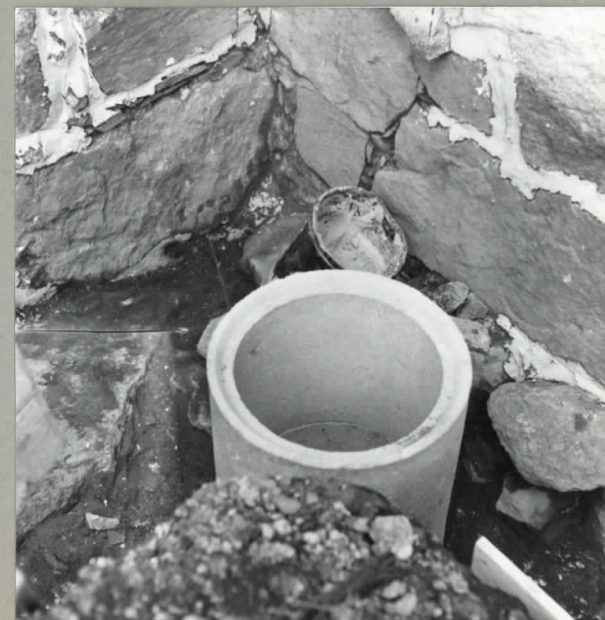
86997:348

86997:349

86997:350

86997:351

86997:352 Pilasteria S_{1p} vastaavan
kontreforin länsiosa

86997:353 Detaljikuva runkokuo-
neen eteläseinän ulko-
puolisesta peruskiveyk-
sestä asehuoneen itäpuo-
lella olevan ikkunan ala-
puolelta

86997:354 Sama kuin ed.

86997:355 Runkokuoneen eteläsei-
nän ja pilasteria S_{1p}
vastaavan kontreforin
länsireunan liittymä-
kohta

86997:356 Pilasteria S_{1p} vastaava
kontrefori n. lounaasta
nähtynä

86997:357 Sama kuin ed.

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUS

NOUSIAINEN

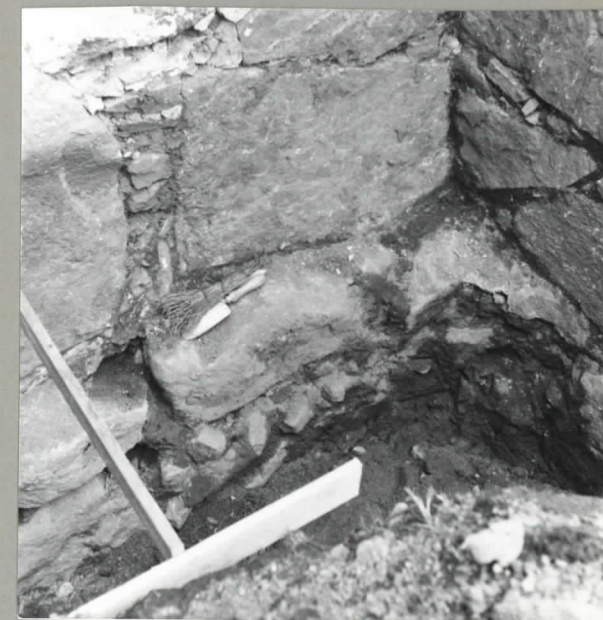
86997: 352

86997: 353

86997: 354

86997: 355

86997: 356

86997: 357

86997:358 Pilasteria S_{1p} vastaa-
van kontreforin itäreuhan
ja runkokuoneen eteläsei-
nän liittymäkohta

86997:359 Pilasteria S_{1p} vastaava
kontrefori katsottuna
länteen

86997:360 Pilasteria S_{1p} vastaava
kontrefori n. kaakosta
nähtynä

86997:361 Detaljikuva ed.

86997:362 Runkokuoneen eteläseinän
ulkopuolista peruskive-
ystä runkokuoneen itäisim-
män ikkunan alapuolella
katsottuna länteen

86997:363 Sama kuin ed. kaakosta
nähtynä

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUS

NOUSIAINEN

86997:358

86997:359

86997:360

86997:361

86997:362

86997:363

86997:364 Runkohuoneen itäpään
ikkunan sisäpuolelta
entistämistyön yhtey-
dessä

86997:365 Detaljikuva em. ikkunan
yläosasta

86997:366 Sama kuin ed.

86997:367 Runkohuoneen itäpään
ikkuna entistettynä
ns. Stenbäckin kappe-
lin puolelta

86997:368 Sama kuin ed. kirkkosa-
lin puolelta

86997:369 Runkohuoneen itäpään
ikkuna entistämistyön
yhteydessä avattuna ns.
Stenbäckin kappelin puo-
lelta

86997:364

86997:365

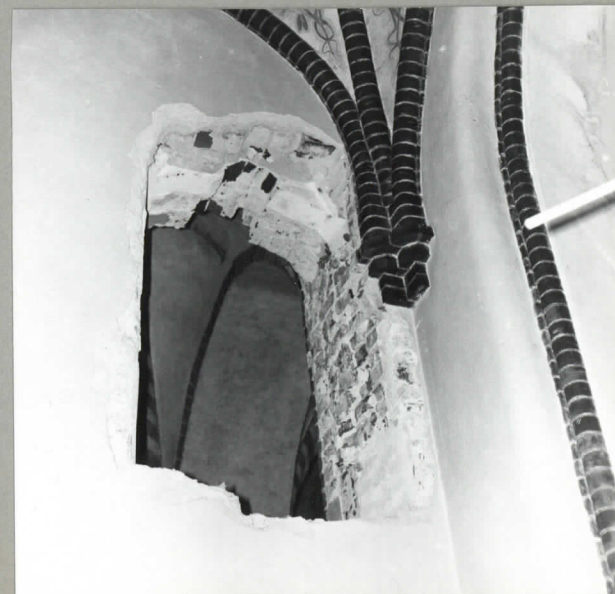
86997:366

86997:367

86997:368

86997:369

86997:370 Kuorin pohjoisseinän
ikkunat ennen entistä-
mistyön alkua ulkopuolelta

86997:371 Kuorin pohjoisseinän
lännenpuoleinen ikku-
na ulkopuolelta alaosan
umpeenmuurauksen poista-
misen jälkeen

86997:372 Detaljikuva em. ikkunan
alaosasta ulkopuolelta

86997:373 Detaljikuva kuorin poh-
joisseinän lännenpuolei-
sen ikkunan länsipielestä
umpeenmuurauksen poista-
misen jälkeen ulkopuolel-
ta

86997:374 Detaljikuva em. ikkunan
itäpielestä

86997:375 Em. ikkunan yläosa ulko-
puolelta umpeenmuura-
uksen poistamisen jälkeen

NOOSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUS

NOOSIAINEN

86997:370

86997:371

86997:372

86997:373

86997:374

86997:375

86997:376 Kuorin pohjoisseinän
ikkunant sisäpuolelta
ennen entistämistyön
alkua

86997:377 Detaljikuva ed.

86997:378 Kuorin itäpään ikkuna
ulkopuolelta osittain
avattuna

86997:379 Kuorin pohjoisseinän
idänpuoleinen ikkuna
ulkopuolelta umpeen-
muurauksen poistamisen
jälkeen

86997:380 Sama kuin ed.

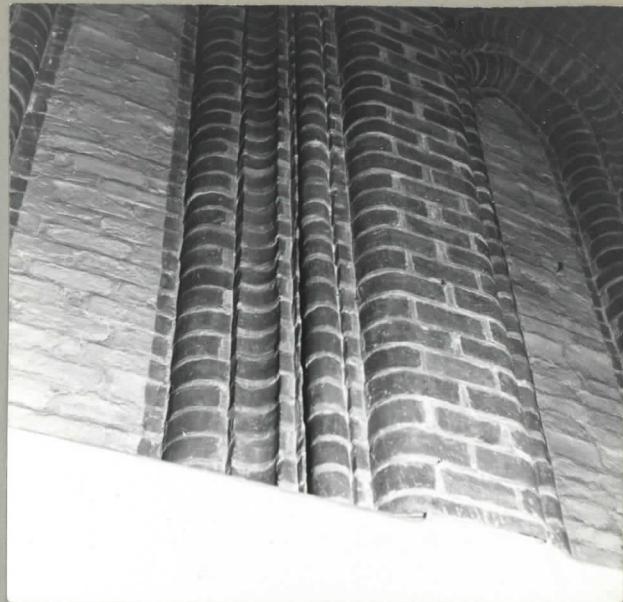
86997:381 Detaljikuva ed.

NOOSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUS

NOOSIAINEN

86997:376

86997:377

86997:378

86997:379

86997:380

86997:381

86997:382 Työkuva kuorin eteläsei-
nässä olevan ns. Stenbäckin
kappeliin johtavan au-
kon entistämisestä

86997:383 Sama kuin ed.

86997:384 Ainoa säilynyt fragmentti
kuorin eteläseinän ikku-
noista (osa idänpuoleisen
ikkunan ulointa kaar-
ta)

86997:385 Työkuva kuorin etelä-
seinän ikkunoiden re-
konstruktio työstä

86997:386 Kuorin eteläseinän ik-
kunat entistettynä

NOUSIAISTEN KIRKKO
KAIVAUS

NOUSIAINEN

86997:382

86997:383

86997:384

86997:385

86997:386

86997:387 Papinoven rekonstruk-
tio ns. Stenbäckin kap-
pelin puolelta

86997:388 Detaljikuva papinoven
alkuperäisenä säilynees-
tä kynnyskivistä

86997:389 Sama kuin ed.

86997:390 Asehuoneen läntisen
oviaukon kynnyskiveys
sisäpuolelta avaamatto-
mana

86997:391 Detaljikuva ed. ulkopuo-
lelta

86997:392 Asehuoneen läntisen
oviaukon kynnyskiveys
alkuperäisessä asussaan
sisäpuolelta

86997:387

86997:388

86997:389

86997:390

86997:391

86997:392

86997:393 Työkuva länsiportaalin
entistämistyöstä sisä-
puolelta

86997:394 Detaljikuva ed.

86997:395 Länsiportaali kirkkosa-
lin puolelta entistetty-
nä

86997:396 Detaljikuva länsiportaa-
lin tiilisestä kynnys-
tasanteesta kirkkosalin
puolelta

86997:397 Detaljikuva länsiportaa-
lin pohjoispuolelta ul-
kopuolelta ennen entistä-
mistä

86997:398 Detaljikuva länsiportaa-
lin eteläpuolelta ulko-
puolelta ennen entistämis-
tä

86997:393

86997:394

86997:395

86997:396

86997:397

86997:398

86997:399 Kirkko ja kellotapuli
etelästä nähtynä

86997:400 Kellotapuli n. kaakosta
nähtynä

86997:401 Detaljikuva kirkon etelä-
fasadista

86997:402 Kirkko n. lounaasta näh-
tynä

86997:399

86997:400

86997:401

86997:402

- 67101: 1 Pyöreä metallisolki. Neulan kanta on taivutettu kehään tehdyn kapeamman kohdan ympärille. Ø 2,6 cm, reunan leveys 0,4 cm. (vrt. liite n:o 1) Lp: I/1
- : 2 Pyöreä metallisolki. Neulan kanta on taivutettu kehään tehdyn kapeamman kohdan ympärille. Ø 2,6 cm, reunan leveys 0,4 cm. (vrt. n:o 1) Lp: II/2
- : 3 Pyöreän metallisoljen fragmentti. Neulan kanta on ollut taivutettuna kehään tehdyn kapeamman kohdan ympärille. Ø 2,2 cm, reunan leveys 0,4 cm. (vrt. n:o 1) Lp: II/3
- : 4 Pyöreä metallisolki. Neulan kanta on taivutettu kehään tehdyn kapeamman kohdan ympärille. Ø 1,6 cm, reunan leveys 0,3 cm. (vrt. n:o 1) Lp: II/4
- : 5 Pyöreäkulmainen, kaksijakoinen metallisolki, 3,2 x 3 cm. (vrt. liite n:o 1) Lp: II/4
- : 6 Pyöreä metallisolki. Neulan kanta on taivutettu kehään tehdyn kapeamman kohdan ympärille. Ø 2 cm, reunan leveys 0,4 cm. (vrt. n:o 1) Lp: III/1
- : 7 Pyöreä metallisolki. Neulan kanta ollut taivutettu kehään tehdyn kapeamman kohdan ympärille. Ø 2,2 cm, reunan leveys 0,4 cm. (vrt. n:o 1) Lp: III/2
- : 8 Pyöreä metallisolki. Kehässä kapeampi kohta neulaa varten. Ø 2,2 cm, reunan leveys 0,4 cm. (vrt. liite n:o 1) Lp: III/2
- : 9 Pyöreä metallisolki. Neulan kanta on taivutettu kehään tehdyn kapeamman kohdan ympärille. Ø 2 cm, reunan leveys 0,4 cm. (vrt. n:o 1) Lp: III/2
- : 10 Pyöreä metallisolki. Kehässä kapeampi kohta neulaa varten. Ø 2,2 cm, reunan leveys 0,4 cm. Reunan leveys 0,4 cm. (vrt. n:o 8) Lp: III/2
- : 11 Pyöreä metallisolki. Neulan kanta on taivutettu kehään tehdyn kapeamman kohdan ympärille. Ø 1,5 cm, reunan leveys 0,2 cm. Lp: III/2
- : 12 Pyöreän metallisoljen fragmentti. Kehässä kapeampi kohta neulan taivuttamista varten. Ø 2,2 cm, reunan leveys 0,4 cm. (vrt. liite n:o 1) Lp: IV/1
- : 13 Pyöreäkulmaisen metallisoljen fragmentti. Kehässä kaksi piikkiä. (vrt. liite n:o 1) Lp: IV/1
- : 14 Pyöreä metallisolki. Neula ollut taivutettuna kehässä olevan kapeamman kohdan ympärille. Ø 2 cm, reunan leveys 0,3 cm. (vrt. n:o 8) Lp: IV/1

- 67101: 15 Pyöreä metallisolki. Kehässä on kapeampi kohta neulan taivuttamista kehän ympäri varten. $\emptyset$ 1,6 cm, reunan leveys 0,2 cm. Lp: IV/3
- : 16 Pyöreäkulmainen, suorakaiteen muotoinen metallisolki. Mitat 3,2 x 2,5 cm. Reunan leveys 0,4 cm. (vrt. liite n:o 1) Lp: IV/3
- : 17 Suorakulmaisen metallisoljen fragmentti. Reunan leveys 0,4 cm. (vrt. liite n:o 1) Lp: V/1
- : 18 Pyöreä metallisolki. Neulan kanta on taivutettu kehään tehdyn kapeamman kohdan ympärille. $\emptyset$ 2,2 cm, reunan leveys 0,5 cm. (vrt. n:o 1) Lp: V/1
- : 19 Pyöreä metallisolki. Neulan kanta on taivutettu kehään tehdyn kapeamman kohdan ympärille. $\emptyset$ 2,4 cm, reunan leveys 0,4 cm. (vrt. n:o 1) Lp: V/3
- : 20 Pyöreä metallisolki. Kehässä kapeampi kohta neulaa varten. $\emptyset$ 1,4 cm, reunan leveys 0,2 cm. (vrt. n:o 10) Lp: Hauta n:o 1
- : 21 Metallisormus, $\emptyset$ 2 cm. Lp: I/1
- : 22 Metallisormus, $\emptyset$ 2 cm. Lp: I/3
- : 23-25 Metallisormuksia, $\emptyset$ 2, 2,2 ja 2 cm. Lp: II/1
- : 26 Metallisormus, $\emptyset$ 2 cm. Lp: II/2
- : 27 Metallisormus, $\emptyset$ 2,2 cm. Lp: II/3
- : 28 Lyijysormuksen fragmentti. Lp: II/4
- : 29-35 Kolme metallisormusta, $\emptyset$ 1,8, 2 ja 1,8 cm
Metallisormuksen fragmentti
Lyijysormus, $\emptyset$ 2 cm
Kaksi lyijysormuksen fragmenttia
Lp: III/1
- : 36-42 Viisi metallisormusta, $\emptyset$ 1,8, 1,8, 1,8, 1,6 ja 2,2 cm
Kaksi lyijysormusta
Lp: III/2
- : 43-44 Metallisormus, $\emptyset$ 2,2 cm
Metallisormuksen fragmentti, $\emptyset$ 2 cm
Lp: III/4
- : 45 Metallisormus, $\emptyset$ 2,2 cm. Lp: IV/1
- : 46 Metallisormuksen fragmentti. Lp: IV/3
- : 47 Metallisormus, $\emptyset$ 1,8. Lp: IV/3
- : 48-50 Metallisormus, $\emptyset$ 1,8 cm
Kaksi metallisormuksen fragmenttia
Lp: IV/3
- : 51 Metallisormus, $\emptyset$ 1,8 cm. Lp: K1
- : 52 Metallisormus, $\emptyset$ 2,2 cm. Lp: Asehuone

- 67101 : 53-54 Kaksi metallista sormustinta, $\emptyset$ 1,6 ja 2 cm. Lp: I/1
- : 55 Lyijynappi, $\emptyset$ 2 cm. Lp: I/1
- : 56-59 Metallinen kantanappi, $\emptyset$ 2,8 cm
 Metallinappi, josta kantaosa puuttuu, $\emptyset$ 1,8 cm
 Metallinen napinkuori, $\emptyset$ 2,2 cm
 Lyijyinen kantanappi, $\emptyset$ 1,6 cm
 Lp: I/3
- : 60-66 Kolme metallista kantanappia, $\emptyset$ 1,8, 2, 1,6 cm
 Kaksi litteää, metallista napinkuorta, $\emptyset$ 2 ja 2,5 cm
 Metallilangasta punottu nappi, $\emptyset$ n. 2 cm
 Fasetoitu, musta lasinappi, $\emptyset$ 2,2 cm
 Lp: II/2
- : 67-68 Kaksi metallista kantanappia, $\emptyset$ 1,6 ja 1,4 cm
 Lp: II/3
- : 69-71 Metallinen napinkuori, $\emptyset$ 1,6 cm
 Lyijyinen kantanappi, $\emptyset$ 1,8
 Musta lasinappi, $\emptyset$ 2 cm
 Lp: II/4
- : 72-74 Metallinen kantanappi, $\emptyset$ 1,8 cm
 Kaksi metallista napinkuorta, $\emptyset$ 1,5 ja 2 cm
 Lp: III/1
- : 75-84 Viisi metallista kantanappia, $\emptyset$ 1,8, 2,2, 2,4, 1,5, 1,2 cm
 Kolme metallista napinkuorta, $\emptyset$ 2,5, 2,4 ja 1,8 cm
 Kaksi lyijyistä kantanappia, $\emptyset$ 2,4 ja 1,6 cm
 Lp: III/2
- : 85-96 Kolme metallista kantanappia, $\emptyset$ 2, 1,7 ja 2,2 cm
 Kaksi metallista kantanappia, joista kannat puuttuvat, $\emptyset$ 2,5 ja 2 cm
 Kolme metallista napinkuorta, $\emptyset$ 2,8, 1,7 ja 1,9 cm
 Kaksi metallisen napinkuoren fragmenttia
 Lyijyinen kantanappi, josta kanta puuttuu, $\emptyset$ 2,1 cm
 Lyijyinen kalvosinnappi, $\emptyset$ 1,6 cm
 Lp: III/3
- : 97-103 Kolme metallista kantanappia, $\emptyset$ 1,6, 1,6 ja 1,6 cm
 Metallinen kantanappi, josta kanta puuttuu, $\emptyset$ 1,5 cm
 Metallinen napinkuori, $\emptyset$ 1,5 cm
 Lyijynapin kuori, $\emptyset$ 2 cm
 Musta litteä lasinappi, $\emptyset$ 2,3 cm
 Lp: III/4
- : 104-111 ^{Kuusi} ~~Kaksi~~ metallista kantanappia, $\emptyset$ 1,6, 2, 2,4, 2,2, 1,6 ja 1,2 cm
 Litteä metallinappi, $\emptyset$ 1,7 cm
 Lyijyinen kantanappi, $\emptyset$ 2 cm
 Lp: IV/1
- : 112-114 Metallinapin kuori, $\emptyset$ 1,4 cm
 Musta lasinappi, $\emptyset$ 2,3 cm
 Lp: IV/2
- : 115-116 Metallinapin kuoren fragmentti
 Ruostainen rautanappi, $\emptyset$ 2 cm
 Lp: IV/3

- 67101:117-122 Kaksi metallista napinkuorta, $\varnothing$ 2,4 ja 1,4 cm
Lyijyinen kantanappi, $\varnothing$ 2,7 cm
Lyijyinen kantanappi, josta kanta puuttuu, $\varnothing$ 1,8 cm
Lyijyinen kalvosinnappi
Valkoinen liitunappi, $\varnothing$ 2 cm
Lp: IV/4
- :123-124 Metallinen kantanappi, $\varnothing$ 2,5cm
Litteä metallinappi, $\varnothing$ 1,8 cm
Lp: V/1
- :125-126 Metallinen kantanappi, $\varnothing$ 1,8 cm
Lyijyinen kantanappi, kanta rikkonainen, $\varnothing$ 1,5 cm. Lp:V/2
- : 127-130 Metallisen kantanapin fragmentti
Metallisen napinkuoren fragmentti
Lyijyinen kantanappi, kanta puuttuu, $\varnothing$ 2 cm
Sininen lasinappi, kanta rikkonainen
Lp: V/3
- :131-135 Kolme metallista kantanappia, $\varnothing$ 3, 1,8 ja 2 cm
Metallinen napinkuori, $\varnothing$ 1,4 cm
Ruosteinen kantanappi, $\varnothing$ 2 cm
Lp: V/4
- :136-137 Kaksi metallista kantanappia, $\varnothing$ 2,1 ja 2,1 cm
Lp: K/1
- :138 Metallinen napinkuori, $\varnothing$ 1,8 cm
Lp: K/4
- :139 Metallinen kantanappi, $\varnothing$ 1,9 cm
Lp: Hauta n:o 1
- :140 Metallinen kantanappi, kanta puuttuu, $\varnothing$ 1,9 cm
Lp: Hauta n:o 4
- :141-142 Metallinen kantanappi, $\varnothing$ 1,6 cm
Metallinen napinkuoren gragmentti
Lp: Hauta n:o 5
- :143-144 Metalliheloja
Lp: I/1
- :145 Metallihela
Lp: I/2
- :146-148 Metalliheloja
Lp: I/3
- :149-152 Metalliheloja (vrt. liite n:o 2)
Lp: II/1
- :153-160 Metalliheloja
Lp: II/2
- :161-166 Metalliheloja
Lp: II/3
- :167-178 Metalliheloja
Lp: III/1
- :179-192 Metalliheloja
Lp: III/2

- 67101:193-200 Metalliheloja
Lp: III/3
- :201-202 Metalliheloja
Lp: III/4
- :203-208 Metalliheloja
Lp: IV/1
- :209 Metallihela
Lp: IV/2
- :210-212 Metalliheloja
Lp: IV/3
- :213-214 Metalliheloja
Lp: IV/4
- :215-216 Metalliheloja
Lp: V/1
- :217-218 Metalliheloja
Lp: V/3
- :219-222 Metalliheloja (vrt. liite n:o 2)
Lp: V/4
- :223-224 Metalliheloja
Lp: K/1
- :225 Metallihela
Lp: K/4
- :226-233 Metalliheloja
Lp: Hauta n:o 5
- :234 Metallilangasta tehdyn koristeen fragmentti
Lp: I/2
- :235-236 Kaksi metallilangasta punottua kukka-aiheista koristetta
Lp: I/3
- :237-239 Metallilangasta punottu koriste
Metallilangasta kierretty "vieteri", pitl 10 cm
Lp: III/1
- :240 Vrt. liite n:o 2. Metallilevyn toisella puolella sen muotoinen paksu karvatäyte
Lp: II/4
- :241-246 Epämääräinen suorakaiteen muotoinen metallilevy, 3 x 1,5 cm
Hakasen koukkuosa
Soljen neulaosa, pit. 2,2 cm
Metalliputken kappale, pit. 1,4 cm
Hakasen kiinnitysosa
Metalliketjun katkelma, pit. 3,2 cm
Lp: III/2
- :247-250 Metallilangasta tehty koriste
Hakanen
suppilomainen metallikappale
Epämääräinen metalliputki, jossa metallikorkki, pit. 3
Lp: III/4

- 67101:251-252 Taivutettu metallilanka
Silmälasi sangat
Lp: IV/1
- :253 Kuonapala
Lp: IV/2
- :254-255 Epämääräisiä kuonapaloja
Lp: IV/3
- :256-257 Metallilangasta punottu kukka-aiheinen koriste
Kaksi toisiinsa sidottua metallilangan kappaletta
Lp: V/2
- :258 Kuonaa
Lp: V/2
- :259 Vrt. liite n:o 3 Metallinen vaakuna-aiheinen taos
takana kiinnityskoukku. Pinnassa kirjaimia
B B 5
E I D
Lp: K/3
- :260 Vrt. liite n:o 3
Lp: K/4
- :261 Vrt. liite n:o 3
Koristeellinen A-kirjain
Lp: Hauta n:o 4
- :262 Metallirenkaan katkelma, $\emptyset$ 3 cm
Lp: Hauta n:o 5
- :263 Epämääräinen metallireynuksen katkelma
Lp: Asehuone
- : 264 Vrt. Liite n:o X 3. Koristelevyn yläpää katkennut
Pinnan käsittely erittäin hieno
Lp: Altтарin alus
- :265 Lyijyristi vrt. liite n:o 4
Lp: II/2
- :266 Lyijyneliö, takana kiinnityskohdat. Ollut mahd. solki
vrt. liite n:o 4
Lp: IV/4
- :267 Tinasotamies, Ratsumieheltä puuttuu pää
Lp: I/3
- :268 Ikkunan lyijypuitteen katkelma
Lp: V/4
- :269 Ikkunan lyijypuitteen katkelma
Lp: Hauta n:o 5
- :270 Liitupiipun varren fragmentti, pit. 3,1 cm
Lp: I/1
- :271-272 Kaksi liitupiipun varren fragmenttia, pituudet: 2,8
ja 2,5 cm
Lp: I/3
- :273 Liitupiipun varren fragmentti, pit. 5,5 cm
Lp: II/3

- 67101:274-275 Liitupiipun pesän fragmentti
Liitupiipun varren fragmentti, pit. 5,5 cm
Lp: II/3
- :276-279 Liitupiipun pesän fragmentti
Kolme liitupiipun varren fragmenttia, pituudet 5, 2,6
ja 1,8 cm
Lp: III/4
- :280-281 Kaksi liitupiipun varren fragmenttia, pituudet 5,5 ja
4,2 cm
Lp: IV/4
- :282 Liitupiipun varren fragmentti, pit. 4,5 cm
Lp: V/1
- :283 Liitupiipun varren fragmentti, pit. 2,9 cm
Lp: V/4
- :284 Sininen savihelmi
Lp: IV/1
- :285 Vihreä fasetoitu lasihelmi
Lp: IV/2
- :286 Sinisen lasihelmen puolikas
Lp: IV/3
- :287 Valkoinen lasihelmi
Lp: V/3
- :288-289 Kaksi valkoista posliininkappaletta
Lp: II/4
- :290 Sinivalkoinen posliinikatkelma
Lp: III/2
- :291 Sinivalkoinen posliinifragmentti
Lp: III/4
- :292 Sinivalkoinen posliinifragmentti
Lp: Asehuone
- :293 Metallinen veitsenterä, pit. 6,3 cm. Vrt. liite n:o 4
Lp: II/2
- :294 Luusta tehty holkki, $\emptyset$ 1,9 cm
Lp: Hauta n:o 5
- :295 Rautainen koukku, pit. 12 cm
Lp: I/2
- :296 Rautainen kierukka
Lp: I/3
- :297 Rautarengas, $\emptyset$ 2,5 cm
Lp: II/3
- :298 Taivutettu rautakierukka
Lp: III/3
- :299 Arkun helan fragmentti, vrt. liite n:o 4
Lp: IV/1
- :300 Rautakoukku, pit. 9,5 cm
Lp: IV/3

- 67101:301-302 Rautakoukku, pit. 10 cm
Rautarengas, $\varnothing$ 4 cm
Lp: IV/4
- :303 Rautarengas, $\varnothing$ 3,2 cm
Lp: V/2
- :304 Hokkinaula
Lp: V/3
- :305 Rautalevy, 18 x 11 cm Vrt. liite n:o 5
Lp: V/3
- :306 Rautakoukku
Lp: K/1
- :307 Rautalevy, 5,8 x 4 cm
Lp: Hauta n:o 3
- :308-309 Rautainen veitsen terä, pit. 11 cm. Vrt. liite n:o 5
Lp: Hauta n:o 5
- :310-312 Kolme rautanaulaa, pituudet 7, 7,8 ja 8,2 cm
Lp: Sakariston pohjoisseinän komero
- :313-316 Värillisiä lasinpaloja
Lp: I/1
- 317 -319 Värillisiä ja värittömiä lasinpaloja
Lp: I/2
- :320-325 Värittömiä ja värillisiä lasinpaloja
Lp: I/3
- :326-338 Ikkunalasifragmentteja vrt. liite n:o 6
Kaksi silmälasien linssiä)katkelmia)
Lp: II/2
- :339-348 Ikkunalasifragmentteja
Silmälasin linssi, $\varnothing$ 3,7 cm
Lp: II/4
- :349-355 Värillisiä ja värittömiä lasinpaloja
Lp: III/1
- :356-362 Ikkunalasifragmentteja
Lp: III/2
- :363-365 Värillisiä ja värittömiä lasinpaloja
Lp: III/3
- :366-367 Lasinpaloja
Lp: III/4
- :368-371 Värillisiä (yksi punainen) ja värittömiä lasinpaloja
Lp: IV/1
- :372-377 Ikkunalasi- ja muita fragmentteja Vrt. liite N:o 6
Lp: IV/2
- :378-385 Sekalaisia lasinpaloja
Lp: IV/3
- :386-391 Ikkunalasifragmentteja
Lp: IV/4

67101:392-403 Sekalaisia lasinpaloja
Lp: V/1

:404-405 Lasinpaloja
Lp: V/2

:406-408 Lasinpaloja
Lp: V/3

:409-416 Lasinpaloja
Lp: V/4

:417-426 Lasinpaloja Vrt. liite n:o 6
Lp: K/1

:426-432 Lasinpaloja
Lp: Hauta n:o 1

:433 Lasinpala
Lp: Hauta n:o 2

:434-436 Lasinpaloja
Lp: Hauta n:o 3

:437-441 Lasinpaloja Vrt. liite n:o 6
Lp: Hauta n:o 4

:442-449 Lasinpaloja
Lp: Hauta n:o 5

:450 Ikkunalasikatkelma
Lp: Sakaristo

:451-453 Lasinpaloja
Lp: Asehuone

:454 Ikkunalasikatkelma
Lp: Alttarin alus

:455 Ruukunkappale
Lp: IV/1

:456-457 Kaksi ruukunkappaletta
Lp: IV/3

:458 Ruukunkappale
Lp: V/4

:459 Ruukunkappale
Lp: K/4

:460 Rautakuonan pakkale
Lp: ?

:461 Arkun kantohele
Lp: I/1

:462 Arkun kantohele
Lp: II/3

:463 Arkun kantohele
Lp: Hauta n:o 1

:464 Puufragmentti, pit. 32 cm. Toinen puoli profiloitu
Lp: ? Vrt. liite n:o 7

SISÄLLYSLUETTELO

67101:	1 -:	20	Soljet
67101:	20 -:	52	Sormukset
67101:	53 -:	54	Sormustimet
67101:	55 -:	142	Napit
67101:	143 -:	262	Metallitaokset
67101:	263 -:	269	Lyijyesineet
67101:	270 -:	283	Liitupiiput
67101:	284 -:	287	Helmet
67101:	289 -:	292	Posliinikappaleet
67101:	293 -:	294	Sekalaista
67101:	295 -:	312	Rautaesineet
67101:	313 -:	454	Lasinpalat
67101:	455 -:	459	Ruukunkappaleet
67101:	460 -:	463	Arkun kantohelat
67101:	464		Puufragmentti

7.11. 1967

momentti

Lisäys Nousiasten kirkon löytöluetteloon v. 1967.

67101:465 Ikkunan lyijypuite. 9,6 x 8,5 cm. Lp asehuone.

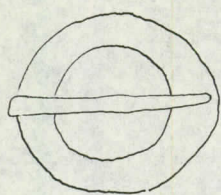
(liite)

:466 Rautataos. Pituus n. 30 cm. Lp asehuoneen itäisen
oviaukon eteläpieli.

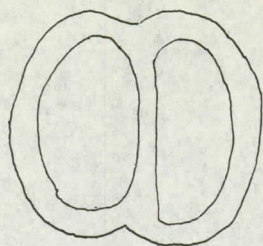
:467 Sanomalehtifragmentti sekä katekismuksen lehtikat-
kelmia. Lp ~~Kuorin~~ pohjoisseinän läntisemmän pari-
ikkunan alaosan umpeenmuurauksen seasta.

Helsingissä 21.10.1971

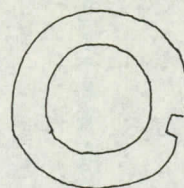
Marja Terttu Knapas
Marja Terttu Knapas

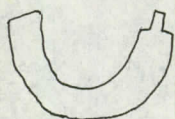
67101:1

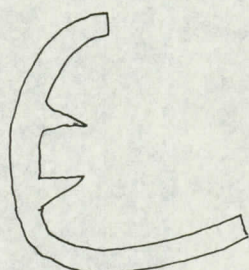
67101:5

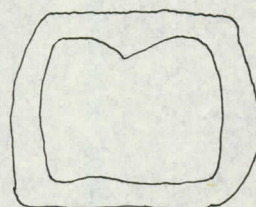
67101:8

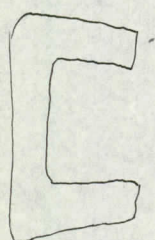
67101:12

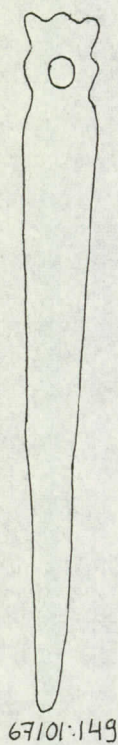
67101:13

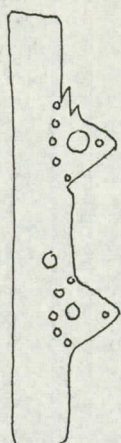
67101:15

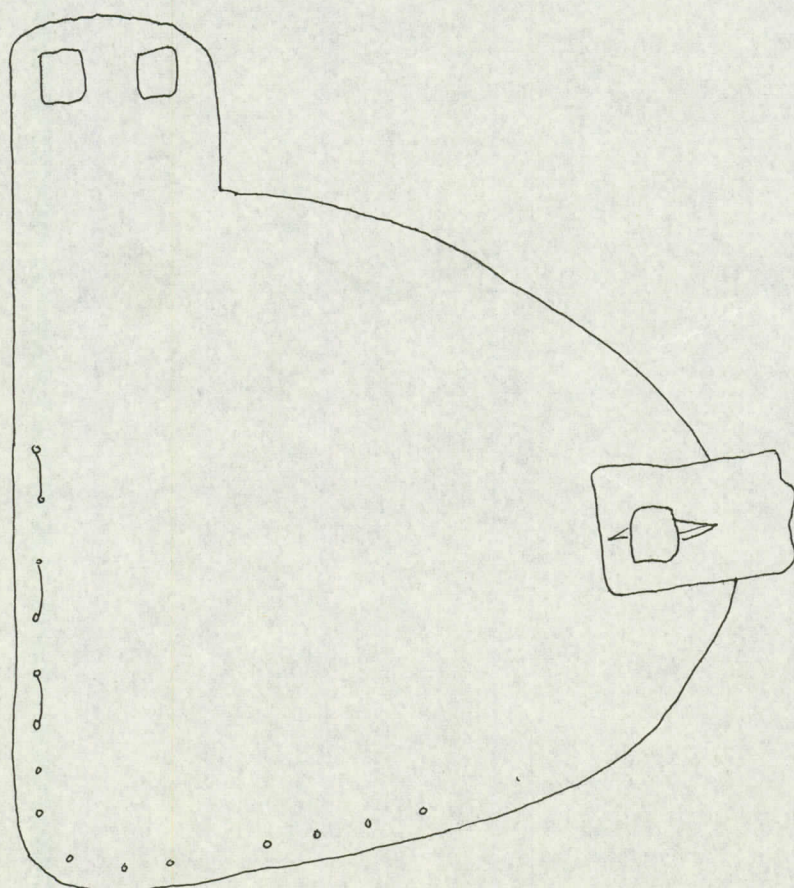
67101:17

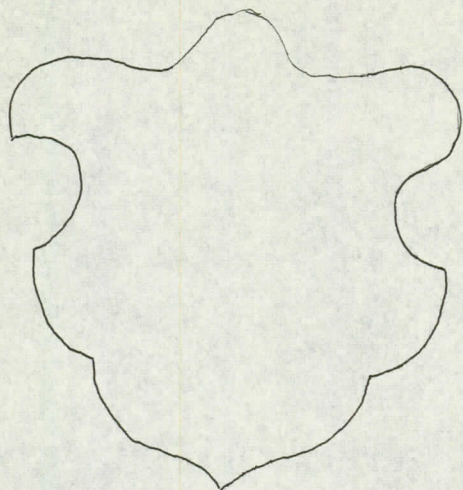
67101:149

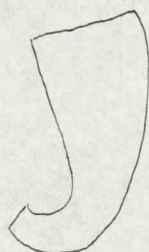
67101:222

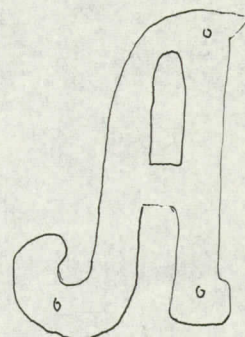
67101:240

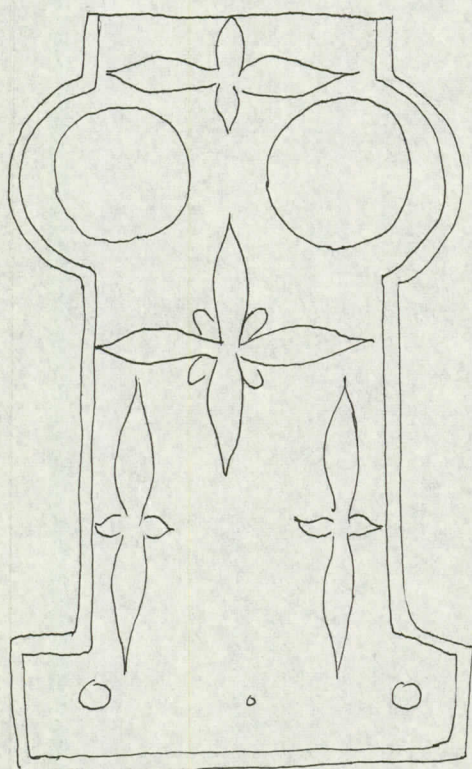
67101:259

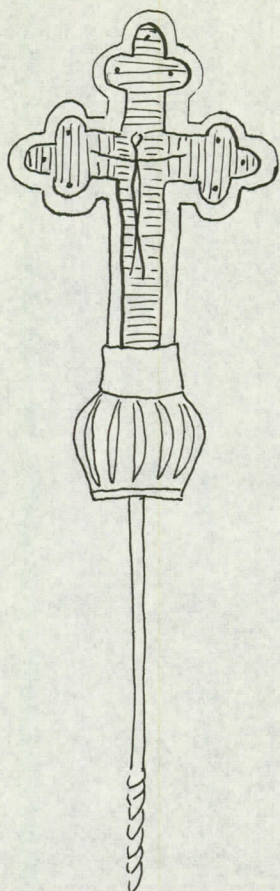
67101:260

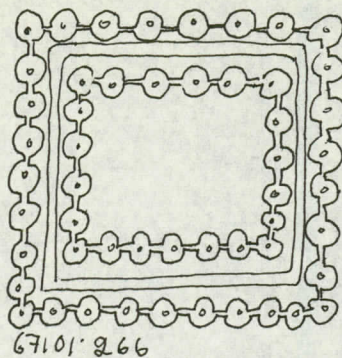
67101:261

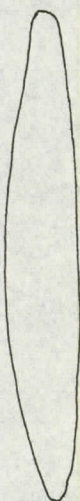
67101:264

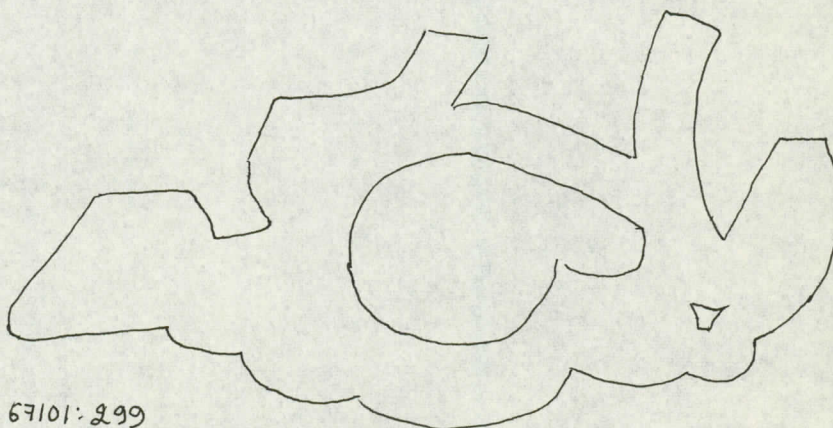
67101:265

67101:266

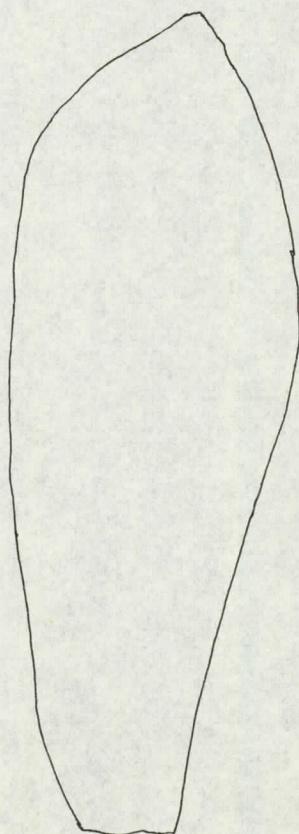
67101:293

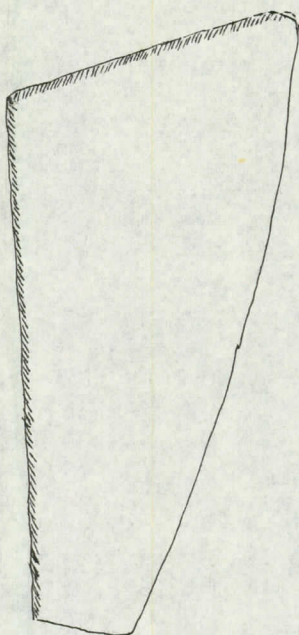
67101:299

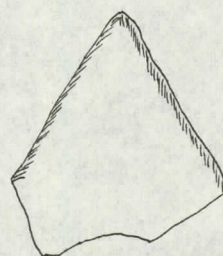
67101:305

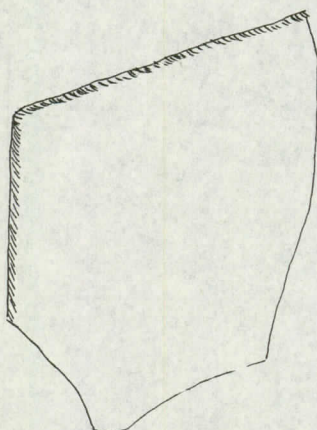
67101:308

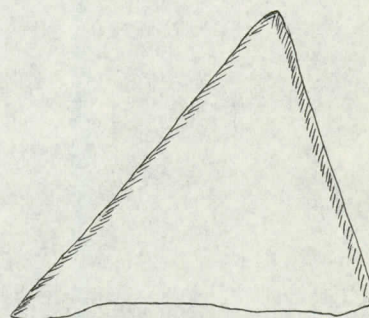
67101: 326-338

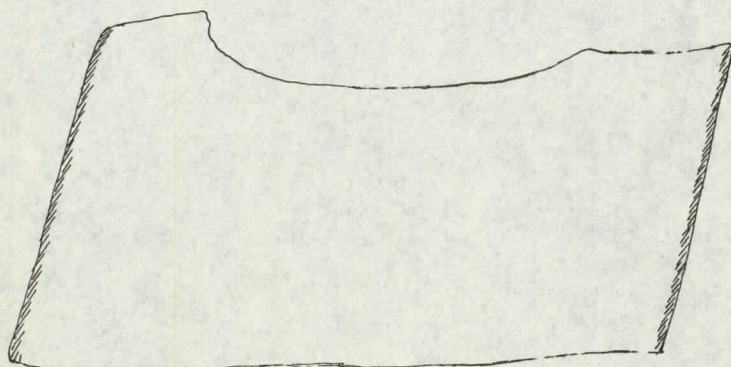
67101: 426-432

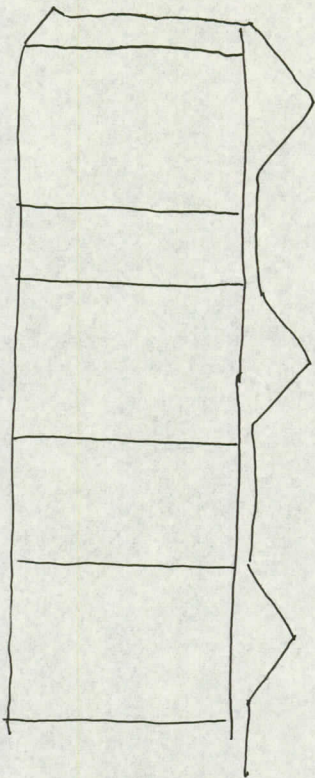
67101: 326-338

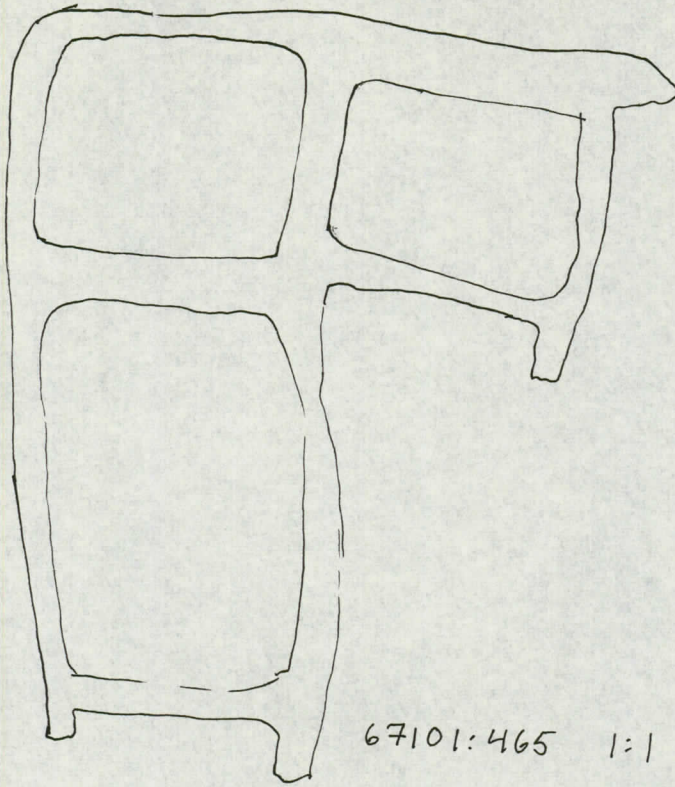
67101: 441-449

67101: 372-377

67101: 464

67101:465 1:1

Your, noble, etc. - all the st. p. alman 17.66
 map. - venpauhi!

~~Ennen~~ rahat ennen vuotta 1400. (Nousiaisten kirkon löytyä).

Brakteaatti (Magnus Eriksson 1319-1354) ~~kuoli~~ *kuoli*.

"	"	II/3
"	"	IV/1
"	Waldemar 1250-1275	IV/1
"	1320-30	II/1
"	1350-1	K1
"	1354	I/3
"	1354	II/1
"	ennen 1361	III/4
"	" "	III/1

F. J. J. J.

68011

Nousiaisten kirkon rahalöytö.

Maisteri Olavi Tapio Rak.hist.tsto, 14.2.68.

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIALLINEN
ARKISTO

SUOMI

1.	1 penni	1865	I/1
2.	"	1865	I/3
3.	"	1866	III/2
4.	"	1867	IV/4
5.	"	1867	hauta 5
6.	"	1881	IV/3
7.	"	1888	IV/2
8.	"	1893	III/1
9.	"	1893	II/IV
10.	10 penniä	1922	hauta 5

RUOTSI

×	11.	Hopearaha (2-p)	1319-54	Thord.XVIII:1a	II/3
×	12.	"	"	Lagerqvist XIX	IV/1
×	13.	"	" 1320-30	"	II/4
×	14.	Brakteaatti	1350-lta	Lag.XXIII ₁ , Th.XX	hauta 1
✓	15.	"	"	"	" K ₁
×	16.	"	"	"	" II/ ₁
×	17.	"	ennen 1361	XXVI A, Th.XXII	III/1
×	18.	"	ennen 1361	XXVI A, Th.XXII	III/4
×	19.	"	todenn.Alb.Meckl.aik.	Ant.I, fig.150	
			Thord., Lagerq.eivät mainitse kys.tyyp.	IV/3	
×	20.	Brakteaatti	todenn.Alb.Meckl.aik.1363-89,		
			Ant.I, fig.152.Thord., Lagerq.eivät main.	I/2	

- X 21. Brakteaatti 1363- 1500-luvunalkuun, Lag.XXVII,
 I/1
 X 22. Brakteaatti 1363- 1500- luvun alkuun,Lag.XXVIII,
 IV/3
 X 23. Brakteaatti 1363-1500-luvun alku,Lag.XXVII,
 V/3
 68011 (jatk.) X 24. Brakteaatti 1363-1500-luv.alku,Lag.XXVII,K₄
 X 25. " " " III/2
 X 26. " " " I/2
 X 27. " " " I/3
 X 28. " " " II/2
 X 29. " " " II/1
 X 30. " " " III/4
 XX 31-32. " " " III/4
 X 33. " " " V/1
 X 34. " " " II/4
 X 35. " " " "
 X 36. " " " I/2
 X 37. Ortug (katkelma) Alb.Meckl.? III/2
 X 38. 4-penning 1405-1436 (Erik Pommeril.)Th.67fig
 II/2
 X 39. 4-penning(katk.) 1405-1436 Thord. fig.67
 hauta 1
 X 40. brakteaatti 1400-luv.puoliv.Lag.XXVI_c V/3
 X 41. " " " I/2
 X 42. " " " hauta 3
 X 43. " Alb.Mecklenb.? Ant.I,fig.151,
 Bruun I, fig.176
 X 44. brakteaatti Alb.Mecklenb.? Ant.,fig.149,
 IV/I
 X 45. brakteaatti Alb.Meckl.? Schive XII,58 K₂
 X 46. " Alb.Meckl.? Ant.,fig.146,
 muistuttaa Lag.XXVI_D-tyyppiä 1500-20, K_A

MECKLENB.
 MUODELLA
 LUUKALV.

- x 47. brakteaatti Alb.Meckl.?Ant.I 146, muistuttaa
 Lag.XXVI_D-tyyppeä 1500-20, V/4
- x 48. brakteaatti Alb.Meckl.?Ant.I, fig.146,
 muistuttaa Lag.XXVI_D-tyyppeä 1500-20, IV/4
- x 49-50. brakteaatti 1500-20 Lag.XXVI_D muist.tyyp.
 Ant.I, fig.146 (alb.Meckl.)? III/1
- x 51. brakteaatti 1500-20 Lag.XXVI_D muist.tyyp.
 Ant.I, fig.146 Alb.Meckl.? III/2
- x 52. brakteaatti 1500-20 Lag.XXVI_D muist.kys.tyyp.
 valjemmin rajattu aika 1363-1520 I/2
- 68011(jatx.) 53. Brakteaatti 1500-20 Lag.XXVI_D-tyyp.muist.
 Ant.I, fig.146: Alb.Meckl.? II/2
- xx 54-55. brakteaattikatkelmia 1500-20 Lag.XXVI_D III/2
- x 56. brakteaattikatkelma kulunut V/4
- 57-58. toinen kulunut raha, toinen ei raha K₁
- x 59. EI RUOTSALAINEN BRAKTEAATTI. Todennäköisesti
 Saksalaisen ritarikunnan rahatyyppeä (Kotka)
 n.1400 tienoilta Waschinski s.31, taulu 14
 IV/1
- x 60. Hopearaha (TARTTO) v.1522. Piispa Johan V
 Blankenfeld 1518-1527. Vrt. Feodorov s.43, n:o 42
 III/1
- x 61-62. Half örtug Sten Sture den äldre 1470-97. II/1
- x 63. Half örtug Sten Sture den yngre 1512-1520.
 hauta 2
64. Fyrk (ropo) Kustaa Vaasa 1521-60. II/2
65. " " I/1
66. Örtug 1530 " II/1
67. " " III/1
68. Fyräpenning " 154- I/1
69. " " 1547 II/2
70. " " 1560 V/4
71. " " IV/3

72.	Skilling	Erik XIV 1560-68	III/2
			Reval
73.	"	" Reval	III/2
74.	"	" "	II/3
75.	"	" "	III/1
76.	1/2 äyriä 1565	" III/2	
77.	" " "	" III/4	
78.	" " 1566	" II/1	
79.	" " 156-	" II/1	
80.	Fyrk 1578	Juhana III 1568-92	II/2
81.	Fyrk 158-	Juhana III 1568-92	III/2
82.	Örtug 1590	"	I/3
83.	1/2 äyriä 1569	Juhana III	I/3
84.	" " "	"	I/1

68011 (jatk.)

85.	1/2 äyriä 1569	Juhana III	III/1
86.	" " 1570	"	II/2
87.	" " 1570	"	I/1
88-89.	" " 1574	"	II/2
90.	" " 157-	"	II/2
91.	" " 1592	"	III/1
92.	" " 1592	"	II/2
93.	" " 1592	"	III/2
94.	" " 1592	"	V/4
95.	" " 1592	"	I/1
96.	" " 1592	"	III/4
97.	" " 1592	"	IV/1
98.	1 äyri 1592	"	III/2
99-101.	2 äyriä 1573	"	III/1
102-105.	" " 1573	"	III/2
106.	" " 1573	"	V/3
107.	" " 1573	"	II/IV
108.	" " 1574	"	I/1
109.	" " 1576	"	II/1
110.	" " 1591	"	II/IV

111-112.	"	"	1592	"	II/II
113.	"	"	1592	"	III/2
114.	"	"	1592	"	IV/1
115.	"	"	1592	"	II/IV
116.	"	"	1592	"	I/1
117.	"	"	?	"	III/2
118.	"	"	?	"	IV/2
119.	Fyrk	Sigismund	1592-99	I/2	
120.	"	"		hauta 5	
121.	1/2 äyriä	1598	II/2		
122.	1 äyri	1610 Kaarle IX	1598-1604	hauta 5	
123.	"	1611	"	hauta 5	
124.	4 äyriä	1606	III/III		
125.	2 äyriä	1623 Kustaa II Adolf	1611-32, III/1		
126.	1 äyri	1613	"	RR II/2	
127.	1 äyri	1629	"	AE IV/2	
128.	1/2 äyriä	1625	"	II/II	
129.	Fyrk	1624 Kustaa II Adolf	hauta 4		
130.	"	1624	"	III/1	
131.	"	1624	"	II/1	
132.	1/2 äyriä	"	III/4		
133.	1 äyri	1634 Kristina	1632-54 I/3		
134.	1 äyri	1634	"	II/4	
135.	1 äyri	1637	"	I/1	
136.	1 äyri	1649	"	I/2	
137.	1 äyri	1650	"	I/1	
138.	1 äyri	1654	"	II/II	
139.	1 äyri	165-	"	II/2	
140.	1 äyri		"	III/4	
141.	1 äyri		"	IV/1	
142.	1/4 äyriä	1634	"	I/1	
143.	"	"	1634	"	II/3
144.	"	"	1634	"	I/2
145-146.	1/4 äyriä	1635	III/III		

68011(jatk)

68011(jatk.)

147.	"	1635	V/3
148.	"	1635	II/1
149-150.	"	1635	I/1
151.	"	1635	IV/1
152.	"	1635	hauta 5
153.	"	1636	IV/1
154-155.	"	1636	III/1
156.	"	1637	III/III
157.	"	1637	XI/1
158.	"	1637	IV/3
159.	"	1637	K ₂
160.	"	1638	I/2
161.	"	1638	IV/2
162.	"	1639	II/3
163.	"	1642	II/3
164.	"	1642	II/II
165.	"	1644	II/II
166.	"	1644	III/2
167-171.	"	? Kristina	I/1
172.	"	? "	IV/1
173.	1/4 äyri	Kristina	II/1
174.	" "	"	III/2
175-178.	1/4 äyri	Kristina	II/II
179.	1/4 äyri	"	IV/3
180.	" "	"	V/3
181.	" "	"	III/III
182.	" "	"	V/3
183.	" "	"	hauta 5
184-186.	" "	"	III/2
187.	1 äyri	Kaarle X Kustaa	1654-1660 hauta 3
188.	1 äyri	"	II/3
189.	1/4 äyriä	"	1656 III/2
190.	1/4 "	"	1656 I/3
191.	1/4 äyriä	"	1657 I/1
192.	" "	"	1657 II/II

193.	1/6	äyriä	Kaarle XI(1660-97)	1666	III/1
194.	1/6	"	"	1674	II/II
195-196.	"	"	"	1676	II/II
197-201.	"	"	"	1677	II/II
202-203.	"	"	"	1681	II/II
204.	"	"	"	1683	V/4
205-206.	"	"	"	1683	
207.	"	"	"	1686	V/4
208-209.	"	"	"	1686	II/II
210.	"	"	"		II/II
211-212.	"	"	"		IV/4
213.	"	"	"		III/1
214.	"	"	"	1661	K ₂
215.	"	"	"	1662	II/II
216.	"	"	"	1664	II/3
217.	"	"	"	1666	I/3
218-220.	"	"	"	1666	II/1
221.	"	"	"	1666	hauta 3
222.	"	"	"	1666	K ₂
223.	"	"	"	1666	V/3
224-226.	"	"	"	1666	V/3
227-235.	"	"	"	1666	II/II

68011(jatk.)

236.	1/6	äyriä	1666 Kaarle XI	III/III
237-238.	1/6	äyriä	1666 Kaarle XI	III/III
239.	1/6	äyriä	1666 "	II/IV
240.	1/6	äyriä	1666 "	kuori pohj.puoli itäinen osa
241-244.	1/6	äyriä	1666 "	IV/4
245-247.	1/6	äyriä	1666 "	III/1
248-256.	1/6	äyriä	1666 "	III/2
257.	1/6	äyriä	1666 "	asehuone
258.	1/6	"	"	IV/3
259-263.	1/6	"	"	IV/1
264-266.	1/6	"	"	III/4

267-269.	1/6	"	"	"	sakaristo
270.	1/6	"	1667	"	kuori pohj.puoli itäi.osa
271.	1/6	äyriä	1667	"	IV/3
272.	1/6	äyriä	1667	"	V/1
273.	1/6	äyriä	1667	"	II/3
274-275.	1/6	äyriä	1667	"	III/2
276-281.	1/6	"	1667	"	II/II
282.	1/6	"	1667	"	II/IV
283.	1/6	"	1667	"	I/2
284.	1/6	"	1667	"	IV/2
285-288.	1/6	"	1667	"	III/III
289-290.	1/6	"	1667	"	IV/1
291.	1/6	"	1667	"	III/4
292.	1/6	"	1668	"	III/III
293-294.	1/6	äyriä	1668	"	III/1
295.	1/6	"	1669	"	III/1
296.	1/6	"	1669	"	II/II
297.	1/6	"	1669	"	III/4
298-299.	1/6	"	1670	"	III/1
300.	1/6	"	1670	"	IV/3
301-302.	1/6	"	1670	"	III/2
303.	1/6	"	1670	"	II/IV
304.	1/6	"	1670	"	hauta 4
305.	1/6	"	1670	"	III/4
306.	1/6	äyriä	1670	Kaarle XI	II/I
307.	"	"	1670	"	I/3
308-309.	"	"	1670	"	II/II
310.	"	"	1671	"	III/1
311-312.	"	"	1671	"	V/1
313.	"	"	1671	"	II/3
314-316.	"	"	1671	"	IV/3
317-321.	"	"	1671	"	II/II
322-323.	"	"	1671	"	II/IV

68011(jatk.)

324-325.	"	"	1671	"	"	V/3
326-327.	"	"	1671	"	"	I/2
328-329.	"	"	1671	"	"	
330-333.	"	"	1671	"	"	III/2
334.	"	"	1671	"	"	III/III
335.	"	"	1671	"	"	III/4
336-337.	"	"	1671	"	"	I/3
338.	"	"	1671	"	"	IV/2
339-340.	"	"	1671	"	"	IV/1
341.	"	"	1672	"	"	IV/4
342-343.	"	"	1672	"	"	II/II
344.	"	"	1672	"	"	III/2
345-346.	"	"	1672	"	"	V/1
347-350.	"	"	1673	"	"	III/2
351-353.	"	"	1673	"	"	V/3
354.	"	"	1673	"	"	hauta 4
355-359.	"	"	1673	"	"	I/3
360.	"	"	1673	"	"	IV/3
361.	"	"	1673	"	"	III/1
362-363.	"	"	1673	"	"	III/III
364.	"	"	1673	"	"	IV/1
365-373.	"	"	1673	"	"	II/II
374.	"	"	1673	"	"	IV/2
375-376.	"	"	1674	"	"	III/2
377.	"	"	1674	"	"	V/3
378.	"	"	1674	"	"	III/III
379.	"	"	1674	"	"	II/1
380.	"	"	1675	"	"	III/2
68011(jatk.) 381.		1/6 äyriä	1675	Kaarle	XI	I/1
382.	"	"	1675	"	"	III/1
383-384.	"	"	1675	"	"	II/IV
385.	"	"	1675	"	"	III/4
386.	"	"	1675	"	"	IV/2
387.	"	"	1676	"	"	IV/3
388.	"	"	1676	"	"	V/1

389-392.	"	"	1676	"	"	III/1
393-400.	"	"	1676	"	"	III/2
401.	"	"	1676	"	"	I/3
402.	"	"	1676	"	"	V/3
403-404.	"	"	1676	"	"	III/III
405-406.	"	"	1676	"	"	I/2
407.	"	"	1676	"	"	III/4
408.	"	"	1677	"	"	IV/3
409.	"	"	1677	"	"	III/III
410-412.	"	"	1677	"	"	III/1
413.	"	"	1677	"	"	hauta 5
414.	"	"	1677	"	"	I/1
415.	"	"	1677	"	"	I/2
416-417.	"	"	1677	"	"	III/2
418.	"	"	167-	"	"	III/1
419-420.	"	"	1680	"	"	III/2
421.	"	"	1681	"	"	III/III
422.	"	"	1681	"	"	III/2
423.	"	"	1681	"	"	V/1
424.	"	"	1681	"	"	II/3
425.	"	"	1682	"	"	IV/1
426-427.	"	"	1682	"	"	I/3
428.	"	"	1682	"	"	III/2
429.	"	"	1682	"	"	I/1
430.	"	"	1683	"	"	III/2
431.	"	"	1686	"	"	hauta 2
432.	"	"	1686	"	"	III/III
433.	"	"	1686	"	"	III/2
434-435.	"	"	1686	"	"	IV/3
436.	"	"	1686	"	"	II/1
437.	1/6 äyriä	1686	Kaarle XI	I/3		
438-439.	"	"	?	"		IV/1
440-443.	"	"	1677	"		III/4
444.	"	"	?	"		I/2

68011(jatk.)

445.	"	"	?	"	hauta 5
446.	"	"	?	"	V/3
447-449.	"	"	?	"	III/4
450-453.	"	"	?	"	III/2
454-455.	1/4 äyriä	1667	"	"	I/1
456.	"	1674	"	"	II/1
457.	"	1674	"	"	K ₄
458.	"	16-	"	"	III/1
459.	1 äyri	1665	"	"	V/1 AR
460.	"	1667	"	"	hauta 2 AR
461.	"	1670	"	"	II/2 AR
462.	"	1672	"	"	III/1 AR
463.	"	1672	"	"	I/3 AR
464.	"	1686	"	"	III/2 AE
465.	"	1690	"	"	III/4 AR
466.	"	1692	"	"	II/2 AR
467.	"	1694	"	"	II/2 AR
468.	"	1694	"	"	V/3 AR
469.	"	1695	"	"	IV/3 AR
470.	"	1696	"	"	II/2 AR
471.	"	1709	"	"	II/2 AR
472.	"		"	"	II/3 AR
473.	2 "	1665	"	"	IV/1 AR
474.	5 "	1691	"	"	I/3 AR
475.	5 "	1695	"	"	III/2 AE
476.	1 äyri	1693	Kaarle XII	1697-1718	I/3 AR
477.	1 äyri	1697	"	"	V/1
478.	1 äyri	1701	"	"	II/2 AR
479.	1 äyri	1703	"	"	II/2 AR
480.	1 äyri	1704	"	"	I/2 AR
481.	1 äyri	1706	"	"	I/2 AR
482.	1 äyri	1707	"	"	V/4 AR
483.	1 äyri	1717	"	"	K ₁ AR

68011(jatk.)	484.	1/2 äyriä	1708	Kaarle XII	I/1
	485.	1/6 "	16-	"	IV/3
	486.	1/6 "	1703	"	III/1
	487-488.	1/6 "	1707	"	III/1
	489.	1/6 "	1707	"	I/3 AE
	490-491.	1/6 äyriä	1707	"	hauta 5 AE
	492.	1/6 "	1707	"	II/1 AE
	493.	1/6 "	1707	"	IV/4 AE
	494-497.	1/6 "	1707	"	III/2 AE
	498-499.	1/6 "	1708	"	IV/3 AE
	500.	1/6 "	1708	"	V/1 AE
	501.	1/6 "	1708	"	II/1 AE
	502.	1/6 "	1708	"	I/3 AE
	503-505.	1/6 "	1708	"	III/2 AE
	506.	1/6 "	1708	"	V/3 AE
	507-510.	1/6 "	1708	"	III/III AE
	511.	1/6 "	1712	"	III/1 AE
	512-513.	1/6 "	1715	"	III/III AE
	514.	1/6 "	1715	"	V/1 AE
	515.	1/6 "	1715	"	IV/4 AE
	516.	1/6	1715	"	V/3 AE
	517.	1/6 "	1715	"	III/2 AE
	518.	1/6 "	1715	"	I/1
	519.	1/6 "	1716	"	I/3 AE
	520.	1/6 "	1716	"	II/3 AE
	521-522.	1/6 "	1716	"	III/1 AE
	523-524.	1/6 "	1716	"	III/2 AE
	525.	1/6 "	1716	"	V/3 AE
	526.	1/6 "	1716	"	II/1 AE
	527.	1/6 "	1716	"	I/1 AE
	528.	1/6 "	1718	"	IV/3 AE
	529-530.	1/6 "	1718	"	V/1 AE

68011 (jatk.)

531-534.	1/6 "	1718	"	II/3 AE
535.	1/6 "	1718	"	IV/4 AE
536-540.	1/6 "	1718	"	III/1 AE
541-542.	1/6 "	1718	"	I/1 AE
543.	1/6 "	1718	"	I/2 AE
544.	1/6 äyriä	1718	Kaarle XII	V/3 AE
545.	1/6 "	1718	"	I/3 AE
546.	1/6 "	1718	"	? AE
547.	1/6 "	1701	"	II/II AE
548.	1/6 "	1707	"	IV/1 AE
549-553.	1/6 "	1707	"	II/II AE
554.	1/6 "	1713	"	II/II AE
555.	1/6 "	1718	"	IV/1 AE
556-661.	1/6 "	1718	"	II/II AE
662.	1/6 "	1718	"	V/4 AE
663-675.	1/6 "	1718	"	III/2 AE
676.	1/6 "	1718	"	V/3 AE
677.	1/6 "	1718	"	hauta 5 AE
678.	1/6 "	1718	"	IV/2 AE
679-685.	1/6 "	1718	"	III/III AE
686.	1/6 "	17-	"	III/III AE
687.	1/6 "	1707	"	III/4 AE
688-689.	1/6 "	1708	"	III/4 AE
690-691.	1/6 "	1708	"	V/4 AE
692.	1/6 "	1716	"	V/4 AE
693-694.	1/6 "	1718	"	III/4 AE
695-696.	1/taalari(kronan)	1715		hauta 1 AE
697-703.	1 taalari	"	1715	II/II AE
704.	1 taalari	"	1715	IV/1 AE
705.	1 "	"	1715	I/1 AE
706.	1 "	"	1715	III/2 AE
707.	1 "	"	1715	III/III
708.	1 "	"	1715	V/3 AE
709-710.	1 "	"	1715	II/1 AE

68011(jatk.)

711.	1	"	"	1715	II/3	AE
712-715.	1	"	"	1715	III/1	AE
716.	1	"	"	1715	IV/4	AE
717.	1	"	"	1715	I/3	AE
718.	1	"	"	1715	III/4	AE
719-720.	1	"	Wett och Wapen	1717	II/1	AE
721.	1	"	"	1717	II/3	AE
722.	1	"	"	1717	II/II	AE
723.	1	taalari	(Mercurius)	1718	III/4	AE
724.	1	"	"	1718	V/1	AE
725.	1	"	"	1718	II/II	AE
726-727.	1	"	Jupiter	1715	III/2	AE
728.	1	"	Phoebus	1718	II/II	AE
729.	1	"	Saturnus	1718	III/2	AE
730.	1	"	Flink och färdig	1718	I/2	AE
731.	1	"	"	1718	V/3	AE
732.	1	"	"	1718	I/1	AE
733.	1	"	"	(päällelyönti)	I/1	AE
734.	1	äyri	Ulrika Eleonora(1718-20)	1718	III/1	
735.	1	äyri	"	1718	III/1	
736.	1	äyri	"	1718	V/1	
737-741.	1	äyri	"	1719	IV/1	
742.	1	äyri	"	1719	IV/3	
743.	1	äyri	"	1719	IV/3	
744-751.	1	äyri	"		III/1	AE
752.	1	äyri	"		III/4	AE
753-768.	1	äyri	"		III/1	AE
769-773.	1	äyri	"	1719	IV/4	AE
774-778.	1	äyri	"	1719	IV/4	AE
779-783.	1	äyri	"	1719	III/4	AE
784-788.	1	äyri	"	1719	III/4	AE
789-790.	1	äyri	"	1719	K ₁ kuori pohj. puoli itäin.osa	
791-799.	1	äyri	"	1719	III/2	AE

800-807.	1 äyri	"	1719	III/2	AE
808-816.	1 äyri	"	1719	IV/3	AE
817-825.	1 äyri	"	1719	II/3	AE
826.	1 äyri	"	1719	V/4	AE
827-831.	1 äyri	"	1719	hauta 5	AE
832-841.	1 äyri	"	1719	II/II	AE
842-853.	1 äyri	"	1719	II/II	AE
854-861.	1 äyri	"	1719	I/1	AE
862-864.	1 äyri	"	1719	V/3	AE
865-874.	1 äyri	"	1719	III/III	AE
875-885.	1 äyri	"	1719	III/III	AE

68011(jatk.)

886-895.	1 äyri	Ulrika Eleonora	1719	IV/2	AE
896-899.	1 äyri	"	1719	hauta 4	AE
900-901.	1 äyri	"	1719	V/3	AE
902-909.	1 äyri	"	1719	III/2	AE
910-917.	1 äyri	"	1719	III/2	AE
918-919.	1 äyri	"	1719	I/2	AE
920-925.	1 äyri	"	1719	I/3	AE
926-930.	1 äyri	"	1719	I/3	AE
931-935.	1 äyri	"	1720	III/2	AE
936-940.	1 äyri	"	1719	II/1	AE
941-945.	1 äyri	"	1719	II/1	AE
946-950.	1 äyri	"	1719	II/IV	AE
951-953.	1 äyri	"	1719	V/1	AE
954.	1 äyri	"	1720	II/IV	AE
955-956.	1 äyri	"	1720	III/4	AE
957.	1 äyri	"	1720	II/II	AE
958-960.	1 äyri	"	1720	I/3	AE
961-964.	1 äyri	"	1720	II/1	AE
965- 970.	1 äyri	"	1720	III/1	AE
971-972.	1 äyri	"	1720	IV/4	AE
973.	1 äyri	"	1720	K ₁ pohj. puoli itäin. osa	
974.	1 äyri	"	1720	V/1	AE

975.	1 äyri	"	1720	IV/3	AE
976-978.	1 äyri	"	1720	III/III	AE
979.	1 äyri	"	1720	IV/2	AE
980-981.	1 äyri	"	1720	hauta 5	AE
982-983.	1 äyri	"	1720		
984-989.	1 äyri	"	1719	hauta 1	AE
990-992.	1 äyri	"	1720	IV/1	AE
993.	1 äyri	"		asehuone	AE
994.	1 äyri	"	K ₁ kuori	pohj.puoli	
				itäin. osa	AE
995.	1 äyri	"	IV/4		AE
996-1004.	1 äyri	"	II/II		AE
1005-1009.	1 äyri	"	I/1		AE
1010-1011.	1 äyri	"	III/III	AE	päällelyön.
68011(jatk.)	1012-1020.	1 äyri	Ulrika Eleonora	III/2	
	1021-1022.	1 äyri	"	(kuluneita)	hauta 5
	1023-1026.	1 äyri	"	osa päällel.	III/2
	1027.	1 äyri	"	III/2	
	1028-30.	1 äyri	"	III/4	AE
	1031.	1 äyri	"	V/3	AE
	1032.	1 äyri	"	IV/1	AE
	1033-35.	1 äyri	"	I/2	AE päällel.
	1036-40.	1 äyri	"	II/II	AE "
	1041-42.	1 äyri	1719	K ₂	AE
	1043.	2 äyriä	1747	Fredrik I(1720-51)	III/III
	1044.	2 äyriä	1747	"	AE
	1045.	2 äyriä	1747	"	I/1 AE
	1046-47.	1 äyri	1720	"	III/1 AE
	1048.	1 äyri	1720	"	V/1 AE
	1049-50.	1 äyri	1720	"	V/4 AE
	1051-53.	1 äyri	1720	"	I/1 AE
	1054-55.	1 äyri	1720	"	IV/3 AE
	1056-59.	1 äyri	1720	"	I/3 AE
	1060.	1 äyri	1720	"	V/3 AE

1061.	1 äyri	1720	"	hauta 1 AE
1062-63.	1 äyri	1720	"	II/II AE
1064-65.	1 äyri	1720	"	III/III AE
1066-69.	1 äyri	1720	"	II/II AE
1070.	1 äyri	1720	"	III/4 AE
1071-73.	1 äyri	1720	"	III/2 AE
1074-75.	1 äyri	1720	"	V/3 AE
1076.	1 äyri	1720	"	hauta 5 AE
1077.	1 äyri	1720	"	hauta 5 AE
1078-80.	1 äyri	1721	"	II/II AE
1081.	1 äyri	1721	"	IV/4 AE
1082.	1 äyri	1721	"	hauta 1 AE
1083-84.	1 äyri	1721	"	V/1 AE
1085.	1 äyri	1721	"	II/3 AE
1086.	1 äyri	1721	"	I/2 AE
1087.	1 äyri H	1723	"	III/2 AR
1088-93.	1 äyri	1724	"	hauta 1 AE

68011(jatk.)

1094-95.	1 äyri	1724	Fredrik I	IV/1 AE
1096-97.	1 äyri	1724	"	K ₄ AE
1098-1103.	1 äyri	1724	"	II/IV AE
1104.	1 äyri	1724	"	V/4 AE
1105-1111.	1 äyri	1724	"	III/2 AE
1112-1116.	1 äyri	1724	"	III/2 AE
1117-1122.	1 äyri	1724	"	III/2 AE
1123-1126.	1 äyri	1724	"	IV/2 AE
1127.	1 äyri	1724	"	K ₂ AE
1128-1131.	1 äyri	1724	"	III/4 AE
1132-1135.	1 äyri	1724	"	III/4 AE
1136.	1 äyri	1724	"	V/3 AE
1137-1138.	1 äyri	1724	"	I/2 AE
1139-1141.	1 äyri	1724	"	IV/3 AE
1142-1144.	1 äyri	1724	"	K ₁ kuori pohj.puoli itäin. osa
1145.	1 äyri	1724	"	IV/4 AE
1146.	1 äyri	1724	"	hauta 3 AE

1147-1150.1	äyri	1724	"	III/III	AE	
1151-1154.1	äyri	1724	"	III/III	AE	
1155-1158.1	äyri	1724	"	III/III	AE	
1159-1160.1	äyri	1724	"	hauta 5	AE	
1161-1165.1	äyri	1724	"	V/3	AE	
1166-1170.1	äyri	1724	"	I/3	AE	
1171-1175.1	äyri	1724	"	II/3	AE	
1176.	1 äyri	1724	"	hauta 4	AE	
1177-1181.1	äyri	1724	"	V/1	AE	
1182-1184.1	äyri	1724	"	II/1	AE	
1185-1189.1	äyri	1724	"	I/1	AE	
1190-1195.1	äyri	1724	"	II/II	AE	
1196-1202.1	äyri	1724	"	II/II	AE	
1203-1207.1	äyri	1724	"	III/1	AE	
1208-1212.1	äyri	1724	"	III/1	AE	
1213-1217.1	äyri	1724	"	III/1	AE	
1218-1222.1	äyri	1724	"	III/1	AE	
1223-1228.1	äyri	1725	"	I/3	AE	
1229-1230.1	äyri	1725	"	I/2	AE	
1231.	1 äyri	1724	"	I/2	AE	
68011(jatk.)	1232.	1 äyri	Fredrik I	II/1	AE	1724
	1234-36.	1 äyri	"	II/1	AE	1725
	1237.	1 äyri	"	V/1	AE	1725
	1238-39.	1 äyri	"	1725	V/3	AE
	1240-45.	1 äyri	"	1725	II/II	AE
	1246-52.	1 äyri	"	1725	II/II	AE
	1253-60.	1 äyri	"	1725	III/III	AE
	1261.	1 äyri	"	1725	kenotafin alust.sis.	
	1262-65.	1 äyri	"	1725	V/3	AE
	1266-68.	1 äyri	"	1725	IV/2	AE
	1269.	1 äyri	"	1725	II/3	AE
	1270.	1 äyri	"	1725	asehuone	AE
	1271-73.	1 äyri	"	1725	IV/3	AE

1274-78. 1 äyri	"	1725	III/1 AE
1279-83. 1 äyri	"	1725	III/1 AE
1284-86. 1 äyri	"	1725	IV/4 AE
1287-89. 1 äyri	"	1725	III/4 AE
1290-91. 1 äyri	"	1725	hauta 1 AE
1292-94. 1 äyri	"	1725	II/IV AE
1295. 1 äyri	"	1725	IV/1 AE
1296-98. 1 äyri	"	1725	I/1 AE
1299-1302. 1 äyri	"	1725	hauta 5 AE
1303. 1 äyri	"	1725	hauta 2 AE
130409. 1 äyri	"	1725	III/2 AE
1310-15. 1 äyri	"	1725	III/2 AE
1316-20. 1 äyri	"	1725	III/2 AE
1321. 1 äyri	"	1724	III/III AE
1322-23. 1 äyri	"	1724	III/2 AE
1324. 1 äyri	"	1726	III/2 AE
1325-26. 1 äyri	"	1726	III/2 AE
1327-29. 1 äyri	"	1726	II/II AE
1330-32. 1 äyri	"	1726	III/III AE
1333. 1 äyri	"	1726	V/4 AE
1334. 1 äyri	"	1726	I/2 AE
1335-37. 1 äyri	"	1726	I/3 AE
1338-39. 1 äyri	"	1726	hauta 1 AE
1340. 1 äyri	"	1726	II/IV AE
1341. 1 äyri	1726 Fredrik I	IV/1	AE
1342-43. 1 äyri	1726 "	I/1	AE
1344. 1 äyri	1726 "	IV/4	AE
1345. 1 äyri	1726 "	hauta 5	AE
1346-50. 1 äyri	1726 "	III/1	AE
1351-52. 1 äyri	1726 "	V/1	AE
1353. 1 äyri	1726 "	II/3	AE
1354. 1 äyri	1730 " SM	hauta 2	
1355. 1 äyri	1731 " SM	III/2	AE
1356. 1 äyri	1731 " SM	II/II	AE

68011(jatk.)

1357.	1	äyri	1731	"	SM	II/1	AE
1358.	1	äyri	1735	"	SM	II/II	AE
1359.	1	äyri	1735	"	SM	III/1	AE
1360.	1	äyri	1736	"	SM	II/II	AE
1361.	1	äyri	1736	"	SM	II/3	AE
1362-63.	1	äyri	1737	"	SM	III/2	AE
1364.	1	äyri	1738	"	SM	I/3	AE
1365.	1	äyri	1739	"	SM	hauta 5	AE
1366.	1	äyri	1740	"	SM	III/III	AE
1367.	1	äyri	1740	"	SM	III/1	AE
1368.	1	äyri	1742	"	SM	IV/1	AE
1369.	1	äyri	1742	"	SM	III/1	AE
1370.	1	äyri	1744	"	SM	III/4	AE
1371.	1	äyri	1745	"	SM	III/2	AE
1372.	1	äyri	1745	"	SM	II/IV	AE
1373.	1	äyri	1746	"	SM	I/3	AE
1374.	1	äyri	1746	"	SM	hauta 5	AE
1375.	1	äyri	1746	"	SM	III/1	AE
1376.	1	äyri	1747	"	SM	III/1	AE
1377.	1	äyri	1748	"	SM	hauta 5	AE
1378-79.	1	äyri	1749	"	KM	IV/2	AE
1380.	1	äyri	1749	"	KM	V/3	AE
1381.	1	äyri	1749	"	KM	II/IV	AE
1382.	1	äyri	1749	"	KM	hauta 5	AE
1383-84.	1	äyri	1749	"	KM	III/III	AE
1385.	1	äyri	1749	"	KM	hauta 1	AE
1386-88.	1	äyri	1749	"	KM	III/1	AE
68011(jatk.)	1389.	1	äyri	SM	1749	Fredrik I	V/1 AE
	1390-91.	1	äyri	SM	1749	"	III/1 AE
	1392.	1	äyri	SM	1749	"	III/III AE
	1393.	1	äyri	SM	1749	"	I/1 AE
	1394-95.	1	äyri	KM	1750	"	III/2 AE
	1396.	1	äyri	KM	1750	"	III/III AE
	1397.	1	äyri	KM	1750	"	V/4 AE

1398.	1 äyri	KM 1750	"	IV/4 AE
1399.	1 äyri	KM 1750	"	III/1 AE
1400.	1 äyri	KM 1750	"	II/3 AE
1401.	1 äyri	SM 1750	"	III/4 AE
1402.	1 äyri	SM 1750	"	sakaristo AE
1403.	1 äyri	SM 1750	"	III/2 AE
1404-07.	1 äyri	KM ?	"	III/2 AE
1408-10.	1 äyri	KM ?	"	II/II AE
1411.	1 äyri	KM ?	"	III/III AE
1412.	1 äyri	KM ?	"	IV/2 AE
1413.	1 äyri	KM ?	"	II/1 AE
1414.	1 äyri	KM ?	"	päällel., kuori pohj. puoli itäinen osa AE
1415.	1 äyri	KM ?	"	IV/3 AE
1416.	1 äyri	KM ?	"	päällel., III/1 AE
1417-19.	1 äyri	KM ?	"	II/IV AE
1420.	1 äyri	KM ?	"	II/3 AE
1421.	1 äyri	KM ?	"	I/1 AE
1422.	1/2 äyriä	SM 1720	"	IV/3 AE
1423.	1/2 "	SM 1720	"	II/3 AE
1424.	1/2 "	SM 1720	"	V/3 AE
1425.	1/2 "	SM 1720	"	IV/2 AE
1426-27.	1/2 "	SM 1720	"	II/II AE
1428.	1/2 "	SM 1720	"	II/II AE
1429-30.	1/2 "	SM 1720	"	III/2 AE
1431-35.	1/2 "	SM 1720	"	III/1 AE
1436.	1/2 "	SM 1720	"	II/1 AE
1437.	1/2 "	SM 1720	"	III/2 AE
1438.	1/2 "	SM 1720	"	hauta 4 AE
1439.	1/2 "	SM 1720	"	I/1 AE
1440-41.	1/2 "	SM 1721	"	IV/1 AE

68011(jatk.)

1442.	1/2 äyriä	SM	Fredrik I	1721	II/IV	AE	
1443.	1/2 äyriä	SM	Fredrik I	1721	IV/2	AE	
1444-45.	1/2 äyriä	SM	"	1721	III/2	AE	
1446-47.	1/2	"	SM	"	1721	I/1	AE
1448.	1/2	"	SM	"	1721	asehuone	AE
1449.	1/2	"	SM	"	1721	II/II	AE
1450.	1/2	"	SM	"	172-	IV/4	AE
1451.	1/2	"	SM	"	172-	IV/3	AE
1452.	1 äyri		SM Aadolf Fredrik	(1751-1771)	1758		
1453.	1 äyri	SM	"		III/2	AE	1759
1454.	1 äyri	SM	"		III/2	AE	1760
1455.	1 äyri	SM	"		III/1	1760	AE
1456.	1 äyri	SM	"		I/2	1760	AE
1457-58.	1 äyri	SM	"	1761	III/III	AE	
1459.	1 äyri	SM	"	1761	II/II	AE	
1460.	1 äyri	SM	"	1761	II/3	AE	
1461.	1 äyri	SM	"	1761	IV/4	AE	
1462.	1 äyri	SM	"	1761	III/1	AE	
1463.	1 äyri	SM	"	1763	III/1	AE	
1464.	1 äyri	SM	"	1763	III/4	AE	
1465.	1 äyri	SM	"	1760	II/1	AE	
1466.	1 äyri	SM	"	1759	K ₁ kuori, pohj. puoli		itäinen osa
1467.	1 äyri	SM	"	1761	III/2	AE	
1468.	1 äyri	KM	"	1768	III/4	AE	
1469.	1 äyri	KM	"	1768	III/1	AE	
1470.	2 äyriä	SM	"	1766	III/III	AE	
1471.	2 äyriä	SM	"	1760	III/III	AE	
1472-73.	2 äyriä	SM	"	1762	III/2	AE	
1474.	2 äyriä	SM	"	1762	II/IV	AE	
1475.	2 äyriä	SM	"	1763	IV/1	AE	
1476-77.	1 äyri	KM	Kustaa III	(1771-92)	1772	III/1	

68011(jatk.)

1478.	1 äyri KM	"	1772 II/1 AE
1479.	1 äyri KM	"	1778 III/4 AE
1480.	1/24 riksdaler	"	1779 asehuone AE
1481.	1 skilling 1802 Kustaa IV Adolf (1792-1809)		I/1 AE
1482.	1/2 skilling 1799 (Valtiovelkakonttorin poletti)	"	hauta 5 AE
1483.	1/2 skilling 1799 Kustaa IV Adolf (Riksg:s kontorets polett)		hauta 4 AE
1484.	1/2 skilling 1799 Kustaa IV Adolf (Rikg:s kontorets polett)		III/1 AE
1485.	1/2 skilling 17-9 Kustaa IV Adolf		asehuone AE
1486.	1/2 skilling 1801	"	Rikg:s kontorets polett III/III AE
1487.	1/2 skilling 1803	"	III/2 AE
1488.	1/4 skilling 1799	"	Rikg:s kont.polett III/4 AE
1489-90.	1/4 skilling 1799	"	Rikg:s kont.polett III/1
1491-92.	1/4 skilling 1799	"	Rikg:s kont.polett IV/4 AE
1493.	1/4 skilling 1799	"	Rikg:s kont.polett hauta 1 AE
1494.	1/4 skilling 1799 (Rikg:s kont.polett)		I/2 AE
1495.	1/4 skilling 1799 (suomeksi:valtiovelkakontto- rin poletti)		V/1 AE
1496.	1/4 skilling 1799 (Valtiovelkakonttorin po- letti)		hauta 4 AE
1497.	1/4 skilling(killinki)	"	1800 V/3 AE
1498.	1/4 killinki 1802 Kustaa IV Adolf		III/2 AE
1499.	1/4 " 1803	"	1803 hauta 3 AE
1500.	1/4 " 1805	"	III/2 AE

1501.	1/4	"	1805	"	II/1 AE
1502.	1/4	"	1806	"	hauta 5 AE
1503.	1/4	"	1807	"	hauta 3 AE
1504.	1/4	"	1803	"	II/II AE
1505-06.	1/4	"	1803	"	hauta 1 AE
1507.	1/4	"	1806	"	hauta 1 AE
1508.	1/4	"	1808	"	I/1 AE
1509.	1/4	"	1808	"	asehuone AE
1510.	1/4	"	1799?	"	III/III AE
1511.	1/2	"	1802	"	(Rikg:s kont.polett) hauta 1 AE
1512.	1/12	killinki	1802	"	III/2 AE
1513.	1/12	killinki	1802	Kustaa IV Adolf	hauta 1 AE
1514-15.	1/12	"	1805	"	hauta 1 AE
1516-17.	1/12	"	1805	"	III/2 AE
1518.	1/12	"	1805	"	hauta 4 AE
1519.	"	"	1805	"	III/1 AE
1520.	"	"	1805	"	IV/3 AE
1521.	"	"	1805	"	IV/4 AE
1522.	"	"	1808	"	asehuone AE
1523.	1/4	killinki	1819	Kaarle XIV Juhana(1818-1844)	I/1 AE
1524.	1/4	killinki	1819	"	I/3 AE
1525.	"	"	1819	"	asehuone AE
1526.	"	"	1820	"	V/3 AE
1527.	"	"	1820	"	III/2 AE
1528.	"	"	1821	"	I/1 AE
1529.	"	"	1825	"	hauta 2 AE
1530.	"	"	1825	"	III/2 AE

68011(jatk.)

Lisäyksiä ruotsalaisten rahojen luetteloon:

1531. 2 äyriä 1573 Juhana III(1568-92) II/II AE
 1532. 2 äyriä 1573 " K₂ AE
 1533. 1/4 " 1634 Kristina(1632-54) III/4 AE
 1534. 1/6 " 1708 SM Kaarle XII(1697-1718) hauta 1
 AE

Kuluneita:

1535. raha AE I/1
 1536. " " III/III
 1537-38. " " I/3
 1539. " " II/IV
 1540. " " perf. II/II

TANSKA

- X 1541. 1 hvid Malmö Riksrådet 1448-1448 V/1 AR
 vrt.Schou,tavle 1,11
 X 1542. 1 hvid Kristian I 1448-1481 III/4 AR Schou, taulu 1
 Schou,
 X 1543-45. 1 vhid " IV/1 taulu 1 AR
 68011(jatk.) X 1546-47. 1 hvid Kristian I 1448-1481 V/3 AR
 Schou:1.taulu
 X 1548. Klumpmønt 1512,Hans Uden Aarstad(1481-1513)
 Schou: taulu 1,19, V/4 AR
 X 1549. Klumpmønt 1512,Hans Uden Aarstad ,Schou:
 taulu 1,19, III/1 AR
 X 1520. Klumpmønt 1512,Hans Uden Aarstad,taulu 1,19
 asehuone,AR
 1521. 2 killingiä 166-,Fredrik III 1667-68,
 Schou:taulu 28,tyyppiä 26, II/2 AR

VENÄJÄ

- 1522. 1 Denga 1704, III/2 AE
- 1523. 1 Denga 1707, Pietari I (1689-1725), III/1 AE
- 1524. 1 Kopeekka 1711, III/III AE
- 1525. 1 kopeekka 1700-luv., III/2 AE
- 1526. 1 Denga 1798, Paavali I, III/1 AE
- 1527. 1 kopeekka 1800, Nikolai I, IV/4 AE
- 1528. 1/4 kopeekkaa 1842 " , IV/3
- 1529. 1/4 " 1842 " , II/1 AE
- 1530. 1 kopeekka 1855, Aleksanteri II (1855-81),
III/1 AE
- 1531. Kuparirahan katkelma (Venäjä?), III/4 AE
- 1532. 1 polushka 1855 Aleksanteri II III/1

RANSKA

- 1533. Peliraha (heittoraha) Stralsund, Ludvig XV
IV/1 AR
- 1534-36. Heittorahoja Ludvig XV (1715-74), III/4 AR
- 1537. Heittoraha " hauta 3 AR
- 1538. Heittoraha Ludvig XVI (1774-93) III/4 AR

ENGLANTI

- 1539. Heittoraha Yrjö II (1727-60) I/3 AR
- 1540. " " IV/1 AR

68011(jatk.)

SAKSA

1541. Heittoraha(Peliraha)Johan Jacob Dietzel
Nurnberg (1690-1730) V/1
1542. Heittoraha(Peliraha) " III/3
Nurnberg
1543. Heittoraha(Peliraha) " I/1
1544. 3 Pfennig 1733(epäs.) III/2 AE
1545. 1/24 Thaler 1763 II/II

68012

Rahakammio on saanut vaihtamalla kauppat.lis.Niinikoskelta 17.2. länsi-afrikkalaisia rahoja.

1. Kolmeen ruokoon kiinnitetty kaksinkertainen kaurisimpukkanauha, joka on 40 cm pitkä. Rahaan kuuluu yht. 92 kaurisimpukkaa.
2. Tummanruskeasta niinentapaisesta aineesta punottu n.3 cm leveä rengas. Kummassakin reunassa on pieniä kaurisimpukoita.
3. Eläimen sarvi, vaalea ja n. 11 cm pitkä. Sarven kuperassa osassa kaksi pientä reikää.

Q VITR. 01

Q VITR. 01

Q VITR. 01